



Helsingin keskiaikaiset ja uuden ajan alun kyläpaikat

Arkistoseelvitys 2010

V.-P. Suhonen



MUSEOVIRASTO
MUSEIVERKET

Sisältö

Johdanto	4
Menetelmät	4
Helsingin seudun asutushistoria	5
Autioituminen Helsingin pitäjässä	10
Kadonnut keskiaikainen asutus	12
Ulkokylänmiehet ja autiopyölit	12
Vanhat kartat ja kadonnut asutus	18
Kohteet	22
Baggböle Pakila (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001709)	22
Borg (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001672)	24
Botby Vartiokylä (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001673)	27
Brakvik (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001688)	29
Brändö Kulosaari (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001686)	32
Båtsvik (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001685)	34
Degeröby Laajasalo (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001680–83)	36
Dickursby Tikkurila, Skäggas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001730)	39
Domarby Tuomarinkylä (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001696)	41
Drumsö Lauttasaari (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001695)	43
Forsby Koskela (muinaisjäännösrekisteritunnus 91500002)	45
Granböle (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000016786 & 1000001721)	47
Gumböle (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010822)	50
Gumtäktby Kumpula (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001692)	52
Heikby (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001701 & 1000001699)	54
Hertonäs Herttoniemi (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001684 & 1000001687)	57
Hindernäs (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001696)	60
Husö Talosaari (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010837)	63
Konalby Konala (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001703)	66
Kottby Käpylä (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001707)	68
Kärböle Kaarela (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001704–1000001706 & 10000011479–10000011480)	70
Kärrby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010714)	73
Lillhoplaxby Vähä-Huopalahti (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001698)	75

Mellungsby Mellunkylä (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001657).....	77
Munknäsby Munkkiniemi (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001697).....	79
Nackböle Niskala (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001720)	81
Noringsböle Nordsjö gård (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001675).....	84
Norsby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001677)	86
Norsökär (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010726).....	88
Rasböle Rastila (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001674).....	90
Rökisby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001705).....	92
Sandhamn Santahamina (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001679).....	94
Skomakarböle Suutarila (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001729).....	97
Sonaby malm Malmi (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001710-1000001715) ...	99
Staffansby Tapanila (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001717)	103
Taliby Tali (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001700 & 1000001702)	105
Tomtbackaby Haltiala (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001719)	107
Tölöby Töölö (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001694)	109
Villingby Villinki (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001678)	111
Västervikby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001689)	115
Åggelby Oulunkylä (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001708).....	118
Östersundom Itäsalmi (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000010715–18).....	120
Östervikby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001690).....	125
Lähteet ja kirjallisuus.....	128

Johdanto

Keskiaikaiset ja uuden ajan alun kylänpaikat, yksittäistilat, kirkontilat, rälssitilat, rälssisäterit ja torpat ovat muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Nykyaikaan käytössä pysyneillä tonttimailta vallitseva maankäyttö on sallittua. Helsingin kaupungin alueella olevien keskiajan ja uuden ajan alun asuinpaikkojen sijainteja ja säilyneisyyttä ei toistaiseksi ole selvitetty kattavasti. Myöskään muinaisjäännosalueiden rajauksia ei ole määritetty. Helsingin vanhoista tonttimaista monet ovat ehtineet tuhoutua kaupungin rakentamisen ja laajentumisen myötä. Inventointi on välttämätöntä, jotta kohteista nykyaikaan säilyneet osat saataisiin muinaismuistolain suojelun piiriin.

Helsingin kaupungin keskiajan ja uuden ajan alun asuinpaikkojen arkistoeselvitys muodostaa pohjan tulevaisuudessa tehtävälle maastoinventoinnille. Selvitystyön tavoitteena oli paikantaa alustavasti kaupungin alueella olevat keskiaikaiset ja uuden ajan alun käytössä olleet tontit oli sitten kyseessä talonpoikaiskylä, yksittäistila, kirkontila, rälssitila, rälssisäteri tai torppa. Työn ulkopuolelle on rajattu Vantaanjoen suulle vuonna 1550 perustettu Helsingin kaupunki eli ns. Vanhakaupunki.

Menetelmät

Helsingin kaupungin alueella sijaitsevat keski- ja uuden ajan alun kylät selvitettiin Kansallisarkiston digitaaliarkistossa olevista Uudenmaan voutintileistä (KA) ja Suomen asutuksen yleisluettelosta (SAY) sekä vuonna 1973 ilmestyneestä Suomen asutus 1560-luvulla kyläluettelosta (SA). Lisäksi käytettiin hyväksi Helsingin kaupungin ja pitäjän paikallishistorioita (ks. lähteet ja kirjallisuus). Rälssin, aatelin ja kirkon hallussa keskiajalla ja uuden ajan alussa olleet tilat on luetteloitu Eric Anthonin vuonna 1970 julkaistussa teoksessa *Finlands medeltida frälse och 1500-tals adel*. Lisäksi Jaakko Teitin Suomen aatelistosta 1555–1556 kokoamassa valitusluettelossa (JT) on runsaasti tietoa Helsingin pitäjästä. Kyliä koskevat keskiaikaiset lähteet löytyvät pääosin Reinhold Hausenin toimittamista lähdekokoelmista *Finlands medeltidsurkunder* (FMU) ja *Registrum ecclesiae Aboensis eller Åbo domkyrkas svartbok* (REA). Yksittäisiä keskiaikaisia asiakirjoja on lisäksi julkaistu tutkimuskirjallisuudessa. Greta Hausen on koonnut 1500-luvun verokirjoissa olevat kylämaininnat teokseensa *Nylands ortnamn, deras former och förekomst till år 1600*. Suurena apuna selvitystä laadittaessa on ollut myös Saulo Kepsun vuonna 2005 julkaistu teos *Uuteen maahan*.

Helsingin keskiajan ja uuden ajan alun kylien ja muiden asuinpaikkojen paikannuksessa käytettiin Kansallisarkistossa säilytettävää maanmittaushallituksen karttakokoelmaa (MH; MMA) sekä Kansallisarkiston ylläpitämässä digitaaliarkistossa olevia senaatin- ja pitäjänkarttoja. Lisäksi apuna käytettiin 1700- ja 1800-lukuen vaihteen tilannetta hyvin kuvaavia Timo Alasen ja Seulo Kepsun toimittamaa Kuninkaankartastoa (KK) ja Erkki-Sakari Harjun ja Heikki Tiilikaisen toimittamaa Kuninkaallista merikartastoa 1791–1796 (KM).

Kaikista Helsingin kylistä kerättiin käytettävissä olevista lähteistä mahdollisuuksien mukaan seuraavat tiedot: 1) ensimmäinen maininta historiallisissa lähteissä, 2) 1540- ja 1550-lukujen veromaksajat ja 3) vanhimmalla kyläkartalla olevat tonttimaat, tilaluku ja tilojen nimet, jos ne on mainittu. Käyttämällä kattavasti 1540- ja 1550-lukujen verolähteitä pyrittiin saamaan selville tarkempia tietoja kylien uuden ajan alun todellisesta tilamäärästä ja siinä tapahtuneista muutoksista.

Kyliä tarkasteltiin suhteessa nykykarttaan, jotta selviäisi ovatko niiden paikat autioituneita vai edelleen käytössä. Arkistoselvityksessä paikannetut aiemmin tuntemattomat kylien tonttimaat vietiin Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin pistekohteina. Uudet kohteet luokiteltiin mahdollisiksi muinaisjäännöksiksi ja niiden rauhoitusluokkaa ei määritetty. Muinaisjäännösrekisterin aiemmin vietyjen kyläkohteiden tiedot tarkistettiin ja tarpeelliset korjaukset tehtiin. Kylistä käytetään niiden keskiaikaisia nimiä nykyisessä ruotsin- tai suomenkielisessä kirjoitusasussaan.

Helsingin seudun asutushistoria

Helsingin seudun rautakauden lopun ja varhaiskeskiajan asutushistoria on arkeologisten ja historiallisten lähteiden puutteen vuoksi suurelta osin hämärän peitossa. On oletettu, että rannikolla ei olisi ollut kiinteää asutusta, vaan ainoastaan hämäläisten nautintamaita, joihin saattaisi liittyä tilapäistä asutusta. Siitepölyanalyysit kertovat kuitenkin, että maataviljelevä asutus olisi vakiintunut Helsingin Vuosaaren tienoilla jo noin vuonna 900 jKr. ja Sipoossa jopa hiukan tätä aiemmin. Vuodelta 1347 on säilynyt aluetta koskeva tieto, jossa mainitaan hattulaisten ja hauholaisten Länsi- ja Itäsalmen alueella sijainneet kalastusnautinnat. Samassa lähteessä viitataan kolmen kylän ohella Haukosmaa sundoma ("Hauhonnaan salmi?") nimisessä paikassa asuneisiin miehiin. Kyseessä saattaa olla todiste alueella vielä 1300-luvulla olleesta enemmän tai vähemmän pysyvästä hämäläisasutuksesta.¹ Haukosmaan sijaintia ei tunneta. Husö mainitaan vuoden 1347 asiakirjassa omana paikkanaan, joten se ei voine olla Haukosmaa.² Yksi vaihtoehto on Vuosaaren pohjoisosa Porvarinlahden tienoilla, sillä paikalla on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle kartalle Tafwast hell-niminen niitty³. Herää kysymys, voisiko Haukosmaa olla Broteruksen vuoden 1708 Västersundom kartalle merkityn Sund torpin edeltäjä⁴.

Paikannimitutkija Saulo Kepsu on arvioinut Helsingin kylien nimistön, rajojen, sijaintien, rajojen ja peltolaadun perusteella, että Dickursbyn, Domarbyn, Kyrkebyn, Kårbölen, Lillhoplaxbyn, Malmin, Meilbyn, Ripubyn, Skattmansbyn, Sottungsbyn, Staffansbyn ja

¹FMU 540; Kepsu 2005, s. 10–33, 42. ”*allom mannom, att wij denne breffuisarom, som boo i öffwerby, Hheldersby, Gudzstens by i wester Sundom och allom Haukosma Sundona.*”

² Broterus 1698c.

³ Broterus 1698c.

⁴ Broterus 1708a.

Äggelbyn perustamiset sijoittuisivat jo 1100-luvulla. Tavastbyn historia ulottuu Kepsun mielestä mahdollisesti jopa 1000-luvulle saakka.⁵

Arkeologit eivät ole ainakaan toistaiseksi löytäneet Helsingin seudulta rautakauden lopun tai varhaiskeskiajan kalmistoja tai kiinteitä asuinpaikkoja. Toistaiseksi on tyydyttävä oletukseen, että Helsingin ensimmäiset asuttajat olisivat olleet nautintamailleen rautakauden lopulla ja varhaiskeskiajalla muuttaneita hämäläisiä. Itä-Uudenmaan rannikon ruotsalaisasutus näyttää puolestaan syntyneen 1200-luvun puolivälin tienoilla, kun Ruotsin kruunu pyrki Hämeeseen suuntautuneen toisen ristiretken jälkeen vahvistamaan aluevaltauksensa. Itä-Uusimaa asutettiin kolmanteen ristiretkeen (1293) mennessä Kymijoen tienoille saakka. Muuttoliike pysähtyi Mustan surman katkaistessa 1300-luvun puolivälissä positiivisen väestönkasvun Ruotsissa. Uudenmaan ruotsalaisasutus pysyi kapealla rannikkokaistalla. Sisämaasta tulleet suomalaiset etenivät keskiajan kuluessa etelään ruotsalaisasutuksen tuntumaan ja ehkä lomaankin.⁶

Edellä oleva kuva Helsingin seudun asutushistoriasta saattaa muuttua tai ainakin tarkentua arkeologisten tutkimusten määrän lisääntyessä. Tähän viittaa mm. se, että Vantaan Gubbackan keskiaikaisen kyläpaikan (Gudstensbyn?) arkeologisissa kaivauksissa on mahdollisesti löytynyt 1100-luvun pajan jäännöksiä⁷.

Helsinginjoki ("helsingaa") mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1351, kun kuningas Magnus Eriksson luovuttaa joen kalastusoikeudet virolaiselle Padisten luostarille⁸. On mahdollista, että Helsinginjoella tarkoitettiin pelkän joen ohella myös koko alueen nimeä⁹. Helsingin pitjä näyttää olleen olemassa ainakin verohallinnon alueellisena yksikkönä jo 1200-luvun lopulla tai 1300-luvun alussa. Helsingin seurakunta lienee syntynyt viimeistään 1300-luvun jälkipuoliskolla.¹⁰ Helsingin pitjä ja seurakunta ilmestyvät yksiselitteisesti asiakirjalähteisiin kuitenkin vasta 1400-luvun alussa. Helsingin seurakunta mainitaan vuosina 1401¹¹ ja 1403¹². Helsinki on omana kärjäkuntanaan vuosina 1405¹³ ja 1417¹⁴. Helsingin pitjän ensiesiintyminen lähteissä sijoittuu vuoteen 1428¹⁵.

Keskiaikainen Uusimaa jakaantui hallinnollisesti lännessä olleeseen Raaseporin lääniin ja idässä sijainneeseen Porvoon lääniin. Hallintoraja kulki uuden ajan alussa siten, että nykyisen Espoon kylät Bredvik, Björnvik, Storhoplax, Kilo, Klobbskog, Konungsböle, Mäkkylä ja Otnäs kuuluivat Helsingin hallinto- ja kirkkopitäjään, kun taas Helsingin

⁵ Kepsu 2005, s. 200–217.

⁶ Orrman 1994, s. 11–13; Kepsu 2005, s. 10–33, 215.

⁷ Koivisto 2010, s. 10.

⁸ FMU 601.

⁹ Orrman 1994, s. 22.

¹⁰ Orrman 1994, s. 30–31.

¹¹ FMU 1145.

¹² FMU 1157.

¹³ FMU 1207.

¹⁴ FMU 1492; REA 368.

¹⁵ FMU 1871; REA 427.

hallintopitäjän Gammelgård laskettiin Espoon kirkkopitäjään.¹⁶ Myöskään Sipoon ja Helsingin hallinto- ja kirkkopitäjien väliset rajat eivät olleet yhtenevät. Osa Sipoon hallintopitäjän Sundomin neljänneksen ja Kaukjärven neljänneksen kylistä kuului Helsingin kirkkopitäjään.¹⁷

Helsingin pitäjän kyliä esiintyy satunnaisesti keskiaikaisissa lähteissä 1300-luvulta lähtien (ks. taulukko 1). Helsingin kylistä saadaan ensimmäinen kokonaiskuva vasta 1500-luvun alkupuolella. Tallinnalaisen kauppiaan Helmich Fincken velkakirjoihin (1509–1542) on kirjattu useita Helsingin kyliä. Kylien nimiä on toisinaan hankala tunnistaa. Lisäksi joukossa on mahdollisesti kyliä, jotka eivät esiinny muissa lähteissä. Varmuudella voidaan tunnistaa seuraavat kylät: Baggböle, Bertby, Boxbacka, Brakvik, Brändö, Båtsvik, Dickursby, Domarby, Forsby, Gumtäkt, Hanaböle, Hertonäs, Klemetskog, Klocksog, Konalby, Kyrkeby, Kärrby, Kvarnbacka, Lappböle, Lillhoplax, Malmböle, Mellungsby, Mårtensby, Nackböle, Nurmoby, Outby, Palojoki, Ripuby, Råskog, Sandhamn, Skomarby, Sillböle, Skattmansby, Staffansby, Sundom, Tolkby, Tomtbacka, Vinitby, Vikby, Västersundom, Östervik, Övitsböle ja Åggelby. Lisäksi Bulby saattaa olla Botby, Selbuw Sötskog, Grandebuw Granböle ja Korpeskulle Korpisby. Kockeby voi puolestaan olla Espoon pitäjän Kockby. Tunnistamatta jäävät Skogen, Ouerbuw (Överby? Åggelby?) ja Vestebulle (Västböle?).

Taulukko 1: Helsingin kaupungin kylät keskiaikaisissa lähteissä.

Kylä	Keskiaikainen maininta	Kylä	Keskiaikainen maininta
Baggböle	1417 (FMU 1492)	Lillhoplaxby	1529 (Kerkkonen 1965, s. 168)
Brändöby	1515 (Kerkkonen 1965, s. 164)	Nackböle	1482 (FMU 3902)
Domarby	1417 (FMU 1492)	Räckhalsböle	1401 (FMU 1145)
Fansby	1442 (Nyberg 1931, s. 42, 338)	Sandhamn	1422 (FMU 1722; Pirinen 1951, s. 94).
Forsby	1417 (FMU 1492)	Simonsböle	1491 (Pirinen 1951, s. 94).
Gumtäktby	1460 (FMU 3124)	Staffansby	1511 (FMU 5560)
Haukosmaa ?	1347 (FMU 540)	Sonaby Malm	Sonaby 1417 (FMU 1492), Malmböle 1514 (Kerkkonen 1965, s. 165).
Hoplax	1417 (FMU 1492)	Taliby	1524 (Kepsu 2005, s. 163)
Husö	1347 (FMU 540)	Tomtbackaby	1511 (FMU 5560)
Konalby	1509 (FMU 5388)	Tölöby	1476 (FMU 6676)
Kärböle	1417 (FMU 1492)	Vikby	1417 (FMU 1492)

Seuravat Helsingin pitäjän talonpoikaiskylät on luetteloitu Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjaan (nykyinen Helsinki, **Vantaa**, **Espoo**, **Tuusula**, **Nurmijärvi**)¹⁸:

¹⁶ Orrman 1994, s. 13.

¹⁷ KA 2920, KA 2936, KA 5006; SAY.

¹⁸ KA 2920.

Viikin neljännes	Kirkon neljännes	Ruotsinkylän neljännes	Huopalahden neljännes
Degeröby (Laajasalo)	Kyrkeby (Helsingin pitäjän Kirkonkylä)	Dickurby (Dickursby/Tikkurila)	Gomtectby (Gumtäktby/Kumpula)
Bredö by (Brändöby/Kulosaari)	Skattmasby (Skattmansby/Veromiehenkylä)	Hannabölle (Hanaböle/Havukoski)	Tölöby (Töölö)
Östervikby (Itä-Viikki)	Nakbölle (Nackböle/Niskala)	Yfiosby (Ruotsinkylä?)	Dromensöo (Drumsö/Lauttasaari)
Vestervikby (Länsi-Viikki)	Tomtebackaby (Tomtbacka/Haltiala)	Finneby (Finnby/Lahela)	Lille hoplaxby (Lill-Hoplax/Pikku-Huopalahti)
Sonaby malm (Malmi)	Tolkeby (Tolkby/Tolkinkylä)	Clemetskoby (Clemetskog/Ruotsinkylä)	Munxneby (Munknäs/Munkkiniemi)
Staffansby (Tapaninkylä)	Övetsbölle (Övitsböle/Ylästö)	Ripuby (Riipilä)	Heijkeby (Heikby)
Skomarböleby (Skomakarböle/Suutarinkylä)	Sillebölle (Sillböle/Silvola)	Klocksoby (Klöckskogby/Klaukkala)	Taliby (Tali)
Fastebölleby (Fastböle/Kuninkaala)	Brwteby (Brutuby/Voutila)	Överlepsemby (Lepsämä)	Röckisby
Domarby (Tuomarinkylä)	Mortesby (Mårtensby/Martinkylä)	Valkejerfby (Valkjärvi)	Nyby
Bagbölle (Baggböle/Pakila)	Lappebölle (Lappböle/Lapinkylä)	Paijby (Paiby/Paijala)	Korbölle (Kärböle/Kaarela)
Ogelby (Äggelby/Oulunkylä)	Meijleby (Meilby/Seutula)	Korpisby (Korpikylä)	Konalby (Konala)
Forsby (Koskela)	Keijmeby (Keinby/Keimola)	Bertby (Perttula)	Bredwijkby (Bredvik/Laajalahti)
Gomtectby (Gumtäktby/Kumpula)	Borgby (Linna)	Oteby (Uotila)	Meckeleby (Mäkkylä)
	Tawestby (Tavastby/Hämeenkylä)	Yterlepseby (Lepsämä)	Otnesby (Otnäs/Otaniemi)
	Gambelgordby (Gammelgård/Vanhakartano)		Bjornwikby (Björnvik/Otsolahti/Tapiola)
			Klobskoby (Klobbskog/Nuijala)
			Konungsbölle (Konungsböle/Kuninkainen)
			Storhoplaxby (Leppävaara)
			Gambolby (Gammelgård/Vanhakartano)

Sipoon hallintopitäjän Sundomin neljänneksen vuoden 1540 kylistä ovat nykyään Helsingin kaupungin alueella seuraavat:

Kylä	
Norsby (Nordsjö/Vuosaari)	Borg
Noringsböll (Nordsjö/Vuosaari)	Medlungsby (Mellungsby/Mellunkylä)
Norsokär (Nordsjö/Vuosaari)	Kärreby (Kärby)
Rasböle (Rastila)	Husöö (Husö/Talosaari)
Söteby (Botby/Puotila)	Östersundom (Itäsalmi)
Gumböle	

Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjasta puuttuu useita keskiajalla varmuudella olemassa olleita talonpoikaiskylä. Osa näistä kylistä tulee myöhemmin näkyviin verolähteissä. Maallisten verojen luetteloihin ilmestyy vuonna 1543 Kiloby, vuonna 1544 Biskopsböle, Grannböle, Hindernäs, Villingby, Hindernäs, Vinitby ja Villinki¹⁹, vuonna 1556 Botsvik, Haxböle, Kottby, Kvarnbacka, Skrattböle ja Stobacka²⁰ ja vuonna 1557 Simonsböle²¹. Samaan aikaan kun veroluetteloissa esiintyy yksittäisiä keskiaikaisperäisiä kylä ja tiloja, tapahtuu myös toisenlainen muutos. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa kylien määrä vähenee aikaisemmasta, koska useita pieniä kylä oli liitetty suuremmiksi kokonaisuuksiksi²². Nyby ja Rökisby oli yhdistetty Kärböleen, Borg Mellungsbyhyn, Helsingin pitäjän puoleinen osa Finnbystä ja Yfviosby Clemetskogiin, Brutuby Vinetbyhyn ja Biskopsböle Lappböleen. Lisäksi Vuosaaren kylät Norsö, Norsökär, Noringsböle ja Rasböle oli kerätty Nordsjö-nimen alle. Vertailemalla verolähteitä toisiinsa selviää lisäksi, että Äggelbyhyn on kuulunut osakylä Kottby, Märtenbyhyn Kvarnbacka ja Dickursbyhyn Simonsböle.

Helsingin kirkkopitäjän kylä on merkitty kirkkoherra Karl Folkessonin vuonna 1548 laatimaan kymmennsluetteloon²³. Kaikkia alueen kylä ei mainita. Yhden ja saman kylän alle on usein yhdistetty monen eri kylän veronmaksajat. Lisäksi kylien joukossa on Sandhamn ja Hertonäs, joita ei mainita ollenkaan maallisten verojen luetteloissa. Helsingin kirkkopitäjään laskettiin vuonna 1548 seuraavat kylät (nykyinen Helsinki, **Vantaa**, **Espoo**, **Tuusula**, **Nurmijärvi**):

Kylä	
Sottungsby (Sotunki)	Kyrkeby

¹⁹ KA 2936; KA 5003; SAY.

²⁰ KA 3045, s. 46; KA 3046, s. 9–11, 34; KA 3048, s. 41.

²¹ SAY.

²² KA 3044–3045.

²³ KA 2969.

Häkansböle (Hakunila)	Skattmansby
Mellungsby	Vinitteby (Viinikkala)
Sandhamn (Santahamina)	Söttskog (Seutula)
Hertonäs (Herttoniemi)	Ripuby (Riipilä)
Östervik	Klockskog
Sonaby	Överlepsem
Staffansby	Valkjärvi
Domarby	Bertby (Perttula)
Gumtäktby	Nurmijärvi
Munknäs	Rådskog (Raala)
Otnäs	Palojoki
Hoplax	Skavaböle (Hyrylä)
Kärböle	Clemetskog
Tavastby	Hanaböle

Verokirjoihin luetteloitujen Helsingin pitäjän maallisten verojen maksajien joukosta puuttuvat pääsääntöisesti rälssimiehet ja heidän lampuotinsa. Yksittäisiä rälssimiehiä on maakirjoissa ulkokylänmaiden omistajina ja sopimusveronmaksajina. Muiden lähteiden perusteella tiedetään, että Helsingin pitäjässä oli 1550-luvun puolivälissä rälssimaata ainakin seuraavissa kylissä: Heikby, Hertonäs, Bocksbacka (Pukinmäki), Brakvik, Domarby, Gumtäktby, Skattmansby, Munknäsby, Brandö ja Tullholm (Tullisaari).²⁴

Autoituminen Helsingin pitäjässä

Autoituminen on moniulotteinen ilmiö, jota on mahdollista tarkastella useasta eri näkökulmasta. Autoituminen jaetaan usein demografiseen, agraariseen ja kameraaliseen. Demografinen autoituminen tarkoittaa asutuksen taantumista eli kylän tai talon jäämistä asukkaita. Agraarisen autoituminen kuvaa peltojen jäämistä kesannoiksi ja niittyjen metsittymistä. Kameraalinen autoituminen on veronmaksun laiminlyöntiä; verokirjaan merkitty autiotila ei maksa verojaan. Autoitumisen eri tyypit menevät usein päällekkäin. Sama tila voi olla autio demografisesti, agraarisesti ja kameraalisesti. Kukaan ei asu tilalla, peltoja ei viljellä ja veroja makseta. Talo saattaa olla autio demografisesti, muttei agraarisesti. Tällöin kylmillään olleen talon tilukset ovat päätyneet naapurin tai jonkun muun lisämaaksi. Toisaalta asuttu talo voi olla agraarisesti autio.²⁵

²⁴ Anthoni 1970; Kerkkonen 1965, s. 74–80.

²⁵ Alitalo 1979, s. 14.

Autioituminen voidaan jakaa Helsingin pitäjässä karkeasta kolmeen ajalliseen ryhmään: 1) autioituminen ennen Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjan laatimista; 2) autioitumiskausi 1570-luvulta 1700-luvun alkuun ja 3) autioituminen 1700-luvulta nykyaikaan. Viimeinen ryhmä on helposti selvitetävissä vertaamalla 1600- ja 1700-luvulla laadittuja karttoja tuoreempiin karttoihin. 1500-luvun lopun ja 1600-luvun autioituminen on dokumentoitu kameraalisiin lähteisiin ja se näkyy enemmän tai vähemmän selvästi 1600- ja 1700-lukujen kyläkartoilla. Ensimmäiseen ryhmään eli keskiaikaiseen autioitumiseen, ns. kadonneseen asutukseen, on kaikista vaikein päästä kiinni. Helsinkiä koskevat 1500-luvun kameraaliset lähteet kertovat sekä yksittäisten tilojen että kokonaisten kylien katoamisesta. Varhaisimmissa verolähteissä mainitaan monia pikkukyliä, jotka sulautuvat nopeasti suurempiin naapurikyliin. Toisaalta vanhimmissa verokirjoissa eivät ole mukana kaikki keskiaikaiset kylät. Esimerkiksi vuonna 1347 mainitut Gudstensby, Heltersby, Överby ja Haukosmaa eivät esiinny yhdessäkään uuden ajan lähteessä²⁶. Lisäksi uuden ajan lähteissä näkyy jokseenkin arvoitukselliset kylännimet Ingisnäs ja Lappikotaby.

Porvoon läänin vuoden 1563 sakkoluettelossa mainitaan Helsingin pitäjän käräjille osallistunut Oleff Mattson i Ingisnäs²⁷. Ingisnäsin paikka ei ole tiedossa. Saman vuoden Porvoon läänin maakirjan mukaan Oleff Matsson nimiset talonpojat löytyvät sekä Hanabölestä ja Otebystä²⁸. Kyseisissä kylissä ei kuitenkaan ole Ingisnäs-nimistä paikkaa.

Jaakko Teitin vuosina 1555–56 laatimaan Suomen aateliston vastaiseen valitusluetteloon on kirjattu Staffan Christerssonin ja Sipoon Lappikotabyssä asuneen Morthen Anderssonin välinen rajariita²⁹. Verokirjojen perusteella sekä Morthen Andersson että Staffan Christersson asuivat 1550-luvulla Helsingin kirkkopitäjään lasketussa Nurmijärven kylässä.³⁰ Lappikotaby on saattanut olla joko Nurmijärveen liitetty pikkukylä tai Nurmijärven osakylä. Todennäköisempää on kuitenkin se, että Lappikotaby-nimi on pelkkä kopiointivirhe. Nurmijärven naapurikylä oli Palojoki, vuoden 1540 maakirjan Paliökeby.³¹ Staffan Christerssonilla oli Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjan mukaan ulkokylänmaata Palajoella. Lisäksi Palojoen kylässä asui Mats Andersson³².

²⁶ FMU 540.

²⁷ KA 3231, s. 9.

²⁸ KA 3230, s. 10, 13.

²⁹ Teitti 1555–56, s. 209.

³⁰ SAY.

³¹ KA 2920; SAY.

³² KA 3044, s. 55–56.

Kadonnut keskiaikainen asutus

Ulkokylänmiehet ja autiopyölit

Porvoon läänin uuden ajan alun verokirjoissa on keskiajalta periytyviä kerrostumia, joiden avulla voidaan tutkia asutushistoriaa. Verollepano on kulloinkin perustunut olemassa olleisiin tiloihin, ja kylille määrätty veroyksiköt vastaavat niiden tuon hetkistä tilalukua. Porvoon läänissä manttaalit sijoittuvat 1200-luvulle, täysveroluvut 1300-luvun alkupuolelle ja savut 1500-luvulle³³. Veroyksiköt kertovat asutuksen määrän kasvaneen voimakkaasti keskiajan kuluessa. Toisaalta veroyksiköissä on myös selviä merkkejä asutuksen autioitumisesta tai taantumisesta monissa kylissä. Erityisen antoisaa myöhäiskeskiajan asutustilanteen osalta on tarkastella verokirjojen täysverolukuja ja ulkokylänmaita.

Porvoon läänin kylien tilojen täysveroluvut eritellään ensimmäisen kerran vuoden 1543 maakirjassa³⁴. Alkuperäiset 1300-luvun alkupuolella määritetyt täysveroluvut ovat usein hajonneet pienempiin osiin tilojen jakaantuessa ja asutuksen määrän lisääntyessä. Huomattavasti harvinaisempia ovat yli yhden täysveron kokoiset tilat. Koska täysvero on merkinnyt alun perin yhtä tilaa, yli yhden täysveron arvoisiin tiloihin on saatettu liittää autiotiloja tai niiden osia. Helsingin pitäjässä oli vuonna 1543 Mårtensbyssä Jören Bondella 1 1/3 täysveroa, Sonaby Malmissa Henrik Jopssonilla kolme täysveroa, Märten Henrikssonilla 1 3/4 täysveroa, Philpus Jönssonilla 1 1/4 täysveroa ja Mats Mickelssonilla 2 1/4 täysveroa³⁵. Sonaby malmin kylässä on useita suurtiloja, mutta toisaalta ei yhtään ulkokylänmaata.

Suomen uuden ajan alun kameraalisissa lähteissä esiintyy ulkokylänmaita ja ulkokylänmiehiä. Ulkokylänmaiden taustalla on useita erilaisia syntyprosesseja. Ulkokylänmaita on muodostunut kun maata on jaettu perinnössä, myyty, pantattu tai lahjoitettu kylän ulkopuolisille tai oman kylän talonpojille. Lisäksi ulkokylänmaiden joukossa on autioituneita tiloja tai niiden osia. Osa näistä autiotiloista on keskiajalla kylien ulko- ja erämaille perustettuja uudistaloja. Tiloja on jäänyt tyhjäksi myös silloin, kun niiden asukkaat ovat muuttaneet muualle.³⁶

Porvoon läänin ulkokylänmiehet eritellään kylän muista veronmaksajista ensimmäisen kerran vuonna 1547³⁷. Vertailu vanhempiin verokirjoihin osoittaa, että lähes kaikki vuoden 1547 ulkokylänmiehet ovat mukana jo vuosien 1540 ja 1543 maakirjoissa³⁸. Koska

³³ Orrman 1979, s. 231–233.

³⁴ KA 2936.

³⁵ KA 2936.

³⁶ Vrt. Orrman 1971, s. 100–110. Gunvor Kerkkonen on liittännyt (1965, s. 67) ulkokylänmaat uudisraivaukseen. Kerkkosen mukaan ulkokylänmaat ovat muisto ajalta, jolloin maan haltuunotto ja liikkuminen eivät olleet rajattua. Toisaalta Kerkkonen nostaa kuitenkin esiin myös Tallinnan muuton, mikä olisi johtanut siihen, että naapurikylien maita olisi voitu ottaa haltuun.

³⁷ KA 2961.

³⁸ KA 2920.

kyseisissä verokirjoissa kylän asuttuja tiloja ja ulkokylänmiehiä käsitellään täysin samalla tavalla ilman mitään eroa, voitaneen pitää ilmeisenä, että ne molemmat tarkoittavat tiloja. Ulkokylänmiesten tulkitsemiselle autiotilojen maiden haltijoiksi löytyy helposti tukea verokirjoista. Esimerkiksi Helsingin pitäjän Heikbyssä oli vuonna 1543 kolme talonpoikaa ja kolme täysveroa. Vuonna 1556 kylässä oli vain yksi talonpoika ja loput kylästä oli kuuden ulkokylänmiehen käsissä.³⁹ Kyseessä on hyvä esimerkki tyhjentyneiden tilojen päätyemisestä ulkokylänmiehille. Samalla se osoittaa, että alkuperäiset tilat ovat jakaantuneet osiksi. Esimerkki muuton seurauksena todennäköisesti syntyneistä ulkokylänmaista löytyy puolestaan Kårbölestä. Naapurina sijaitsevan Nybyn, uudenkylän, kahdella talonpojalla oli vuonna 1547 ulkokyläomistuksia Kårbölessä.⁴⁰ Kårböle ja Nyby ovat todennäköisesti alun perin olleet samaa kylää, sillä niiden yhteenlaskettu täysveroluku on kolme.

Helsingin pitäjässä oli vuonna 1540 425 veronmaksajaa, joista vuoden 1547 maakirjan mukaan oli ulkokylänmiehiä 65 (n. 15 %). Eräissä tutkimusalueen kylissä oli vuonna 1547 huomattavan paljon (yli 25 %) ulkokylämaata. Ulkokylänmiesten osuus kylän täysveroista on Tomtbackabyssä 67 %, Finnbyssä 83 %, Fastbölebyssä 35 %, Domarbyssä 49 %, Åggelbyssä 41 %, Östervikbyssä 40 %, Västervikbyssä 50 % ja Noringsbölessä 33 %. Veromaksajista ulkokylänmiehiä on Tomtbackabyssä 80 %, Tölöbyssä 29 %, Kårbölessä 29 %, Finnbyssä 75 %, Fastbölebyssä 57 %, Domarbyssä 53 %, Staffansbyssä 32 %, Åggelbyssä 63 %, Östervikbyssä 50 % ja Västervikbyssä 63 %. Huomio kiinnittyy ulkokylänmaiden suureen määrään Vantaanjoen suun ja eteläjuoksun kylissä.

Vuoden 1556 maakirjassa oli ulkokylänmiehiä yleensä ottaen samoissa kylissä kuin vuonna 1547⁴¹. Suuri osa (n. 89 %) ulkokylänmaista on vaihtanut omistajiaan yhdeksän vuoden kuluessa. Ulkokylänmiesten määrä on laskenut vuosien 1547 ja 1556 välillä 65:stä 51:een. Eräissä kylissä maata päättyy ulkokylänmiesten haltuun vasta vuoden 1547 jälkeen. Vuoteen 1556 mennessä ulkoveromiehiä on ilmaantunut Bredvikbyhyn, Gammalgårdiin, Heikbyyn, Kilobyhyn, Lappböleen, Sillböleen, Storhoplaxbyhyn, Tolkbihyn, Otnäsiin ja Valkjärvi-byhyn. Toisaalta vuonna 1556 ulkoveronmaata ei ole enää Clemetskogissa, Dickursbyssä, Finnbyssä, Keinbyssä, Konalbyssä, Kårbölessä, Tölöbyssä, Yfviosbyssä, Västervikbyssä ja Östervikbyssä.

Sipoon Sundomin neljänneksessä ulkokylänmiesten osuus kylän täysveroista oli vuonna 1547 Husössä ja Noringsbölessä 33 %. Vastaavasti veronmaksajista oli ulkokylänmiehiä 67 % ja 50 %. Husössä ei ole vuonna 1556 enää ulkokylänmiehiä. Uusia ulkokylänmiehiä on ilmaantunut Kärrbyyn ja Västersundomiin.

Taulukko 5: Vuosien 1547 ja 1556 ulkokylänmiehet kotikylänsä.

Kylä	1547	1556
Björnvik	Lasse Larsson (Drumsö)	Jöns Morthensson (Vinitby)

³⁹ Orrman 1972, s. 91–99; Orrman 1973, s. 126–127; KA 2920, 2936, 2961; SAY.

⁴⁰ KA 2961, s. 15

⁴¹ KA 3044–3045.

Björnvik	Jöns Persson (Otnäs? Staffansby? Gumböle? Rödskog? Normoby? Mårtensby?)	
Clemetskog	Jop Matsson	
Dickursby	Oleff Olsson	Skomakarböle
Domarby	Simon Hansson (Kyrkeby)	Hans Nilsson (Baggeböle)
Domarby	Knut Jopsson (Brutuby)	Las Mattson (Kyrkeby)
Domarby	Thomas Mortensson (Tavastby)	Knut Persson (Kyrkeby)
Domarby	Oleff Ruth Andersson (Meileby)	Sim. Hansson (Kyrkeby)
Domarby	Erich Andersson (Baggeböle)	Hans Ersson (Sipoo, rälssimaata)
Domarby	Knut Jönsson (Kyrkeby? Ripuby?)	
Domarby	Knut Hansson (Kyrkeby)	
Fastböle	Matt Jopsson	And. Jönsson (Häkonsböle)
Fastböle	Jöns Hendriksson	Henr. Nilsson (Sundom)
Fastböle	Per Nilsson (Sottungsby? Östersundom? Västersundom?)	
Fastböle	Erich Olsson (Sottungsby? Rödskog? Gammelgårdby? Munknäsbby? Konalby?)	
Finnby	Marc Jönsson (Kyrkeby? Meileby?)	
Finnby	Per Larsson (Clemetskog)	
Finnby	Sigfridh Andersson (Clemetskog)	
Gammelgård		Matts Larsson (Lahnus, Espoo).
Gammelgård		Henr. Andersson (Träskenda)
Heikby		Las Bertilsson (Munknäs)
Heikby		Thom Larsson (Baggböle)
Heikby		Per Jönsson (Munknäs)
Heikby		Per Jönsson (frälse)
Heikby		Clem Jac:sson (Tali)
Heikby		Sim Hend:sson (Tali)
Husö	Jöns Andersson (Östersundom)	
Husö	Jöns Persson (Gumböle)	
Keinby	Jöns Bentsson (Tolkeby)	
Konalby	Pelle Persson (Östersundom)	
Konalby	Erik Olsson 1540, 1543 (Konalby)	
Kiloby		Hans Olsson (Klobbskog)
Kiloby		Oleff Oleffson (Konungsböle)
Kärböle	Nils Jönsson (Nyby)	
Kärböle	Clemet Larsson (Nyby)	
Lappböle		Benth Jönsson (Mårtensby)
Lappböle		Lass Mich:sson (Kärböle)
Lappböle		Lass Persson (Stobbacka)
Lappböle		Jöns Morthensson (Vinitby)
Lillhoplaxby	Lass Larsson (Drumsö)	Las. Larsson (Drumsö)
Lillhoplaxby	Knut Larsson 1550 (Hindernäs)	
Lillhoplaxby		Per Jönsson (Drumsö)
Lillhoplaxby		And Olsson (Drumsö)
Lillhoplaxby		Thom. Phipusson (Drumsö)
Meileby	Oleff Jönsson (Klocksog? Sonaby malm?)	Marc Jönsson (Kyrkeby)
Norringsböle	Per (Husö)	Mats Persson (Husö)
Norringsböle	Simon (Gumböle)	Simon Andersson (Gumböle)
Otnäs		Mich Olsson (Konungsböle)
Sillböle		Seffr. Jönsson (Övitsböle)

Sillböle		Mats Larsson (Övitsböle)
Skattmansby	Marg Jönsson (Kyrkeby)	Marc Jönsson (Kyrkeby stadga)
Skattmansby	Jop Sigfredsson (Kyrkeby)	Jac Seffredsson (Kyrkeby)
Staffansby	Clemett Persson (Staffansby)	Olef Jönsson (Domarby)
Staffansby	Erich Jopsson (Sillböle)	Erich Jacobsson (Silböle)
Staffansby	Erich Halvarsson (Skomakarböle)	Michel (Haxböle)
Staffansby	Lasse Nilsson (Domarby)	Jör Persson (Malm)
Staffansby	Philpus Jönsson (Sonaby malm)	Philpus Jönsson (Malm)
Staffansby	Erich Knutsson	
Staffansby	Matt Michilsson (Östervikby)	
Storhoplaxby	Matt Erichsson (Mäkkylä)	Seffr Persson (Mäkkylä)
Storhoplaxby		Sim Jönsson (Kilo)
Storhoplaxby		Hans Larsson (Kilo)
Storhoplaxby		Per Andersson (Klobbskog)
Tolkby		Seffr Jönsson (Övitsböle)
Tolkby		Matts Larsson (Övitsböle)
Tolkby		Mich Persson (Forsby)
Tomtbackaby	Hendrich Andersson (Skattmansby)	Olof Hendersson (Skattmansby)
Tomtbackaby	Jöns Larsson (Borgby? Clemetskog? Rödskog? Normoby? Tavastby?)	Måns Hansson (Skattmansby)
Tomtbackaby	Thomas Hendriksson (Skattmansby)	Thom. Henriksson (Skattmansby)
Tomtbackaby	Hans Ervastson (Skattmansby)	And. Nilsson (Skattmansby)
Tomtbackaby	Olef Ruthe (Kyrkeby)	Henrik Larsson (Kyrkeby Stadga)
Tölöby	Anders Persson (Gumtäktby)	Hans (Sandhamn)
Tölöby	Per Larsson (Gumtäktby? Överlepsemby? Paiby? Clemetskogby? Yfviosby? Västersundom?)	
Västervikby	Jop Bentsson (Äggelby)	
Västervikby	Henrik Henriksson (Sonaby malm)	
Västervikby	Erich Philpusson (Brändö)	
Västervikby	Anders Persson (Degerö? Gumtäktby?)	
Västervikby	Simon Nilsson (Sandhamn)	
Yfviosby	Olef Hendriksson	
Yfviosby	Seffr Andersson (Clemetskog)	
Äggelby	Erich Jönsson (Staffansby)	Mats Ersson (Staffansby)
Äggelby	Simon Matsson (Forsby)	
Äggelby	Michill Persson (Forsby)	
Äggelby	Oluff Andersson (Meileby)	
Äggelby	Per Jönsson (Munknäs? Clemetskog? Klocksog? Oteby?)	
Äggelby	Clemet Matsson (Forsby)	
Äggelby	Philpus Jönsson (Sonaby malm)	
Äggelby	Mats Michilsson (Östervikby)	
Äggelby	Morthen Hindersson (Sonaby malm)	
Äggelby	Per Andersson (Östervikby)	
Östervikby	Knut Larsson (Äggelby)	
Östervikby	Clemet Persson (Västervikby)	
Östervikby	Henrik Hendriksson (Sonaby malm)	
Östervikby	Mats Pärsson (Degerö)	
Östervikby	Nils Olsson (Tavastby? Yfviosby? Valkjärvi?)	

Östervikby	Michill Philpusson (Äggelby)	
------------	------------------------------	--

Porvoon läänin 1540-luvun maakirjoissa on satunnaisia tietoja kylän talonpoikien yhdessä maksamista veroista (Taulukko 6). On arveltu, että yhteisverot voisivat olla muisto vanhoista kyläyhteisöistä⁴². Toisaalta eräät seikat viittaavat siihen, että kyseessä olisivat ulkokylänmaihin verrattavissa olevat autioitumisen jäljet. Clemetskogin talonpoikien yhdessä maksama vero on kirjattu vuoden 1540 maakirjaan samalla tavalla kuin talonpoikien tiloistaan maksamat verot⁴³. Selityksenä voi hyvinkin olla kylän talonpoikien haltuun päätyneet autiotilat. Vahvistusta sille, että yhteisveron taustalla voisivat olla autiotilat, löytyy Gammelgårdbyssä. Kylä maksoi vuonna 1540 yhdessä $\frac{3}{4}$ täysveroa⁴⁴. Vuoden 1543 maakirjassa ei ole enää yhteisveroa, sen sijaan kylään on ilmaantunut kaksi tilaa, jotka maksoivat yhteensä yhden täysveron⁴⁵. Vaikuttaa siltä, että yhteisverojen erona ulkokylänmaihin on se, että tilukset ovat päätyneet yhden ulkokylänmiehen sijasta koko kylän haltuun. Ulkokylänverojen ja yhteisverojen verrannollisuus saattaa näkyä Lillhoplaxbyssä. Vuoden 1547 maakirjaan ilmaantuu kylään sekä $\frac{1}{2}$ täysveron yhteisvero että $\frac{1}{2}$ täysveron ulkokylänmaa⁴⁶.

Taulukko 6: Kylien yhteisverot 1540-luvulla.

Kylä	1540	1543	1547
Clemetskog	1	1	1
Dickursby		$\frac{1}{4}$	
Gammelgård	$\frac{3}{4}$		
Lillhoplax			$\frac{1}{2}$
Tavastby	1	1	1
Skomarböle			$\frac{1}{4}$

Varsinais-Suomen vanhimmissa maakirjoissa ulkokylänveroja kutsutaan usein autiopyöleiksi⁴⁷. Autiopyöli-nimitys liittyy uudisasutukseen tai uudisraivaukseen. Kyse voi olla joko asutetusta tai asuttamattomasta viljelmästä. Verokirjojen autiopyölien joukossa on monia autioituneita 1300- ja 1400-lukujen uudistiloja.⁴⁸ Autiopyöli-nimitystä käytettiin autiotiloista jo keskiajalla. Esimerkiksi kahta Paimion Askalassa sijaitsevaa tilaa kuvataan vuonna 1480 autiopyöleiksi, ”*ödess bole*”. Samassa asiakirjassa nimitetään tiloja myös autiotorpiksi, ”*ödes tårp*”.⁴⁹

⁴² Kerkkonen 1965, s. 66.

⁴³ KA 2920, s. 60

⁴⁴ KA 2920, s. 50–54.

⁴⁵ KA 2936, s. 179, 199.

⁴⁶ KA 2961, s. 13.

⁴⁷ Orrman 1970, s. 97–113.

⁴⁸ Orrman 1970, s. 97–113.

⁴⁹ FMU 3821.

Suomen keskiajan lähteissä esiintyy lukuisia böle-päätteisiä kylännimiä. Ensimmäinen niistä, Porvoon Stensböle, mainitaan jo vuonna 1327⁵⁰. Ruotsin kielen böle-sana on johdannainen bol-sanasta, joka puolestaan juontuu verbistä bo eli asua. Böle tarkoittaa laidunta, asutusta, tilaa, uudistilaa, torppaa sekä kylän yhteismaalle tai ulkomaalle rakennettua tilaa. On muistettava, ettei böle-nimi välttämättä viittaa asutukseen. Nimitystä on käytetty myös pelkistä niityistä.⁵¹ Tosin ammuin autioituneesta kylästä voi olla 1600- ja 1700-lukujen kartoilla muistona pelkkä niitty.

Böle-pääte vastaa usein by-päätettä. Joskus samalla kylällä on molemmat päätteet, kuten Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjassa Helsingin pitäjän Skomarbölebyllä ja Fastbölebyllä. Keskiajalta on säilynyt myös lähteitä, joissa böle-sanaa käytetään pelkästään yleismerkityksessä, paikan tai tilan tarkempaa nimeä mainitsematta. Söderbirkbyläinen talonpoika Niklis luovutti yhdessä vaimonsa Torlaffin kanssa vuonna 1382 (?) Lohjan Pyhän Laurin kirkolle yhden tilan, ”*itt böle*”⁵². Oikeusistuvin vahvisti vuonna 1429 Peder Smedin oikeuden kahteen hänen ostamaansa tilaan. Toinen on ilmeisesti nimeltään Piparböle, kun taas toisesta tilasta todetaan yleisesti: ”*Szå ligger eth annadh böle.*”⁵³

Helsingin pitäjää koskevissa 1400-luvun lähteissä mainitaan böle-kylistä Räckhalsböle (1401), Baggböle (1417), Kårböle (1417), Nackböle (1482) ja Simonsböle (1491). Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjaan on merkitty Helsingin pitäjään kymmenen böle-nimistä kylää: Skomarböleby, Fastböleby, Baggböle, Nackböle, Övitsböle, Sillböle, Lappböle, Hanaböle, Kårböle ja Konungsböle. Sipoon Sundomin neljänneksessä sijaitsivat Gumböle, Håkansböle, Noringsböle ja Rassböle.⁵⁴ Verokirjoissa mainitaan lisäksi Granböle ja Biskopsböle 1540-luvulla⁵⁵ ja 1550-luvulla Simonsböle, Skratböle ja Kottböle⁵⁶. Vanhoilta kyläkartoilta löytyvät puolestaan Kårbölen alueelta Skallböle ja Kurckböle⁵⁷, Malmilta Bondböle⁵⁸ ja Östersundomista Bölsängen⁵⁹. Lillhoplaxissa oli 1700-luvulla böle-niminen tila⁶⁰.

Toisin kuin Varsinais-Suomessa ja Länsi-Uudellamaalla Porvoon läänin 1500-luvun voutintileihin ei ole merkitty autiopyölejä. Helsingin pitäjistä löytyy kuitenkin esimerkki siitä, että uuden ajan ulkokylänmaat voivat olla keskiaikaisia autiopyölejä. *Anders i Reckhals*, ”*Hans Madelin*” ja ”*Michell Redeswijn*” luovuttivat vuonna 1401 Helsingin pitäjän Pyhän Laurin kirkolle yhden veromarkan arvoisen maan Räckhalsbölestä⁶¹. Ainakin osa Räckhalsbölestä pysyi yksityisomistuksessa, sillä Helsingin pitäjässä 26.7.1491 pidetyillä käräjillä käsiteltiin Reckhalsbölessä ja Simonsbölessä sijainneen veromarkan

⁵⁰ FMU 352.

⁵¹ Granlund 1956, s. 279–281.

⁵² FMU 905. Kyseessä on alkuperäisestä kirjeestä vuonna 1538 tehty vidimaatio.

⁵³ FMU 1879. Asiakirja on kopioitu Jaakko teitin valitusluetteloon.

⁵⁴ KA 2920; SAY.

⁵⁵ KA 5003, s. 5.

⁵⁶ KA 3046, s. 9.

⁵⁷ Broterus 1695b, 1699a.

⁵⁸ Broterus 1702c.

⁵⁹ Forssell 1690.

⁶⁰ Wikren 1765.

⁶¹ FMU 1145. Helsingin pitäjän kirkon arkistossa löytyvä 1600-luvulla tehty asiakirjakopio.

arvoisen maan kauppaa⁶². Lasse Klockare ja Nils Länsman ostivat Lasse Mårtenssonilta ja Anders Mattsonilta kyseisen maan kuudella markalla ja 60 saksalaisella penningillä. Lähteestä ei ilmene oliko Räckhalsbölessä tuolloin asukkaita.

Räckhalsböleä ei mainita ilmeisesti kirkonomistuksesta johtuen Porvoon läänin 1500-luvun verokirjoissa. Räckhals laskettiin kuitenkin ulkokylänmaaksi vielä 1600-luvun lopulla⁶³. Vanhimmat kartat vahvistavat yksiselitteisesti sen, että Räckhalsbölessä on ollut myös pysyvää asutusta. Räckhalsbölen alueesta on säilynyt Samuel Broteruksen vuonna 1699 laatima kartta maanmittauskonseptineen⁶⁴. Molemmille kartoille on merkitty Reckhalsbölen tonttimaa. Maanmittauskonseptilla on pieni pallo ja teksti ”*tompten*”. Puhtaaksi piirretyllä kartalla on samalla kohdalla ruskea täplä, pieni talo? Räckhalsbölen tontti löytyy myös vuodelta 1776 peräisin olevalta Räckhalsin ulkokylämaata kuvaavalta kartalta⁶⁵. Tontin lisäksi paikalla on ”*tomtteen*” ja haapametsää kasvava autiopelto.

Vanhat kartat ja kadonnut asutus

Itä-Uudellamaalla autiotilatutkimuksessa uuden ajan alun verolähteiden rinnalle ja jonkin verran ohikin nousevat 1600- ja 1700-lukujen vaihteen kartat. Kartoilla on mm. paikannimissä paljon sellaista mitä verotiedoissa ei ole. Ehkä karttojen merkittävin etu kuitenkin se, että niiden avulla autioituminen voidaan paikantaa, jollei ihan tarkasti niin ainakin suuntaa-antavasti. Kauan sitten kadonneiden kylien löytäminen maastosta on toisaalta yleensä vaikeaa ja aikaa vievää.

Helsingin pitäjän pohjoisrajan alueelta on säilynyt muutamia 1500-luvun puolivälin ja 1600-luvun alun rajakarttoja⁶⁶. Ensimmäiset tarkat tiedot Helsingin kylätonttien sijainneista ovat 1600- ja 1700-luvuilla laadituissa geometrisissä kartoissa ja isojakokartoissa. Monista Helsingin kylistä on säilynyt yksityiskohtainen kartta jo 1600- ja 1700-lukujen vaihteesta. Konalbytä ja Husöä lukuun ottamatta muista kylistä on kartta viimeistään 1700-luvun lopulta.

Enemmistö Helsingin pitäjän kylistä oli 1600- ja 1700-luvuilla ryhmäkyliä, joissa talojen tontit olivat vierekkäin samalla tonttimaalla. Alueella oli myös joitakin raittikyliä, joissa talojen tontit olivat peräkkäin tien varrella. Tavallisia olivat myös kylät, joissa talot olivat jakaantuneet useammalle eri tonttimaalle. Lisäksi Helsingin pitäjässä oli useita yksittäistiloja. Kylien suurimmat pellot ja niityt olivat tonttimaiden ympärillä tai lähistöllä. Vanhojen, yleensä sarkajakoisten, kyläpeltojen ja -niittyjen lisäksi kyliin kuului taloista kauemmaksi raivattuja ulkopeltoja ja -niittyjä.

⁶² Pirinen 1951, s. 94.

⁶³ Broterus 1699d; Kepsu 2005, s. 142; Pirinen 1951.

⁶⁴ Broterus 1699d.

⁶⁵ Lemberg & Hagström 1776.

⁶⁶ Kerkkonen 1965, s. 42–43; Svart, Anders 1639–1640: Kartta numero 9. Vanhojen karttojen Suomi. Historiallisen kartografian vertaileva tarkastelu. Jyväskylä 1984.

Etsittäessä keskiajan ja uuden ajan alun tonttimaita tärkeimpään rooliin nousevat 1600-luvun lopulla ja 1700-luvun alkuvuosina laaditut geometriset kartat. 1700-luvun jälkipuoliskolla tehdyt isojakokartat ovat usein vaikeasti tulkittavissa. Asutuksen volyymin kasvaessa 1700-luvun kuluessa keskiajan ja uuden ajan alun tilanteen päälle on tullut uusi paksu kerros, jonka alle on usein vaikea nähdä. 1600- ja 1700-lukujen vaihteen kartoilla näkyvät tonttimaat periytyvät luultavasti keskiajalta. On kuitenkin mahdollista, että osa kylistä tai niiden tonttimaista on vaihtanut paikkaansa joko jo keskiajan kuluessa tai 1500- ja 1600-luvuilla. Samoin tonttimaita ja jopa kokonaisia kyliä (esim. Heikby) on ehtinyt autioitua ennen vanhimpien karttojen laatimista.

Pääosa Helsingin kaupungin alueen 1600- ja 1700-lukujen vaihteen kartta-aineistosta on maanmittari Samuel Broteruksen laatimaa. Lars Forsselin käsialaa ovat ainoastaan Munknäsin, Tomtbackan ja Viikin vanhimmat kartat. Broterus kierteli 1600- ja 1700-lukujen vaihteen tienoilla ympäri Porvoon läänin kyliä. Muistona Broteruksen matkoillaan suorittamista maanmittauksista on sekä puhtaaksi piirrettyjä karttoja että maanmittauskonsepteja. Parhaissa tapauksissa samasta kylästä on jäljellä molemmat. Usein joudutaan kuitenkin tyytymään jompaankumpaan. Monista kylistä on tallella pelkkä sotkuinen maanmittauskonsepti. Toisaalta konsepteilla on usein huomattavasti enemmän tietoa kuin puhtaaksi piirretyillä kartoilla. Joskus harvoin tilanne saattaa olla päinvastainen. Kaikkea puhtaaksi piirretylle kartalle päätynyttä ei löydy konseptilta. Näissä tapauksissa selityksenä lisäykseen saattaa olla kentällä tapahtuneen maanmittauksen ja kartan puhtaaksi piirron välillä kulunut pitkä aika. Puhtaaksi piirtoaiheessa on jouduttu täydentämään maanmittauskonseptia.

Broterus on merkinnyt kyläkartoilleen lähes jokaisen hänen aikanaan asuttuna olleen tonttimaan. Jostain syystä johtuen maastossa paikoilleen mitattuja torppia ei kuitenkaan aina ole katsottu aiheelliseksi siirtää puhtaaksi piirretyille kartoille. Näin ollen esimerkiksi Ylä-Keravan kartanon vuoden 1692 puhtaaksi piirretyltä kartalta ei löydy maanmittauskonseptin kolmea torppaa⁶⁷. Samoin Pernajan Mästlaxin vuoden 1690 kartalla on torppia, kun taas vuotta myöhempi täsmälleen samaa aluetta kuvaava kartta on täysin torpaton⁶⁸.

Broteruksen kartoilla näkyy autiotontteja monilla eri tavoilla kuvattuina. Broterus on joillakin kartoilla pyrkinyt erityyppisen ja ehkä samalla tietämättään myös eriaikaisen autioitumisen erottamiseen toisistaan. Tämä käy hyvin ilmi mm. Pernajan pitäjän Gammelbyn vuoden 1701 kartalta. Veromaksukyvyttömät asutut talot on jätetty värittämättä. Kokonaan autioille tonteille ei ole merkitty taloja ollenkaan ja vain tontit on rajattu.⁶⁹ Sipoon pitäjään vielä 1700-luvun alussa kuuluneen Ali-Keravan vuoden 1702 kartalla kaksi autiotilaa on merkitty pelkillä neliöillä⁷⁰.

⁶⁷ Broterus 1692a.

⁶⁸ Broterus 1690, 1691a.

⁶⁹ Broterus 1701.

⁷⁰ Broterus 1702a.

Mitä enemmän Broteruksen karttoja tarkastelee sitä selvemmäksi käy, ettei hänellä ole yhtenäistä autiotonttien merkintätapaa. Käytäntö näyttää muuttuneen matkan varrella kylien vaihtuessa. Broterus on usein jättänyt autiotontit kokonaan pois kartaltaan ja tyytyy mainitsemaan ne ainoastaan kartan selitysosassa⁷¹. Kylissä on siis monesti enemmän asutusta kuin pelkkiä kartan talon kuvia katselemalla voisi päätellä.

Helsingin pitäjän Västersundomin vuoden 1708 maanmittauskonseptilta löytyvä vanha tonttimaa ei ole ainoa laatuaan Broteruksen Porvoon läänin kartoilla. Sipoon Paippisten maanmittauskonseptilla on ”*gambla snickarens läng mosa ladu tomp i åckeren*”⁷². Paippisten kohdalla kyseessä ei välttämättä ole asuttu tonttimaa. Sen sijaan vanha tonttimaa on merkitty yksiselitteisesti sekä puhtaaksi piirretyille kartoille että maanmittauskonsepteille Helsingin pitäjän Skattmansbyhyn vuonna 1699 sekä Porvoon pitäjän Hindhäriin vuonna 1691 ja Mändbyyn vuonna 1700⁷³. Läheisyydessä oleviin vanhoihin kylätontteihin viittaavat lisäksi konkreettisesti Helsingin Nordsjön ”*Gammelby åker*” vuonna 1698 ja Pernajan Särklaxin ”*gambla tomt åcker*” vuonna 1707.⁷⁴

Broteruksen Porvoon läänin kartoilla esiintyy myös ilman vanha-etuliitettä kartoille merkittyjä talottomia ja rajattuja tontteja. Niitä on ainakin Helsingin pitäjän Skattmansbystä vuodelta 1699, Sipoon pitäjän Skräddarbystä vuodelta 1699, Nurmijärven pitäjän Yli-Lepsämästä vuodelta 1702 ja Klaukkalasta vuodelta 1709 sekä Porvoon pitäjän Bjurbölestä vuodelta 1697, Åminsbystä vuodelta 1707, Narkoskelta vuodelta 1691, Hommanäsbystä vuodelta 1697 ja Pernajan Gammelbystä vuodelta 1701⁷⁵.

Broteruksella on ollut käytössä muitakin tapoja merkitä autioituneita kylätontteja. Helsingin pitäjän Otaniemen vuoden 1692 kartalle on kirjoitettu ”*Hirböls tompt ställe*”⁷⁶. Saman pitäjässä sijainneen Räckhalsbölen tontin kohdalle on merkitty vuonna 1699 laaditulle maanmittauskonseptille piste, jonka vierelle on kirjoitettu ”*tompten*”⁷⁷. Myös Pernajan pitäjän Savträskin ja Embomin puhtaaksi piirretyiltä vuoden 1698 kartoilta löytyvät autiotontteihin mahdollisesti viittaavat tompten-tekstit⁷⁸.

Vanhoja tontteja voidaan jäljittää myös peltokuvioiden (vrt, peltoparit, kaksivuoroviljely) ja nimistön avulla. Pelloilla ja niityillä saattaa olla kadonneiden kylien nimiä. Esimerkiksi 1500-luvun kuluessa autioitunut Helsingin pitäjän Heikby ja ennen vuotta 1557 tyhjentyneet Sipoon pitäjän Tavastnäsbole näkyvät Broteruksen kartoilla ja karttaselityksissä niityn niminä⁷⁹. Muisto Pernajan Svettoombystä on puolestaan säilynyt vuoden 1707 kartalla peltoparin nimissä⁸⁰. Kartoilla on myös kylänimiä, joita ei tunneta

⁷¹ Ks. esim. Broteruksen Staffansbyn vuoden 1692 kartta.

⁷² Broterus 1693a.

⁷³ Broterus 1691b, 1699g, 1700a.

⁷⁴ Broterus 1698c, 1707b.

⁷⁵ Broterus 1691c, 1697a, 1697b, 1699e, 1699g, 1701, 1702d, 1707a.

⁷⁶ Broterus 1692b.

⁷⁷ Broterus 1699.

⁷⁸ Broterus 1698b, 1698d.

⁷⁹ Broterus 1693b, 1699e; Broterus & Nycopensis 1701.

⁸⁰ Broterus 1707c.

muista lähteistä. Näin ollen Sipoon pitäjän Nickbyn vuoden 1695 kartan selitysosassa on useilla taloilla osuus Swidiby-nimellä kulkevaan niittyyn. Saman kartan konseptille on kirjoitettu Swidiby maantieristeyksen vierelle.⁸¹ Yksittäisillä pelloilla voi olla myös tontti- tai tilanimiä. Suur-Pellingin kylän vuoden 1700 kartalla on muistona talonpaikasta läntisemmän kyläkeskuksen ulkopuolella muusta asutuksesta erillään ”*tomt åkern*”, ”*tomt ängen*” ja ”*Simons gierda*”⁸²

Oman lukunsa muodostavat Broteruksen kartoilla ja selitysosissa olevat böle-nimet. Osa Broteruksen Porvoon läänin kartoille merkityistä böle-nimistä on varmuudella vanhoja kylien tai talojen paikkoja. Edellä mainittiin jo Hirböle, Räckhalsböle ja Tavastnäsböle. Broteruksen Pernajan pitäjän Fasarbystä vuonna 1700 laatiman kartan selitysosasta käy ilmi, että useille taloilla osuus Böls åkern-nimisestä niitystä⁸³. Lisäksi selityksessä mainitaan ”*Böls tompten*”. Myös kartan muu nimistö saattaa silloin tällöin vahvistaa hylätyn tontin olemassa olon. Samuel Broteruksen vuonna 1710 laatiman Wälaxin kartan eteläosassa erillään kylän asutuista tonteista on ”*Kugböhls åcker*”, ”*Kubböhls åcker*” ja ”*Kubböhls äng*”. Vieressä on pelto ”*tompt gierdan*” ja niitty ”*haga äng*”⁸⁴.

Edellä on varmaankin käynyt ilmi, että Broteruksen maanmittauskonseptille on paljon sellaista tietoa, mitä syystä toisesta ei ole katsottu aiheelliseksi tuoda esille puhtaaksi piirretyillä kartoilla. Tonttimailla tai niiden läheisyydessä saattaa olla myös ylimääräisiä taloja. Pelkästään maanmittauskonseptille merkittyä taloa voidaan pitää tietyin varauksin autiotonttina. Puhtaaksi piirretyiltä kartoilta puuttuvat maanmittauskonseptien talot saattavat joskus olla myös riisiä, latoja, rantavajoja tai maanmittarin virheitä. Karttaan perehtyessä pystyy kuitenkin yleensä päättelemään onko kyseessä mahdollinen tonttimaa vai ei.

⁸¹ Broterus 1695a.

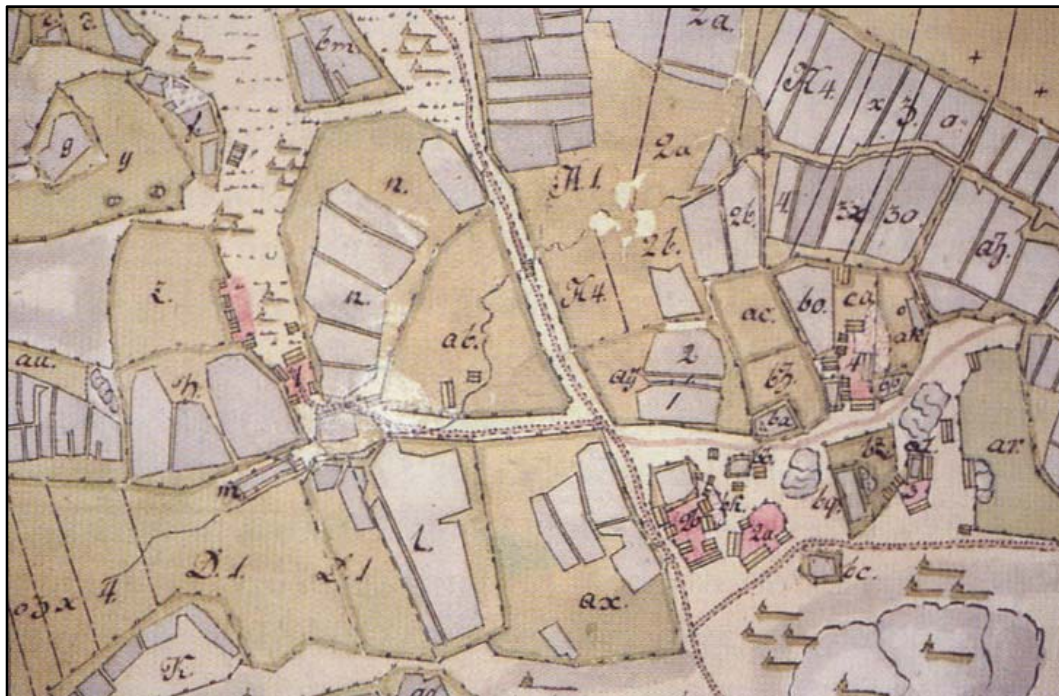
⁸² Broterus 1700c.

⁸³ Broterus 1700b.

⁸⁴ Broterus 1710.

Kohteet

Baggböle Pakila (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001709)



Kartta: Baggböle 1760- ja 70-luvuilla. Keskustontilla ovat Murmästarsin (3), Clasasin (4) ja Prästbackan (2) tontit. Landmätars (1) sijaitsee oikealla erillään muusta kylästä. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Baggböle esiintyy historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417⁸⁵. Kylässä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Lasse Andersson, Henrick Nilsson, Thomas Larsson, Erick Andersson, Michel Pärsson), jotka maksoivat yhteensä 4 1/4 täysveroa⁸⁶. Kylässä oli vuonna 1556 viisi talonpoikaa⁸⁷. Kylännimi pohjautuu talonnimeen, joka sisältää lisänimen Bagge⁸⁸.

Baggbölen vanhin kartta on laadittu 1760- ja 70-luvuilla⁸⁹. Kylässä oli tuolloin viisi tilaa. Murmästars (Mårten Hinric Halon & Mats Petterson), Clasas (Michael Andersson) ja kahteen osaan jaettu Prästbacka (Mats & Erich Andersson) sijaitsivat ryhmänä, kun taas kruunun puustelli Lantmätars (Fredrich Hindersson) seiso erillään yksinäistalona.

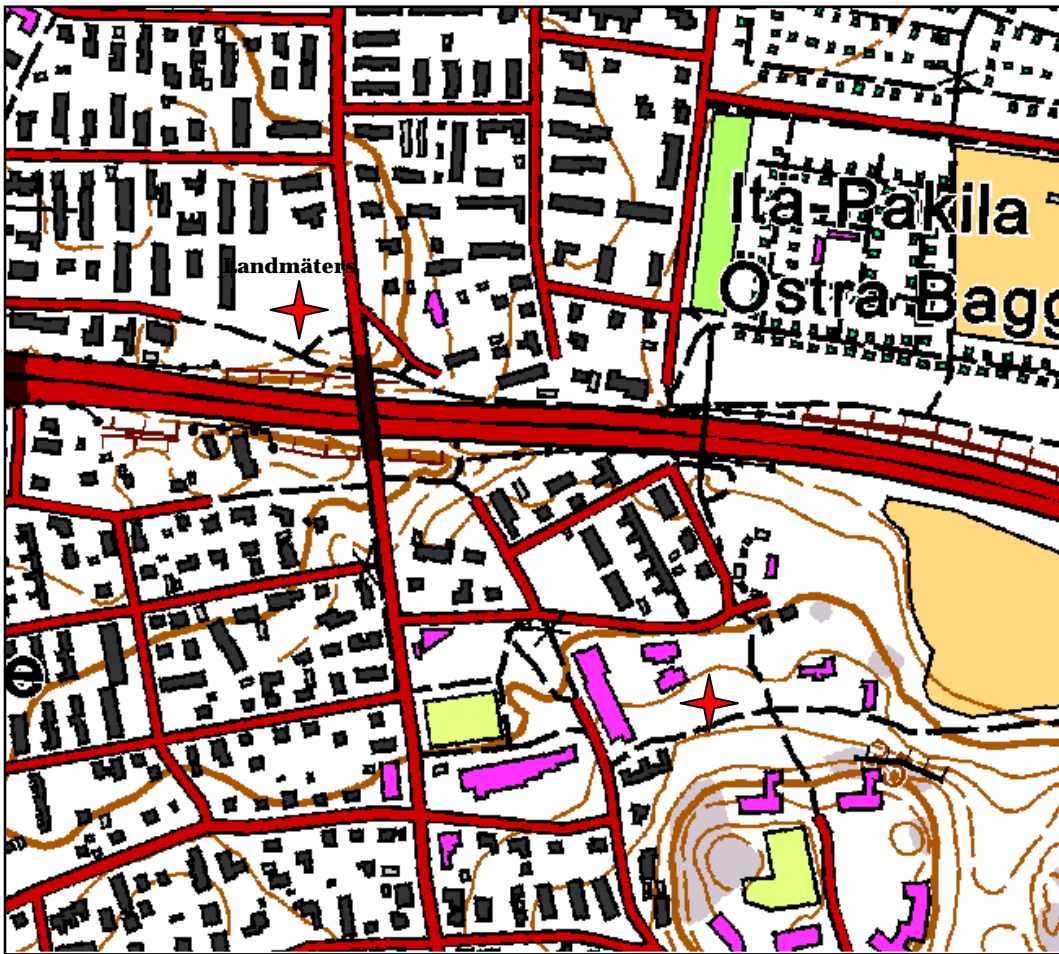
⁸⁵ FMU 1492, REA 368. ”Magnus i Biggabølae.”

⁸⁶ KA 2920, s. 19–20. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelossa (KA 5006, s. 72) kylään on merkitty viisi savua.

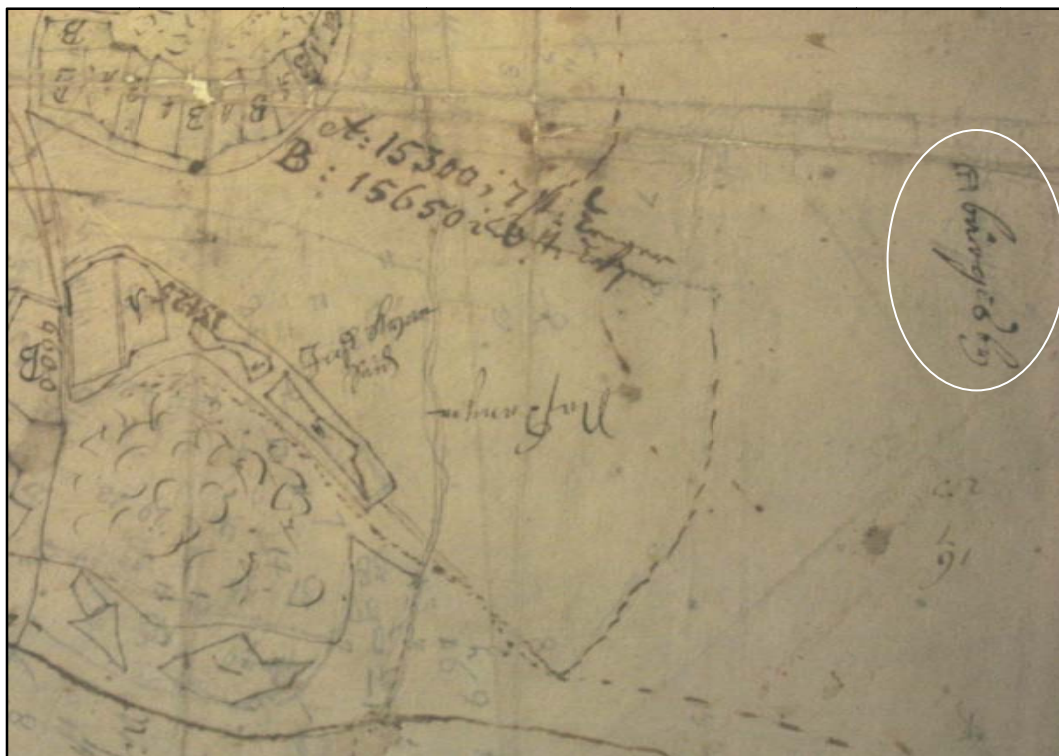
⁸⁷ KA 3045, s. 32.

⁸⁸ Kepsu 2005, s. 65.

⁸⁹ Lalin 1769.



Kartalle on merkitty Baggbölen vanhojen tonttimaiden likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat sijainnit, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Borg (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001672)

Kartta: Borgisby oikealla Samuel Broteruksen 1600- ja 1700-lukujen taitteessa laatimalla Botbyn maanmittauskonseptilla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

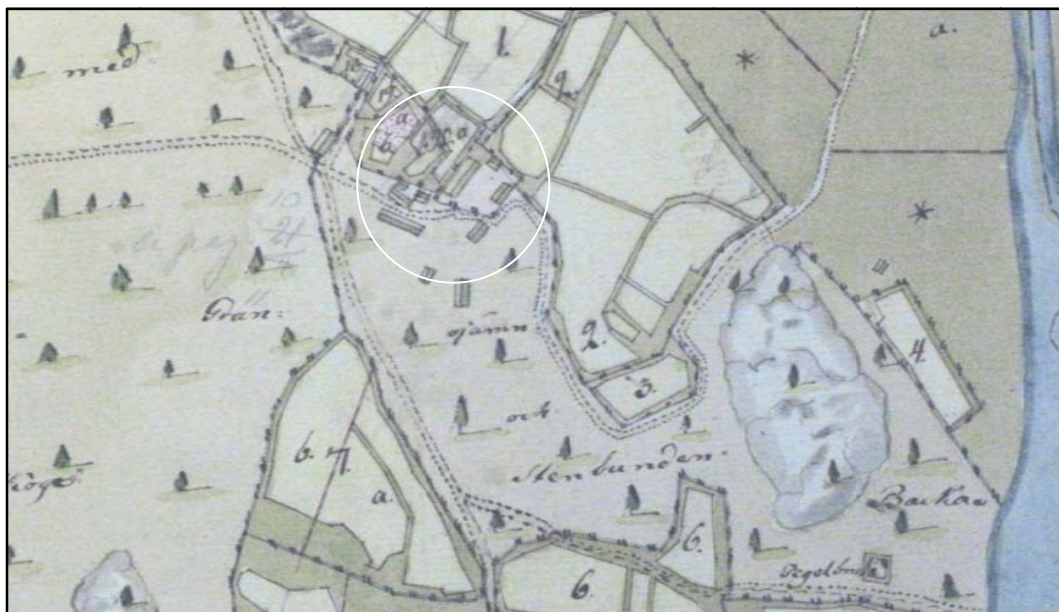
Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksessä sijaitsevassa Borgin kylässä oli vuonna 1540 kaksi talonpoikaa (Nils Larsson, Märten Persson), jotka maksoivat yhteensä $1\frac{1}{2}$ täysveroa⁹⁰. Kylän vierellä on keskiaikainen Vartiokylän linnavuori (muinaisjäännösrekisteritunnus 91010026). Borgin tilaluku laski 1550-luvulla yhteen, ja kylä oli Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa Mellungsbyn alla⁹¹.

Owner	Parcel	Tax
Nils Larsson	1/2	1/2
Märten Persson	1/2	1/2
Märten Persson	1/2	2 1/2
Märten Persson	1/2	1/2

Borg Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjassa (Kansallisarkisto).

⁹⁰ KA 2920, s. 125. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään yksi savu.

⁹¹ KA 3045, s. 75; SAY.

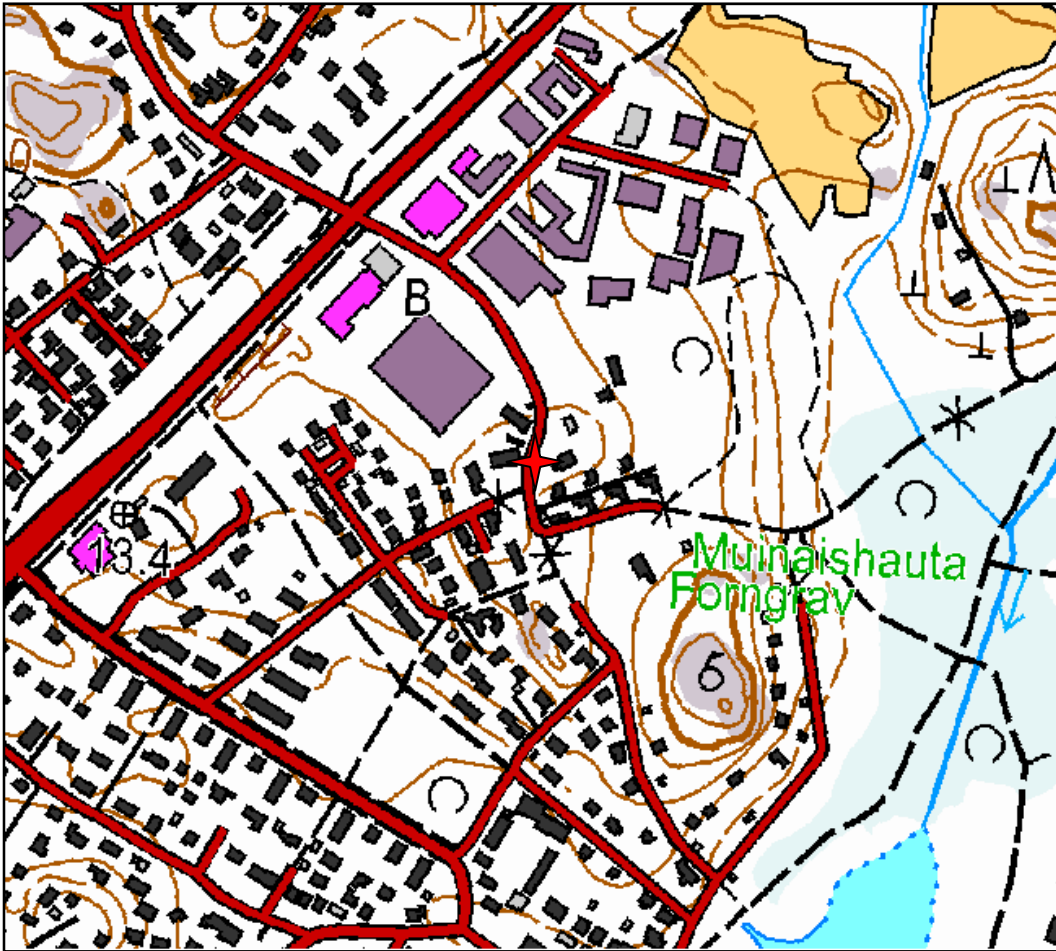


Kartta: Borgs Mellunkylän vuoden 1775 isojakokartalla. Oikealla näkyvä kallio on Helsingin Vartiokylän Linnavuori. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Samuel Broteruksen Botbyn kylästä vuosien 1690–1711 välillä laatimalle maanmittauskonseptille on merkitty Borgisby⁹². Ensimmäinen tarkka kartta Borgin tiluksista on Mellungsbyn isojakokartta vuodelta 1775⁹³.

⁹² Broterus 1690–1711.

⁹³ Lalin 1775.



Kartalle on merkitty Borgin kylän likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka sijainti, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Botby Vartiokylä (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001673)



Kartta: Botbyn tilat Klofvus ja Nissas Samuel Broteruksen kylästä 1600- ja 1700-lukujen vaihteessa laatimalla maanmittauskonseptilla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksessä sijainneessa Botbyssä (Sötebyssä) oli vuonna 1540 yhdeksän talonpoikaa (Mickel Monson, Olof Jönsson, Matts Larsson, Mickel Tomason, Mickel Morthenson, Mickel Tönsson, Jöns Andersson, Lasse Andersson), jotka maksoivat yhteensä viisi täysveroa⁹⁴. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty Botbyyn kahdeksan talonpoikaa⁹⁵. Botbyn nimi pohjautuu ilmeisesti muinaisruotsin henkilönimeseen Bote⁹⁶.

Botbyn kylän vanhin kartta ajoittuu 1600- ja 1700-lukujen vaihteeseen⁹⁷. Samuel Broteruksen laatimasta kartasta on säilynyt vain maanmittauskonsepti. Kylässä oli tuolloin neljä taloa kahdelle tonttimaalle jakaantuneena. Nissas ja Domars sijaitsivat pohjoisessa ja Klofvus ja Rons etelässä. Vuodelta 1751 Nils Westermarkin olevassa kartassa Domars oli siirtynyt Vartiokylänlahden rantaan⁹⁸.

⁹⁴ KA 2920, s. 122–125. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kahdeksan savua.

⁹⁵ KA 3045, s. 75.

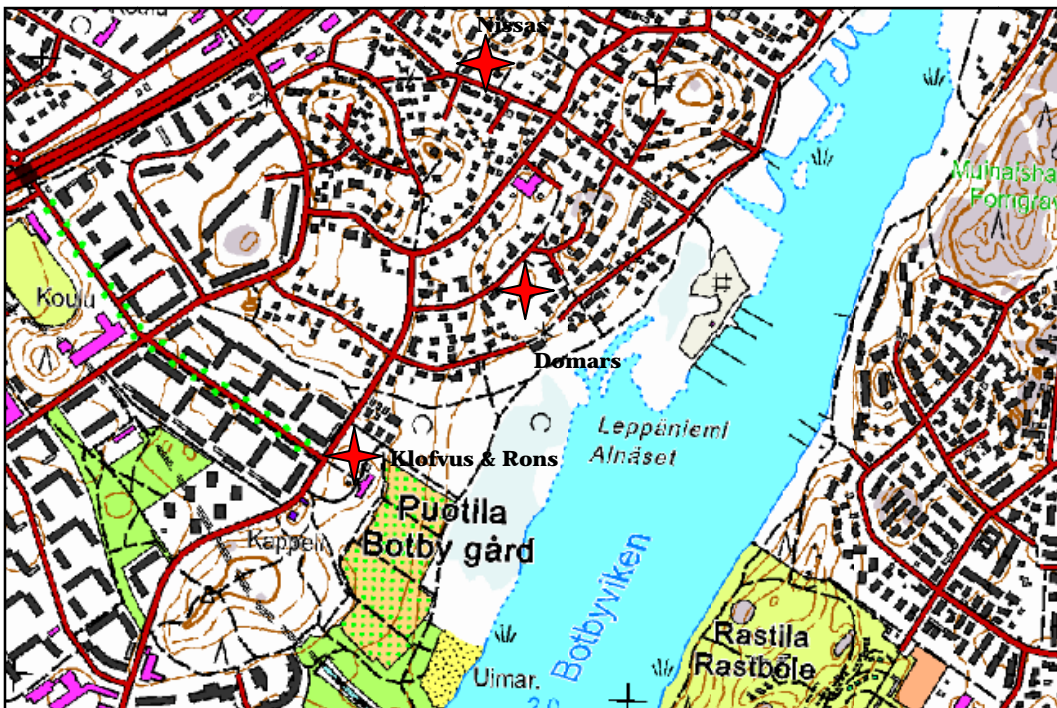
⁹⁶ Kepsu 2005, s. 67.

⁹⁷ Broterus 1690–1710.

⁹⁸ Westermark 1751.



Kartta: Botbyn tilat Domars (1), Rons (2), Klofvus (3) ja Nissas (4). Domars sijaitsi puolivuosisataa aiemmin Nissasin tilan vierellä. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)



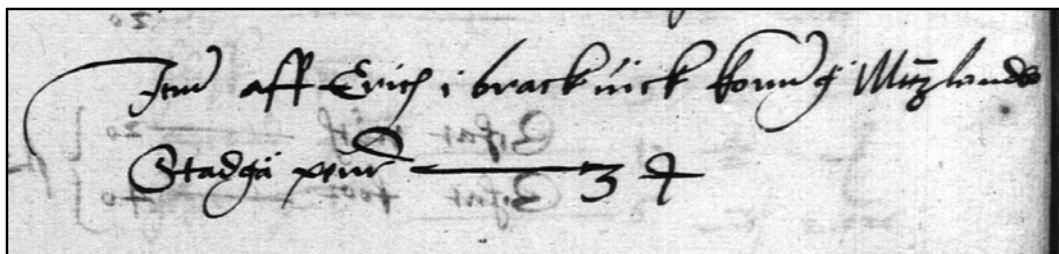
Kartalle on merkitty Botbyn tonttimaiden likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, raja- ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Brakvik (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001688)



Kartta: Brakvikin sijaintialue Lars Forsselin vuoden 1687 kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Brakvik mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1526⁹⁹. Brakvik on saanut nimensä viereiseltä merenlahdelta, jonka määriteosa tarkoittaa rantaan ajautunutta kaislaa tai muuta vesikasvia¹⁰⁰. Brakvik liitettiin vuonna 1555 Viikin latokartanoon¹⁰¹. Jaakko Teitin vuosina 1555–1556 laatiman luettelon mukaan mukaan sipoolaisella Hans Erichssonilla oli rälssimaata ”*halfparten i Brackuick*”¹⁰². Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa mainitaan sopimusveroa maksava ”*Erich i Brackuick*”¹⁰³.



”*Erich i Brackuick*” Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa (Kansallisarkisto).

⁹⁹ Kerkkonen 1965, s. 167. ”*Brackebuw.*”

¹⁰⁰ Kepsu 2005, s. 181.

¹⁰¹ Kerkkonen 1938, s. 21; Korpinen 1981, s. 45.

¹⁰² Teitti, s. 80.

¹⁰³ KA 3045, s. 3.

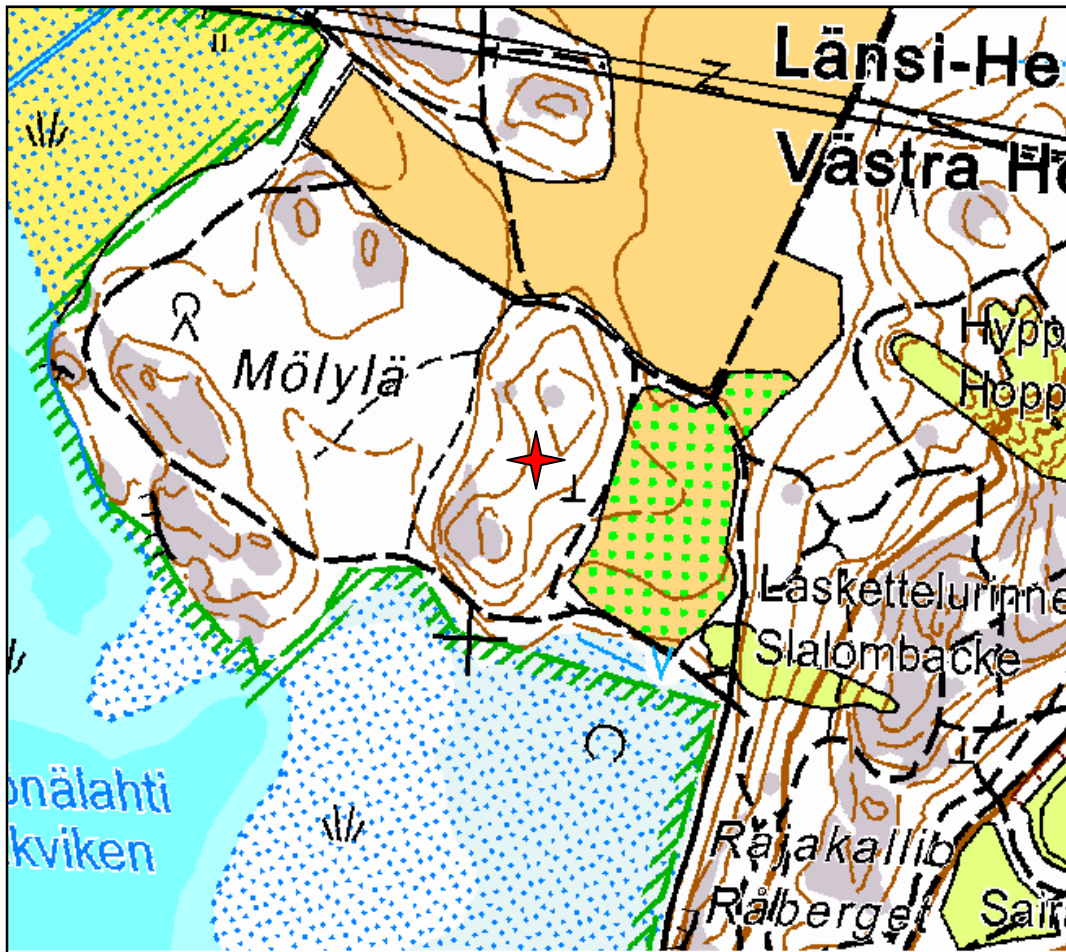
Brakvikin sijaintialue näkyy Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalla kartalla. Itse Brakvikin tonttia ei kuitenkaan ole merkitty kartalle.¹⁰⁴ Keskiaikainen Brakvik on saattanut sijaita samalla paikalla kuin 1700-luvun lopulla alueella ollut Brakvikin torppa¹⁰⁵. Asiasta ei kuitenkaan voi olla varma ilman arkeologisia tutkimuksia.



Kartta: Brakwickin torppa I. R. Hasselblad in vuonna 1764 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

¹⁰⁴ Forssell 1687.

¹⁰⁵ Hasselblad 1764,



Kartalle on merkitty Brakvikin likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Brändö Kulosaari (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001686)



Kartta. Brändön kartano Samuel Broteruksen vuonna 1692 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Brändö mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1515¹⁰⁶. Kylän nimi viittaa siihen, että saari on palanut¹⁰⁷. Brändössä oli vuonna 1540 yksi talonpoika (Erich Philpusson), joka maksoi kokonaisen täysveron¹⁰⁸. Sama talonpoika asui Brändössä vielä vuonna 1556¹⁰⁹.

Brandön vanhin kartta on vuodelta 1692¹¹⁰. Kylän alueella oli tuolloin Brändön kartano. Kartano siirrettiin 1700-luvun puoliväliin mennessä jonkin matkaa etelämmäksi ja vanha tontti jäi tyhjilleen¹¹¹.

¹⁰⁶ Kerkkonen 1965, s. 164. "Brendbuw."

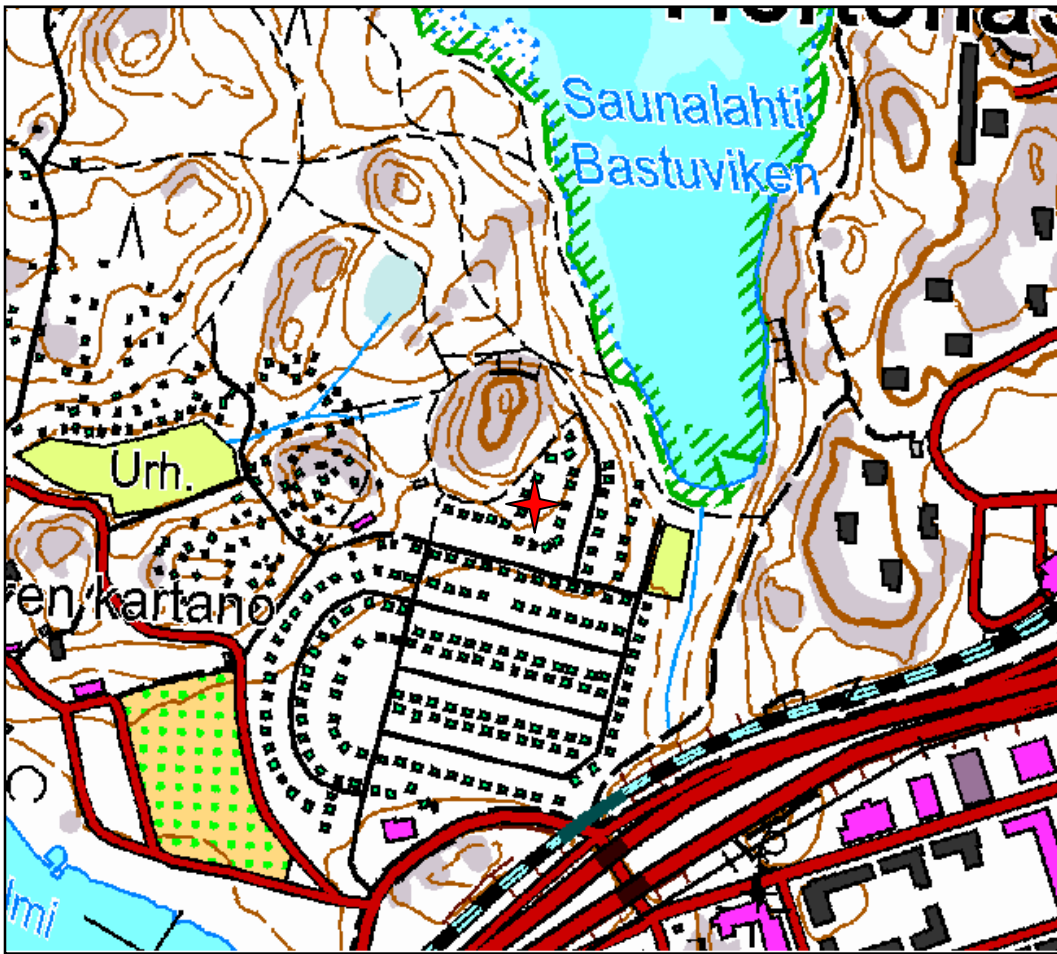
¹⁰⁷ Kepsu 2005, s. 72.

¹⁰⁸ KA 2920, s. 1. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 91) on merkitty kylään yksi savu.

¹⁰⁹ KA 3048, s. 35.

¹¹⁰ Broterus 1692e.

¹¹¹ Westermarck 1754.



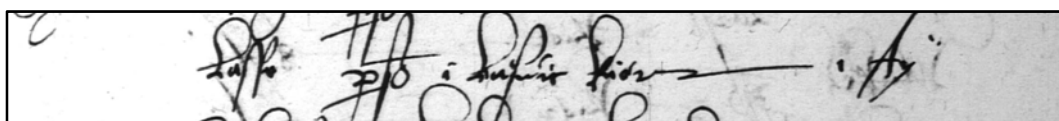
Kartalle on merkitty Brändön likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa

Båtsvik (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001685)



Båtsvikin vanha tontti 1730- ja 50-luvuilla laaditulla Herttoniemen kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Båtsvik mainitaan ensimmäisen kerran historiallisissa lähteissä mahdollisesti vuonna 1518¹¹². Kylä ei esiinny Porvoon läänin 1540-luvun maakirjoissa. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tilikirjassa mainitaan perämies ”Lasse Persson i Båsvick”¹¹³. Porvoon läänin vuoden 1571 hopeaveroluetteloon on merkitty Botsvikistä Michill Larsson¹¹⁴. Kylä on saanut nimensä viereiseltä merenlahdelta, jonka nimen määriteosa ”bås” on alun perin tarkoittanut mahdollisesti karsinaa tai loukkua.¹¹⁵



Båtsvikin Lasse Persson Helsingin voutikunnan tilikirjassa vuonna 1556 (Kansallisarkisto).

Båtsvikin vanha käytöstä jäänyt tonttimaa on merkitty Herttoniemestä 1730- ja 50-luvuilla laaditulle kartalle¹¹⁶.

¹¹² Kerkkonen 1965, s. 168. ”bauteuet.”

¹¹³ KA 3046, s. 10.

¹¹⁴ KA 3324, s. 86.

¹¹⁵ Kepsu 2005, s. 92.

¹¹⁶ Westermark 1752.



Kartalle on merkitty Båtsvikin likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa

Degeröby Laajasalo (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001680–83)



Kartta: Degerö vuonna 1749 (Saulo Kepsu 2005, s. 74)

Degeröbyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Niels Nielsson, Hans Halvarsson, Mats Persson, Anders Persson), jotka maksoivat yhteensä täysveron¹¹⁷. Kylän talonpojat ovat vuoden 1548 Helsingin kirkkopitäjän veroluettelossa Santahaminan alla¹¹⁸. Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–1556 tilikirjaan on merkitty kylään kolme talonpoikaa (Jakob Hendriksson, Anders Persson, Per Ersson)¹¹⁹. Yter Degerö eli Jollas ilmaantuu lähteisiin vuonna 1586. Kylä on saanut nimensä saarelta, jonka määriteosa ”deger” merkitsee suurta.¹²⁰

Degeröllä oli rälssimaata jo keskiajalla. Saaren lounaisosassa sijaitseva Tullholma eli nykyinen Turholma oli Jacob Teitin aikana 1550-luvun puolivälissä Porvoon nimismies Erik Anderssonin ja porvoolaisen rälssimies Per Jonssonin hallussa¹²¹. Degerön kartano syntyi 1600-luvun puolivälissä, kun meritullitarkastaja Augustin Larsson Svanström muodosti sen kolmesta ostorälssitilasta. Degerön kartano nautti vuodesta 1675 lähtien säterivapautta¹²².

¹¹⁷ KA 2920, s. 1. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään neljä savua.

¹¹⁸ KA 2969, s. 12.

¹¹⁹ KA 3048, s. 50.

¹²⁰ Kepsu 2005, s. 73.

¹²¹ Kerkkonen 1965, s. 79.

¹²² Kuisma 1990, s. 211.

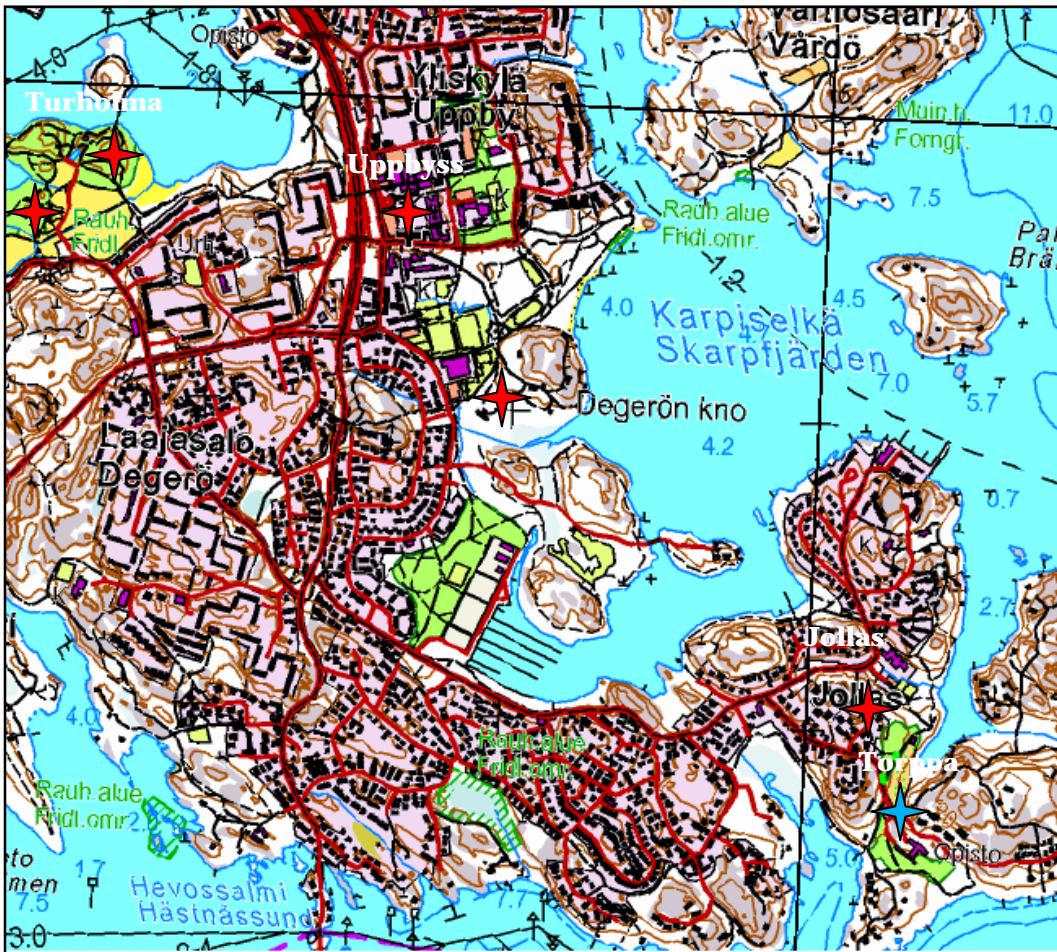
Degerön vanhin tarkka kartta on laadittu 1770- ja 1790-luvuilla¹²³. Turholmasta on piiretty lisäksi samanaikaisesti erillinen kartta¹²⁴. Degerön alueella oli 1700-luvun lopulla Turholman kapteenipuustelli, Jollaksen torppa, Johan Degerholmin isännöimä rälssiverotila Uppbyss ja Carl Adam Armeltin hallitsema Degerön säteri (=kartano).



Kartta: Turholma vuonna 1795. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

¹²³ Winter 1794.

¹²⁴ Winter 1795.



Kartalle on merkitty Degerön tonttimaiden likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa

Dickursby Tikkurila, Skäggas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001730)



Kartta: Dickursbyn Skeggas Samuel Broteruksen vuonna 1706 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Dickursby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1501¹²⁵. Kylässä oli vuonna 1540 12 talonpoikaa (Per Olsson, Olof Olsson, Nils Pärsson, Lasse Eriksson, Mikel Nilsson, Lasse Jönsson, Henrik Öriansson, Henrik Pärsson, Nils Morthensson, Simon Matsson, Michel Persson, Päder Jönsson), jotka maksoivat yhteensä seitsemän täysveroa¹²⁶. Yksi talonpojista (Olof Olsson) oli Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan ulkokylänmies¹²⁷. Kylän tilaluku nousi vuoteen 1556 mennessä 14:n ja täysveroluku kahdeksaan.

Dickursbyn vanhin kartta on vuodelta 1706. Kylässä oli tuolloin 11 tilaa jakaantuneena neljälle tonttimaalle¹²⁸. Niistä eteläisin, kahden talon Skäggas, sijaitsee Vantaanjoen eteläpuolella, nykyisen Helsingin kaupungin alueella. Skäggas mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran vasta 1600-luvun alussa¹²⁹. Ei voida kuitenkaan sulkea pois mahdollisuutta, että tonttimaan historia ulottuisi keskiajalle. Skäggas-nimi pohjautuu alkutaloon, jonka isännällä on ollut liikanimi ”skägge”, partainen¹³⁰.

¹²⁵ FMU 4926. ”Michel j Dickursby.”

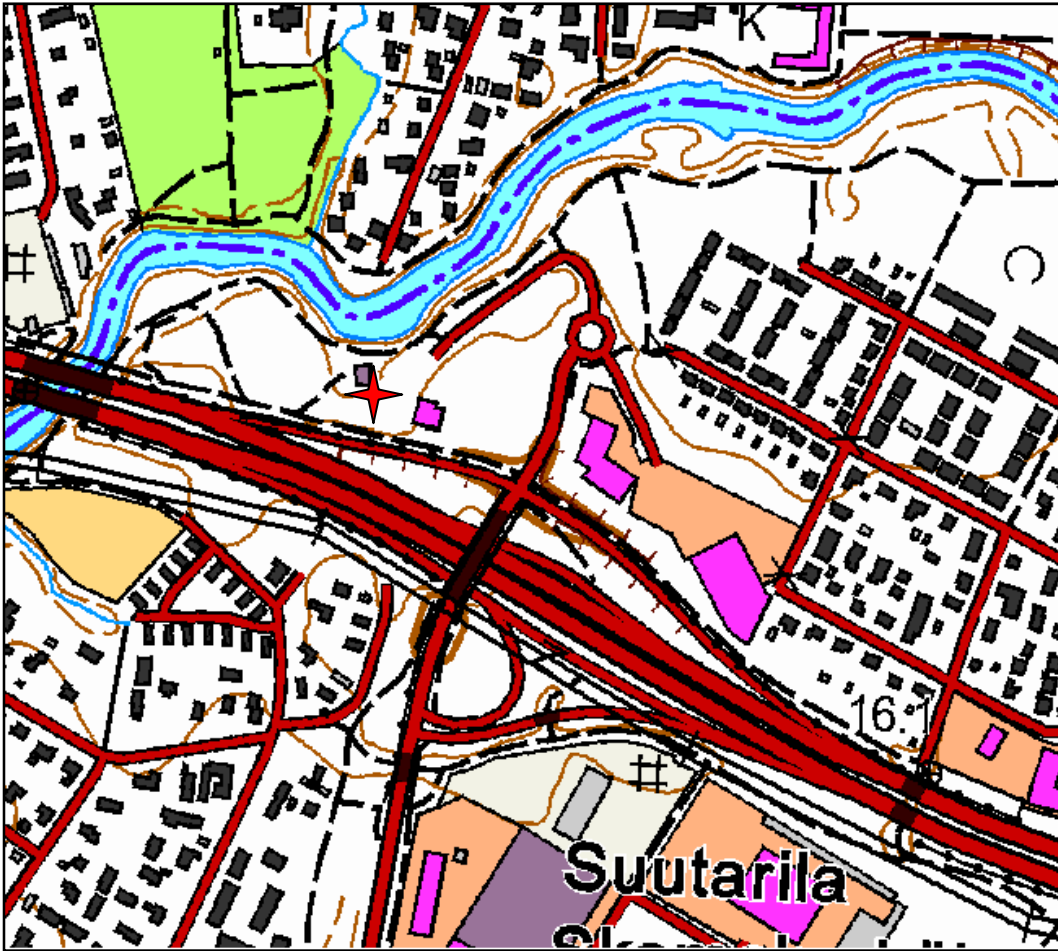
¹²⁶ KA 2920, s. 56–60. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 67–68) on merkitty kylään kymmenen savua.

¹²⁷ KA 2961, s. 31.

¹²⁸ Broterus 1708c.

¹²⁹ Kepsu 2005, s. 76.

¹³⁰ Kepsu 2005, s. 76.



Kartalle on merkitty Skäggasin likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa

Domarby Tuomarinkylä (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001696)



Kartta: Domarby Samuel Broteruksen vuonna 1692 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Domarby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417¹³¹. Kylän nimi perustuu ammattinimitykseen domare, tuomari¹³². Kylässä oli vuonna 1540 15 talonpoikaa (Anders Bämtsson, Michel Andersson, Jöns Jönsson, Mats Andersson, Lasse Nilsson, Simon Hansson, Ol. Andersson, Knut Japsson, Lasse Olsson, Tomas Märtensson, Olof Andersson, Erik Andersson, Knut Jönsson, Mats Henriksson, Knut Hansson), jotka maksoivat yhteensä 8 täysveroa¹³³. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan kylän veronmaksajista peräti kahdeksan oli ulkokylänmiehiä (53 % veromaksajista/49 % täysveroista)¹³⁴. Kylässä oli vuonna 1556 12 talonpoikaa (8 täysveroa), joista neljä oli ulkokylänmiehiä. Lisäksi sipoolaisella Hans Erichssonilla oli kylässä rälssimaata¹³⁵.

Domarbyn vanhin kartta on laadittu vuonna 1692¹³⁶. Kylässä oli samalla tonttimaalla Petter Smedsin, Johan Classonin, Jakob Bertilssonin, Peter Sigfredssonin, Crister Classonin, Erich Sigfredssonin ja Erich Mattsonin isännöimät talot. Lisäksi kylässä oli ulkokylänmaa. Vuodelta 1765 peräisin olevalle kartalle on merkitty tuolloisten isäntien

¹³¹ FMU 1492, REA 368. "Jonis i Domareby."

¹³² Kepsu 2005, s. 79.

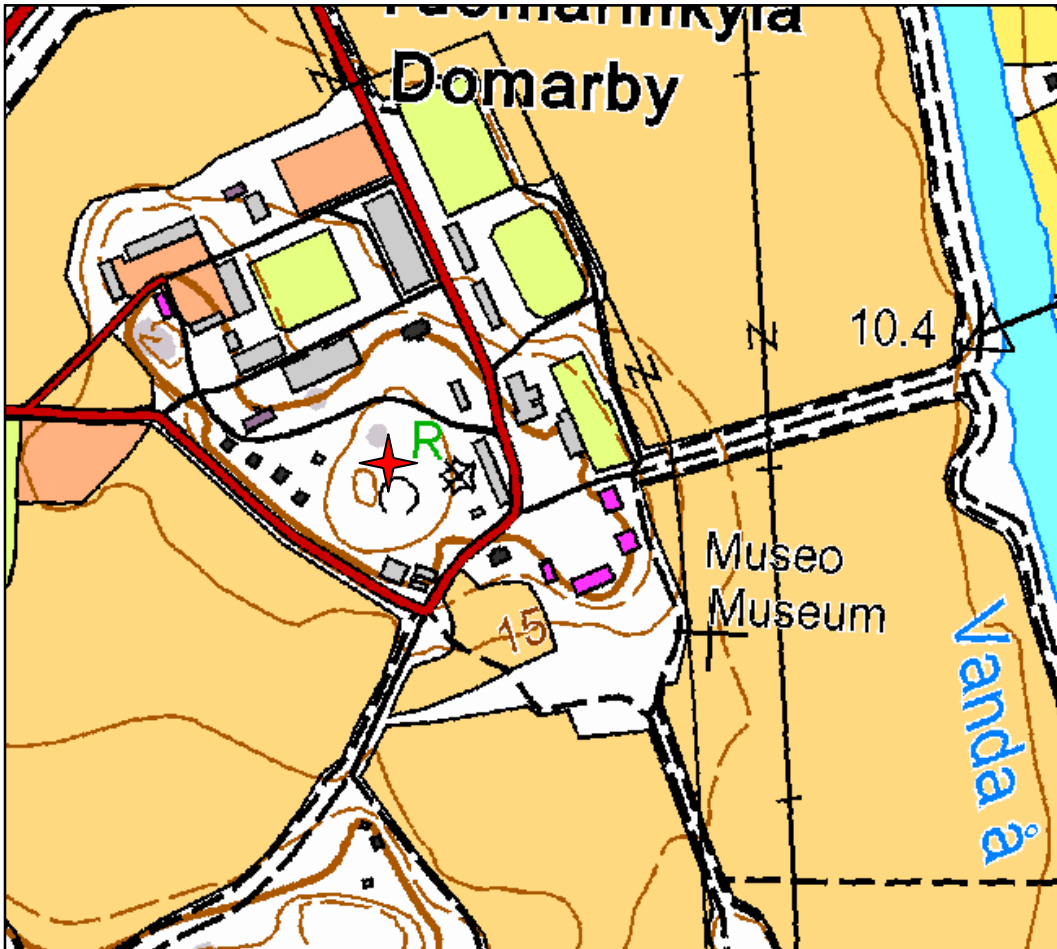
¹³³ KA 2920, s. 16–19. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään seitsemän savua.

¹³⁴ KA 2961, s. 6-7. Simon Hansson/Kyrkoby, Knut Jopsson/Brutuby, Thomas Mortensson/Tavastby, Olef Ruth/Meileby, Erich Andersson/Baggböle, Knut Hansson/ Kyrkeby, Knut Jönsson

¹³⁵ KA 3045, s 31.

¹³⁶ Broterus 1692c.

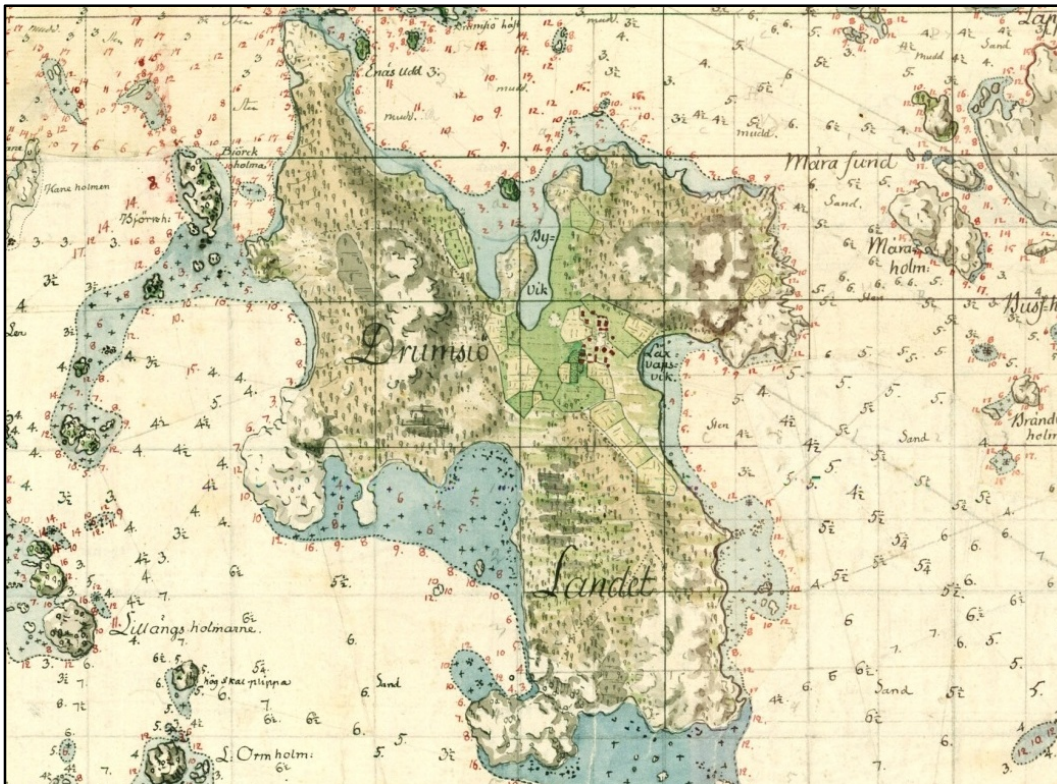
ohella tilojen nimet Långhansas, Lassas, Stenbergs, Kusmes, Rytters, Glasmästars ja Skeppars¹³⁷.



Kartalle on merkitty Domarbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa

¹³⁷ Lalin 1765.

Drumsö Lauttasaari (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001695)



Kartta: Lauttasaari kuninkaallisessa merikartastossa 1800-luvun alussa (KM, s. 60).

Drumsöbyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Lasse Larsson, Jöns Olsson, Lasse Olsson, Ol. Andersson), jotka maksoivat yhteensä $\frac{1}{2}$ täysveroa.¹³⁸ Kylännimi pohjautuu muinaisruotsalaiseen miehennimeen Drumber, paksu, kömpelö¹³⁹. Kylän tilaluku laski 1550-luvun lopulle tullessa kolmeen¹⁴⁰. 1600-luvun lopulla kylässä oli jäljellä vain kantatilat Heikas ja Bertas.¹⁴¹

Drumsön ensimmäinen tarkka kyläkartta on vuodelta 1779¹⁴². Kylässä oli tuolloin kantatilat Heikas ja Bertas.

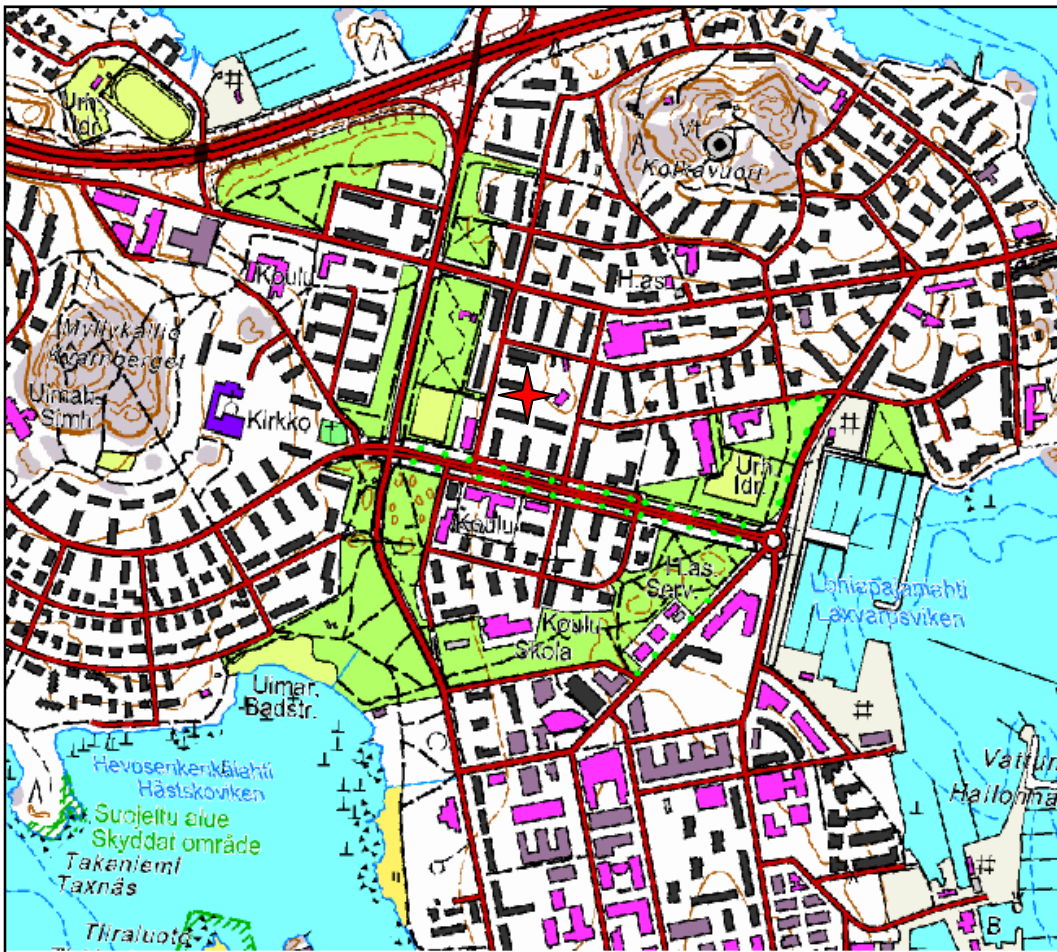
¹³⁸ KA 2920, 87–88. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään yksi savu.

¹³⁹ Kepsu 2005, s. 80–82.

¹⁴⁰ SAY; KA 3045, s. 37.

¹⁴¹ Kepsu 2005, s. 80–82.

¹⁴² Hagström 1779.



Kartalle on merkitty Drumsöbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa

Forsby Koskela (muinaisjäännösrekisteritunnus 91500002)



Kartta: Forsbyn tilan Vantaanjoen suun länsirannalla vuonna 1738. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Forsby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417¹⁴³. Kylännimi perustuu vierellä sijainneeseen Vantaanjoen koskeen¹⁴⁴. Kylässä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Simon Matsson, Anders Olsson, Pär Jönsson, Clemet Matsson, Mikel Persson), jotka maksoivat yhteensä 1 ½ täysveroa¹⁴⁵. Kylän maille perustettiin Helsingin kaupunki vuonna 1550. Kaupunki sai mahdollisesti vuonna 1553 kaksi tilaa Forsbystä (yhdessä täysveron).¹⁴⁶ Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–1556 tilikirjaan on merkitty nokkaverojen maksajiksi Forsbystä Michill Persson, Clemett Mattsson ja Simon Mattsson¹⁴⁷. Nämä kolme tilaa muodostivat pohjan niille neljälle tilalle, jotka joutuivat Helsingin kaupungin alle vuonna 1569¹⁴⁸. Forsbyn tilat esiintyvät maakirjoissa 1500-luvun lopulla ja 1600-luvulla¹⁴⁹.

¹⁴³ FMU 1492, REA 368. "Forzaby, Farza by, Farzaby."

¹⁴⁴ Kepsu 2005, s. 84.

¹⁴⁵ KA 2920, s. 24–25. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään viisi savua.

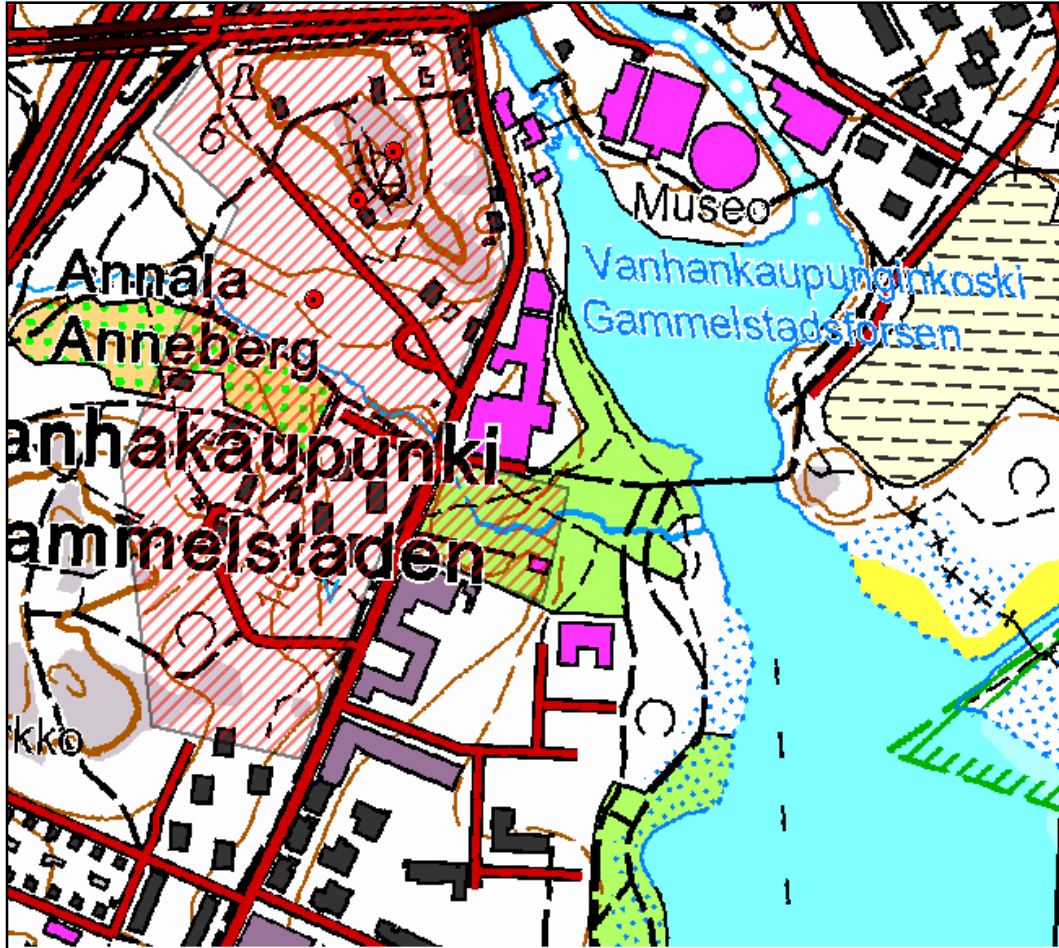
¹⁴⁶ Heikkinen 1994, s. 14.

¹⁴⁷ KA 3048, s. 49.

¹⁴⁸ Heikkinen 1994, s. 14.

¹⁴⁹ SAY.

Forsbyn kylänpaikkaa ei ole merkitty vanhoille kartoille. Kylä tai osa siitä on sijainnut Helsingin Vanhankaupungin alueella¹⁵⁰. Vantaanjoen länsirannalla oli 1700-luvulla Forsbyn tila¹⁵¹.

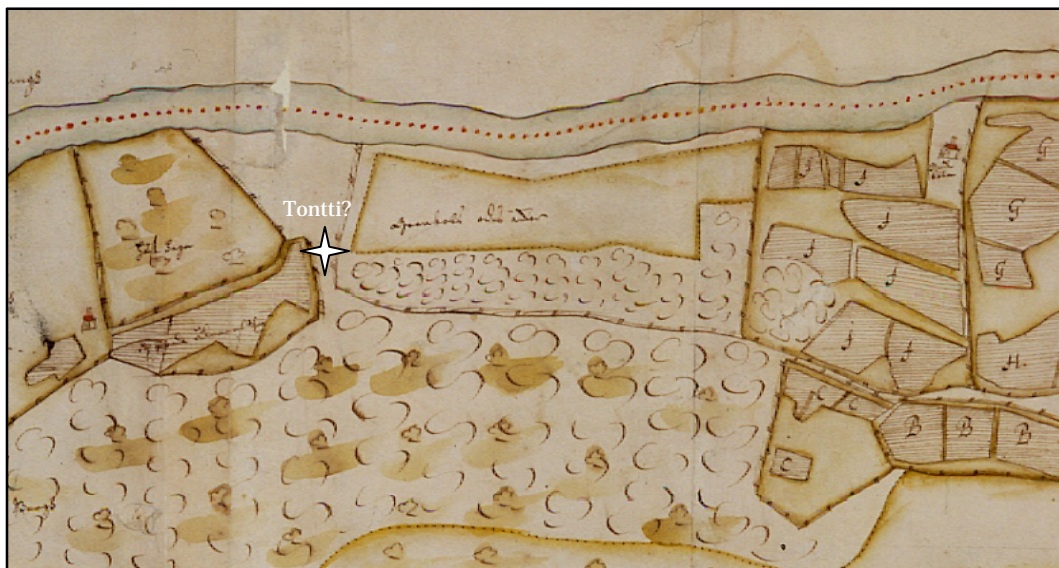


Forsbyn kylä tai sen osa sijainnut Helsingin Vanhankaupungin alueella.

¹⁵⁰ Heikkinen 1994, s. 248; Vuorela 1994, s. 185–190.

¹⁵¹ Brinck 1738.

Granböle (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000016786 & 1000001721)



Kartta: Granbölen tontti on mahdollisesti sijainnut Lars Forsselin vuonna 1691 laatimalle kartalle merkityn autiopellon vieressä. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Granböle mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1515¹⁵². Kylännimen määriteosana on granne (naapuri), joka on alun perin saattanut olla talonnimi¹⁵³. Kylän tilat ovat Porvoon läänin vanhimmissa maakirjoissa yleensä kirjattu naapurikylä Nackbölen alle. Granböle esiintyy omana kylänä Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1544 maakirjassa¹⁵⁴ ja vuoden 1545 savuluettelossa¹⁵⁵. Granbölessä oli tuolloin neljä talonpoikaa (Oleff Jopsson, Lasse Bertilsson, Thomas Mortensson ja Mats Henrichsson). Porvoon läänin vuosien 1540, 1543 ja 1547 maakirjoissa Thomas Mortensson. Lasse Bertilsson ja Thomas Mortensson ovat Nackbölen yhteydessä¹⁵⁶. Granböle on Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa yhdistetty Tomtbackaan¹⁵⁷. Granböle ja Nackböle mainitaan erikseen Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–56 nokkaveroluettelossa¹⁵⁸. Granbölessä oli tuolloin kaksi talonpoikaa (Tomas Andersson, Knut Olsson) ja Nackbölessä yksi (Tomas Mortensson).

¹⁵² Kepsu 2005, s. 175; Kerkkonen 1965, s. 164. "Grandebuw."

¹⁵³ Kepsu 2005, s. 175.

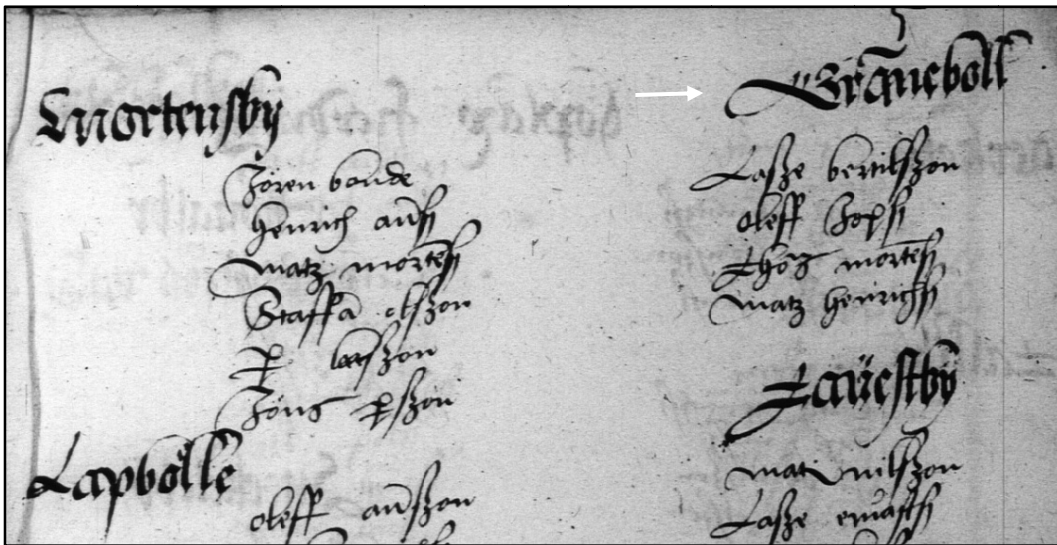
¹⁵⁴ KA 5003, s. 5.

¹⁵⁵ KA 5006, s. 78.

¹⁵⁶ KA 2920, s. 32–33; KA 2936, s. 172; KA 2943; KA 2961, s. 28.

¹⁵⁷ KA 3045, s. 43–44.

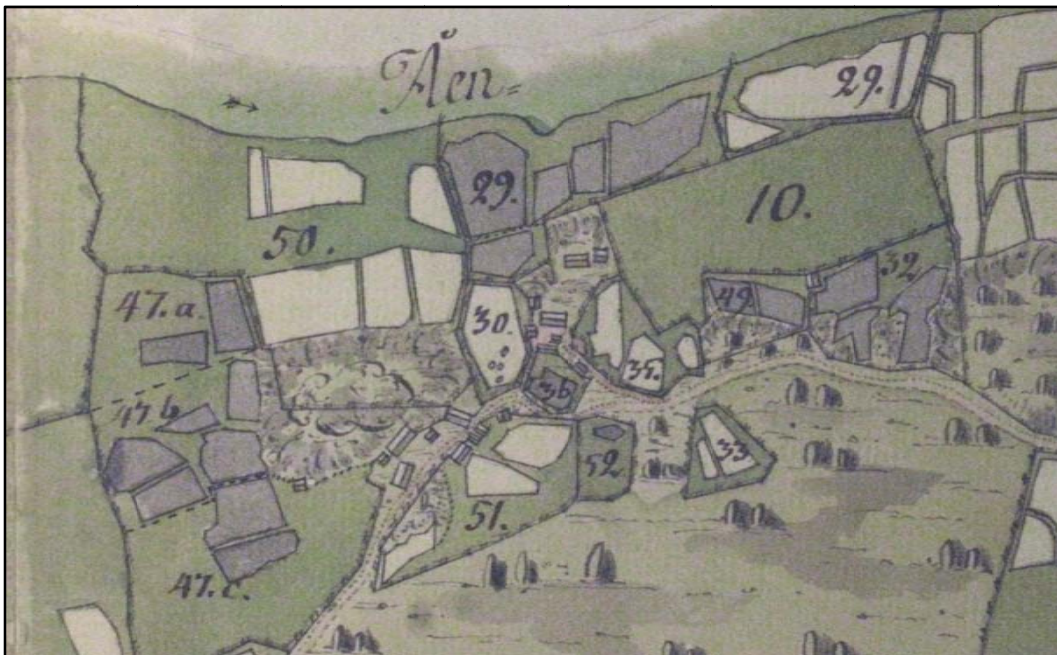
¹⁵⁸ KA 3048, s. 43.



Granböle Viipurin ja Porvoon läänin maakirjassa vuonna 1544 (Kansallisarkisto).

Vanhin Granbölen aluetta kuvaava kartta on vuodelta 1691¹⁵⁹. Kylän paikasta oli tuolloin muistoina vain autiopelto ("Granböls ödes åker"). Samalla alueella oli torppa vuonna 1770¹⁶⁰. Kylänpaikka on nykyään autiona.

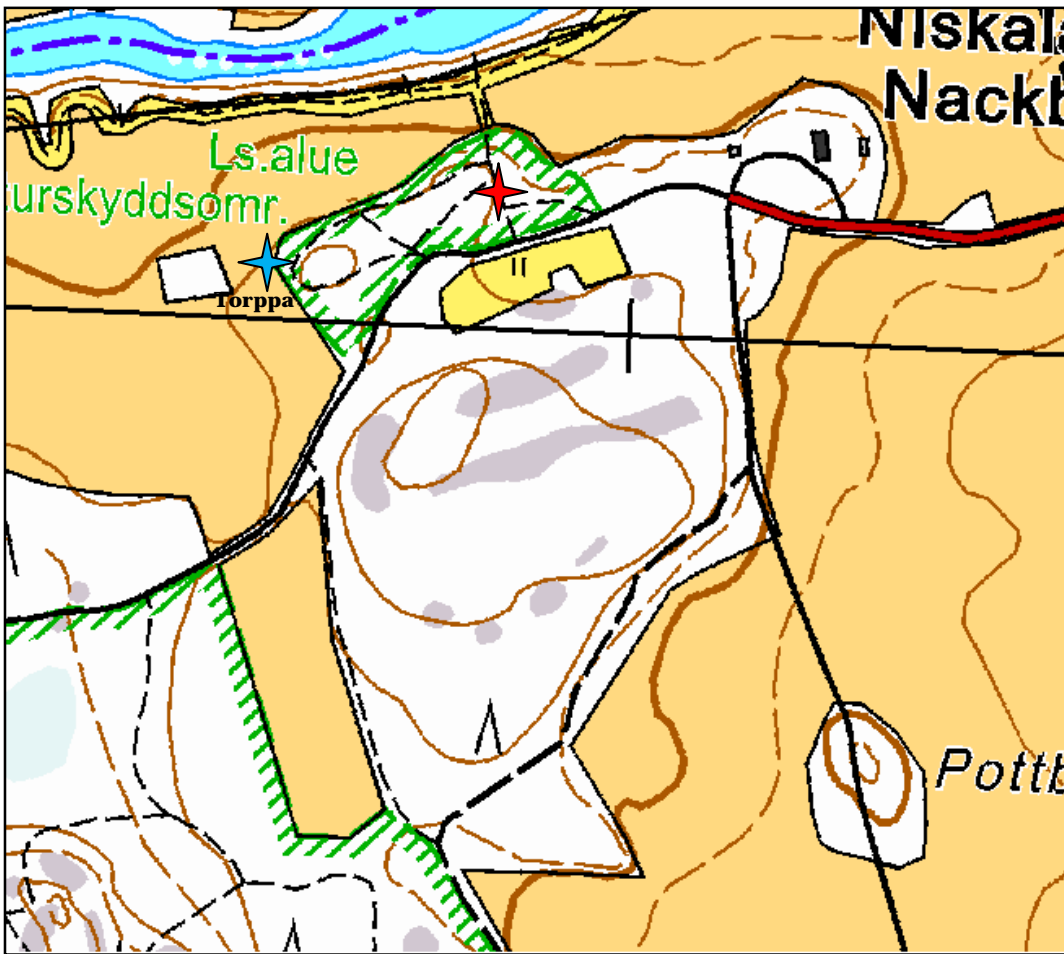
Granbölestä jonkin matkaa länteen oli vuonna 1691 torppa. Torpan paikka on tyhjentynt vuoteen 1770 mennessä, ja paikka on nykyään autiona.



Kartta: Granbölen torppa vuonna 1790. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

¹⁵⁹ Forssel 1691.

¹⁶⁰ Lalin 1770a.



Kartalle on merkitty Granbölen likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajausta ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa

Gumböle (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010822)



Kartta: Gumböle Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla. (Kansallisarkisto.)

Sipoon pitäjän Sundomin neljännekseen kuuluneessa Gumbölessä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Simon Andersson, Morthen Larsson, Knut Jonsson, Hinrich Hendrichsson ja Jöns Persson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa¹⁶¹. Kylän tilaluku nousi yhdellä vuoteen 1556 mennessä¹⁶².

Samuel Broteruksen laatiessa Gumbölen kartan vuonna 1698 kylässä oli jäljellä kaksi tilaa, Kusas ja Mutars¹⁶³.

Kohde on inventoitu vuonna 2007¹⁶⁴. Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Peltojen ympäröimällä maalla on vanhoja raskas- ja kevytrakenteisiä taloja. Rakentamaton tilaa on lähinnä laidoilla ja pihalla. Lisäksi etelässä on rinteellä

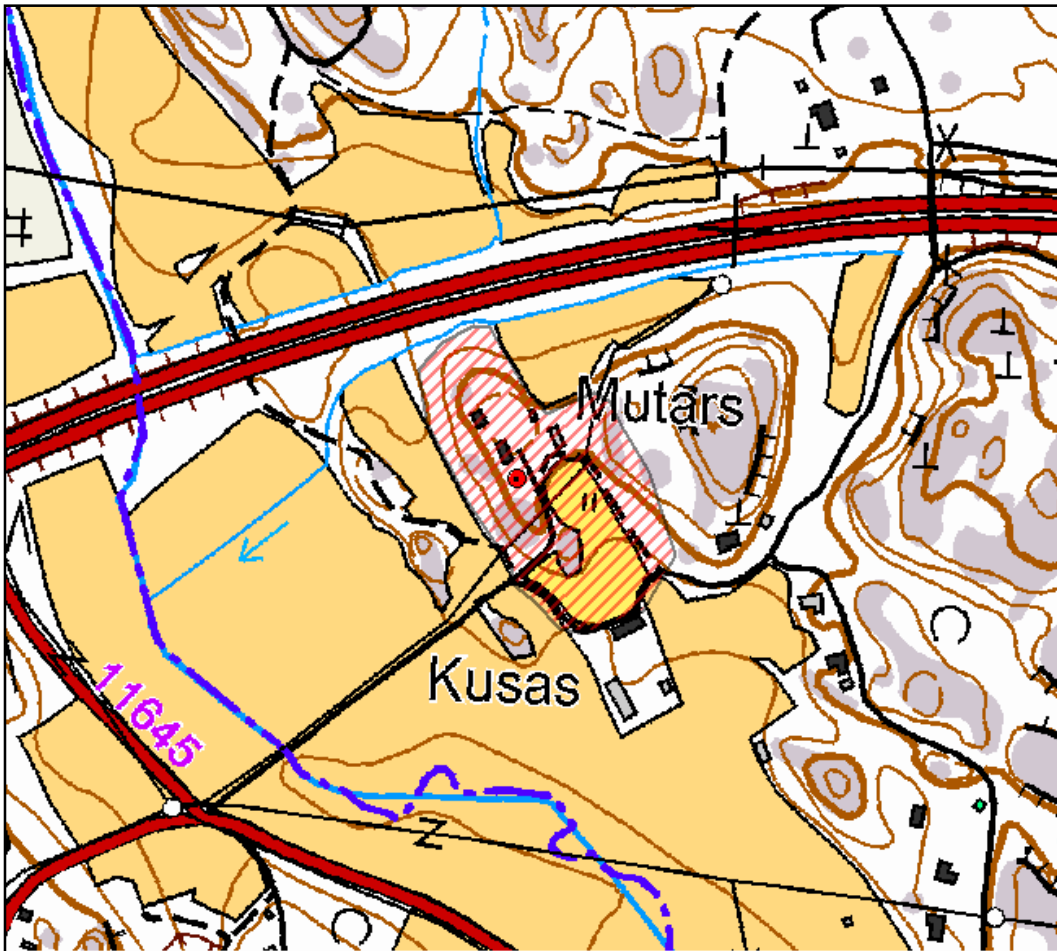
¹⁶¹ KA 2920, s. 134.

¹⁶² SAY.

¹⁶³ Broterus 1698f.

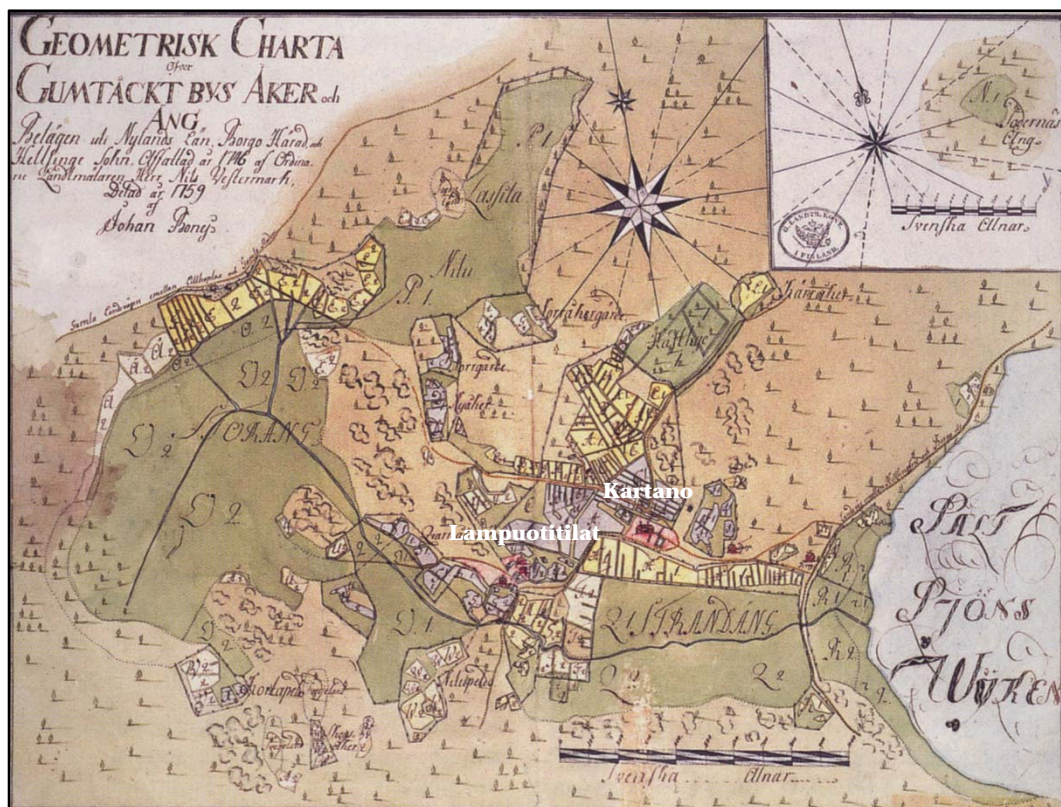
¹⁶⁴ Suhonen 2007.

rakennuksen paikaksi sopiva terassi. Kylän halki kulkevan Samuel Brotheruksen kartalle merkityn tien linjaus erottuu edelleen.



Gumböle on inventoitu ja rajattu vuonna 2007.

Gumtäktby Kumpula (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001692)



Kartta: Gumtäktby 1740- ja 50-luvuilla. Helsingin kaupungin hallussa olleet lampuotitilat ovat kartan läntisimmällä tonttimaalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Gumtäkt mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1470¹⁶⁵. Kylännimen perusosana on muinaisruotsin sana täkt, raivio ja määriteosana Gudmund-nimen asu Gumme¹⁶⁶. Osa kylästä päätyi rälssin käsiin jo keskiajalla. Ritari Laurens Axelsson antoi 14.8.1481 Oluf Lydichssonille rälssikirjeen Gumtäktin tiloihin¹⁶⁷. Sten Sture luovutti 27.9.1498 Oluf Lydichssonin leskelle kirjeen, jossa tilojen rälssioikeus vahvistettiin¹⁶⁸. Keskiaikainen säteri päättyi 1600-luvun lopulla Helsingin kaupungin pormestarin pojalle tullitarkastaja Augustin Larssonille, joka aateloitiin Svansströmmimellä¹⁶⁹.

Gumtäktiin kuului myös talonpoikaistiloja. Kylässä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Anders Persson, Per Larsson, Ol. Mickelsson), jotka maksoivat yhteensä 2 1/6

¹⁶⁵ FMU 3432.

¹⁶⁶ Kepsu 2005, s. 86.

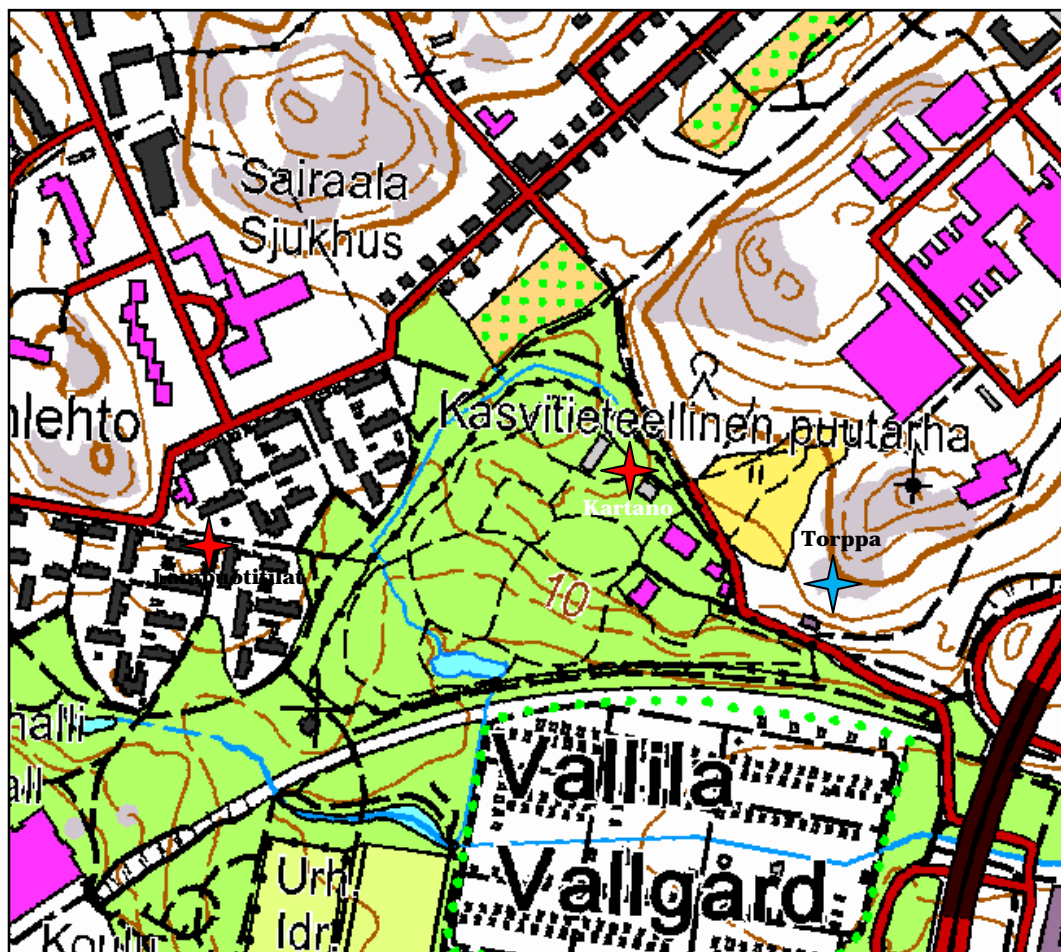
¹⁶⁷ FMU 3879.

¹⁶⁸ FMU 4807.

¹⁶⁹ Kuisma 1990, s. 182.

täysveroa¹⁷⁰. Talonpoikaistilojen määrä nousi 1550-luvulla viiteen ja täysveroluku kolmeen¹⁷¹. Kylä joutui Helsingin kaupungille vuonna 1569¹⁷².

Gumtäktin vanhin kartta on laadittu vuosina 1746 ja 1759¹⁷³. Kylässä oli tuolloin kaksi tonttimaata. Toisella sijaitsi Henrik Jakob Teschen isännöimä Gumtäktin kartano ja toisella Helsingin kaupungille kuuluneet lampuotitilat. Lisäksi kylässä oli torppa ja krouvi.



Kartalle on merkitty lampuotitilojen (länsi) ja kartanon tonttien likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

¹⁷⁰ KA 2920, s 25, 86. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään viisi savua.

¹⁷¹ KA 3045, s. 33.

¹⁷² Kepsu 2005, s. 86.

¹⁷³ Bonej 1759a.

Heikby (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001701 & 1000001699)



Kartta: Heikbyn niitty Samuel Broteruksen vuonna 1701 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Heikbyssä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Erik Jönsson (Jönsson Eriksson?), Lasse Jönsson, Per Knutsson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa¹⁷⁴. Kylänimi sisältää miehennimen Heike tai Heikki¹⁷⁵. Kylässä oli vuonna 1556 jäljellä vain yksi tila. Loput tilat olivat päätyneet kuuden ulkokylänmiehen haltuun.¹⁷⁶ Kylä autioitui lopullisesti 1600-luvulla¹⁷⁷.

Vanhin Heikbyn aluetta kuvaava kartta on vuodelta 1682¹⁷⁸. Kylästä oli tuolloin muistona vain Munkkiniemen kartanolle päätyneet pellot. Samuel Broteruksen vuonna 1701 laatimalle kartalle on merkitty Heikbyn niitty¹⁷⁹. Kylän tarkkaa sijaintia on mahdoton päätellä arkistolähteiden perusteella. Muinaisjäännösrekisteriin on merkitty sopivan topografian perusteella kaksi mahdollista tonttimaan paikkaa, jotka on tarkastettava maastossa.

¹⁷⁴ KA 2920, s. 93–94. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään kolme savua.

¹⁷⁵ Kepsu 2005, s. 130.

¹⁷⁶ KA 3045, s. 43–44.

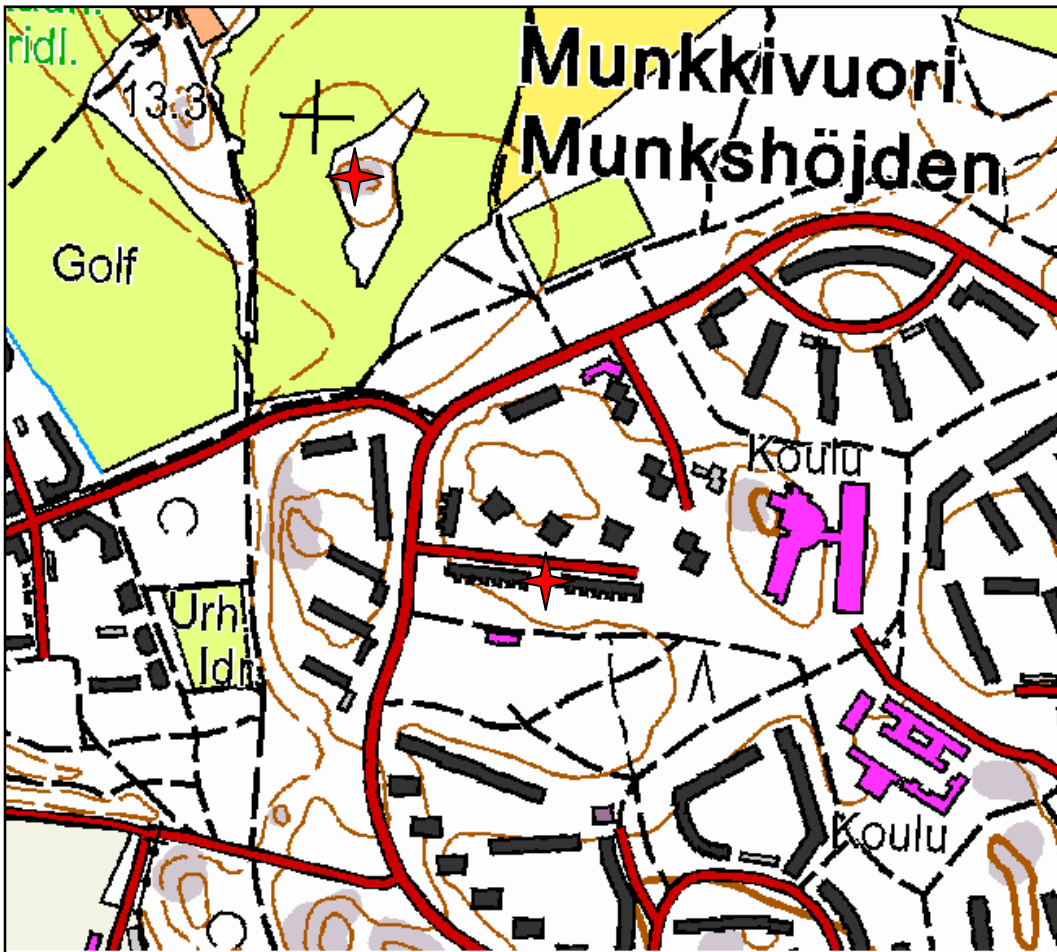
¹⁷⁷ Kepsu 2005, s. 130.

¹⁷⁸ Forssell 1682.

¹⁷⁹ Broterus & Nycopensis 1701.



Kartta: Heikbyn vanhat pellot vuonna 1682. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)



Kartalle on Heikbyn mahdollisten tonttien likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Hertonäs Herttoniemi (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001684 & 1000001687)



Kartta: Herttoniemen lampuottilat 1730- ja 50-luvuilla laaditulla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Porvoossa tutkintakäräjillä 27.2.1405 lautamiehenä istunut Laurens Hertoghe on mahdollisesti kotoisin Herttoniemestä¹⁸⁰. Oletuksena on, että Hertonäs olisi saanut nimensä lisänimestä Hertoghe, herttua. Kylän nimi esiintyy historiallisissa lähteissä varmuudella ensimmäisen kerran vuonna 1509¹⁸¹.

Herttoniemi oli rälssin hallussa 1500-luvulla, ja sitä ei mainita Porvoon läänin maallisten verojen luetteloissa 1540-luvulla. Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluetteloon on kirjattu kylään neljä talonpoikaa: Mørtt Lydigsson, Mats Jonsson, Eric Philpusson ja Anders Jonsson¹⁸². Jaakko Teitin mukaan Herttoniemen kylässä oli yhteensä viisi veromarkkaa maata¹⁸³.

Ensimmäinen Herttoniemen aluetta tarkasti kuvaava kartta on laadittu 1730– ja 1750-luvuilla¹⁸⁴. Herttoniemen alueella oli tuolloin neljä tonttimaata: August Ehrensvärdin

¹⁸⁰ FMU 1207.

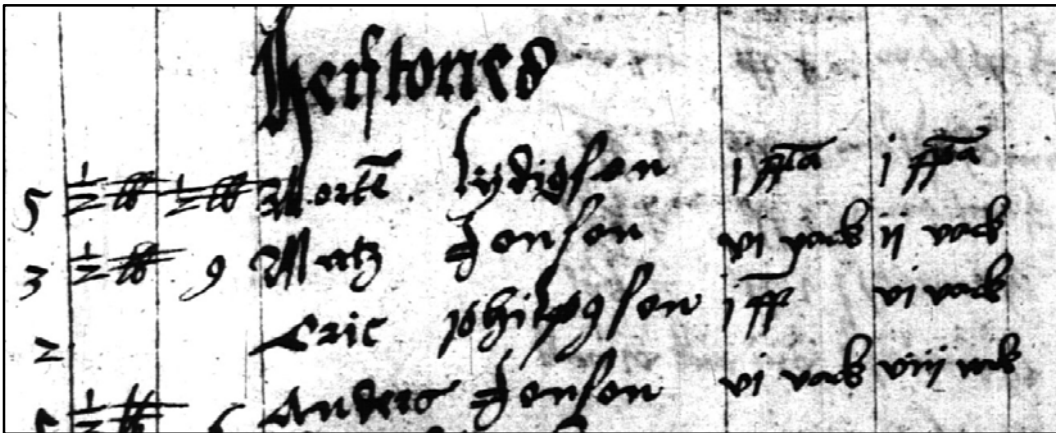
¹⁸¹ Kerkkonen 1965, s. 165. ”Herttenese.”

¹⁸² KA 2969, s. 12.

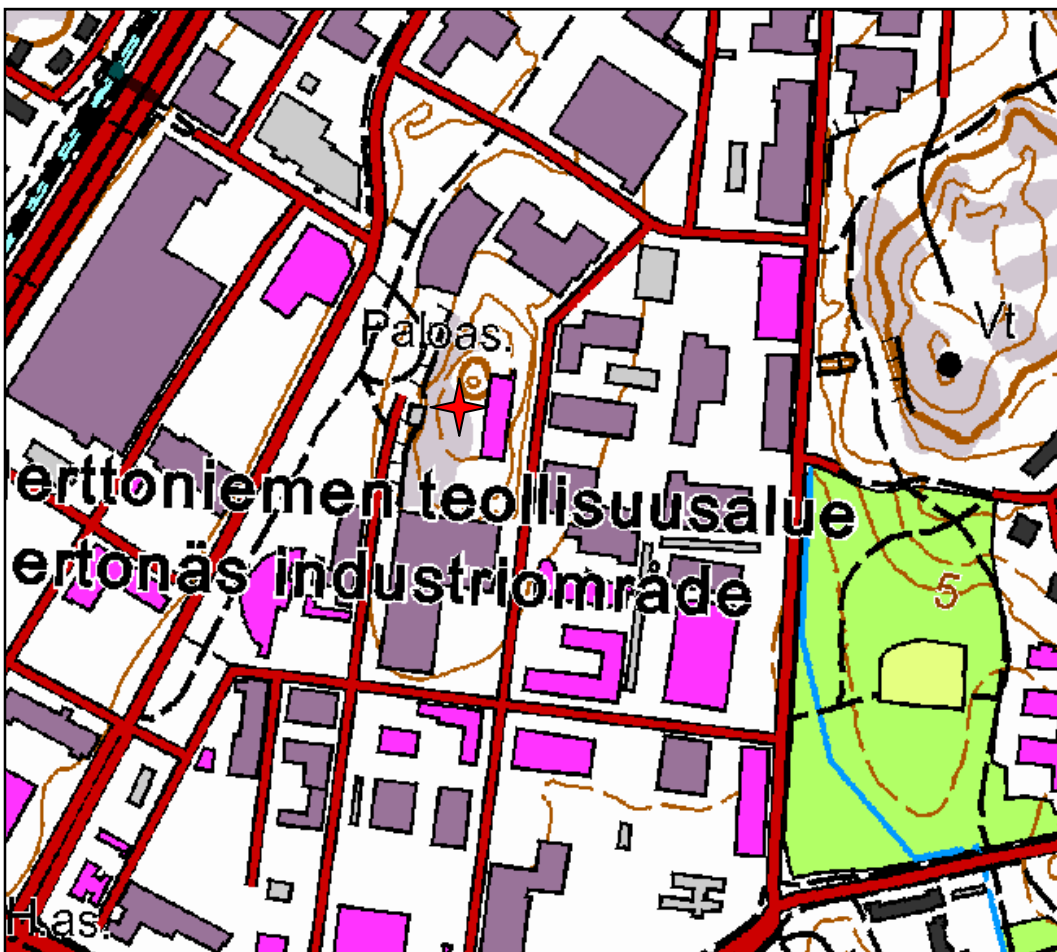
¹⁸³ Teitti, s. 80; Kerkkonen 1965, s. 74.

¹⁸⁴ Westermarck 1754.

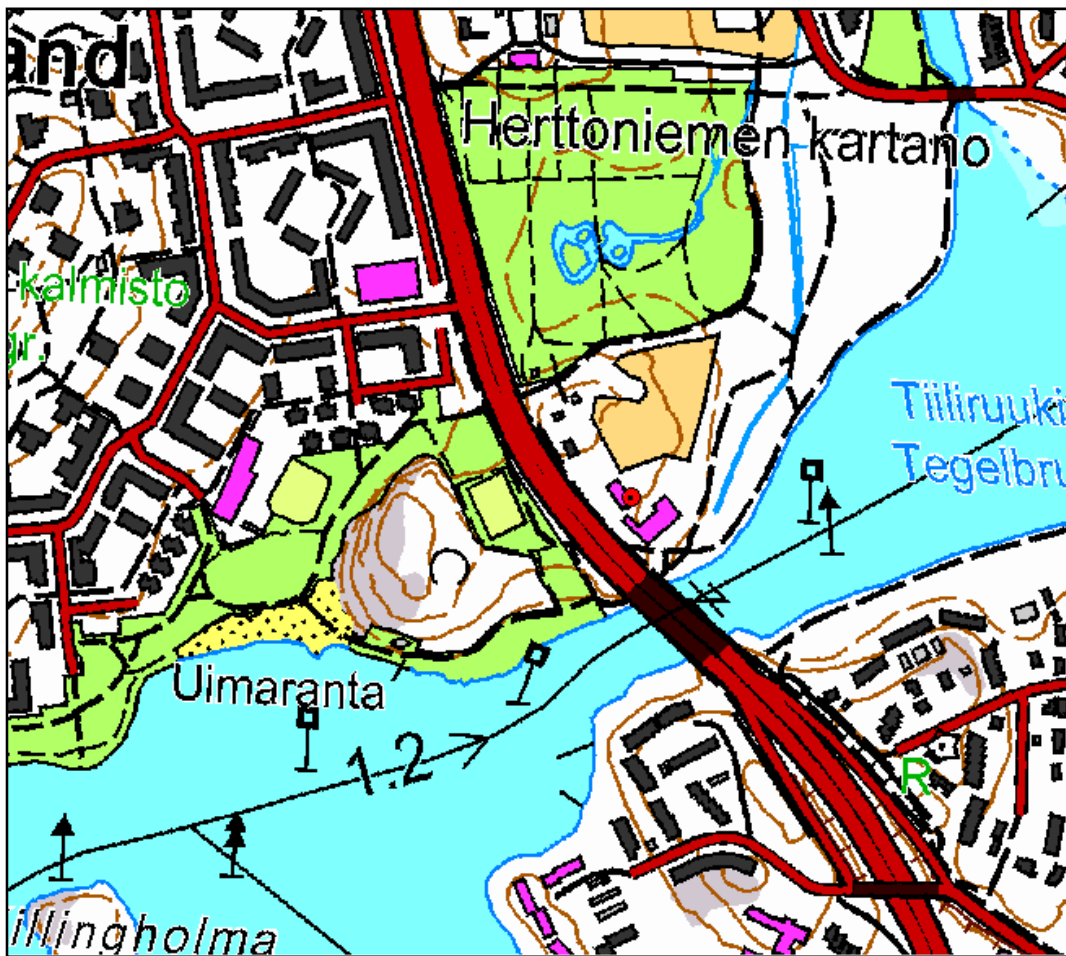
hallinnoima kartano, kaksi lampuotitaloa, kaksi torppaa ja käytöstä jäänyt Båtsvikin vanha tonttimaa. Båtsvik laskettiin uuden ajan alussa omaksi kyläkseen (ks. s. 34).



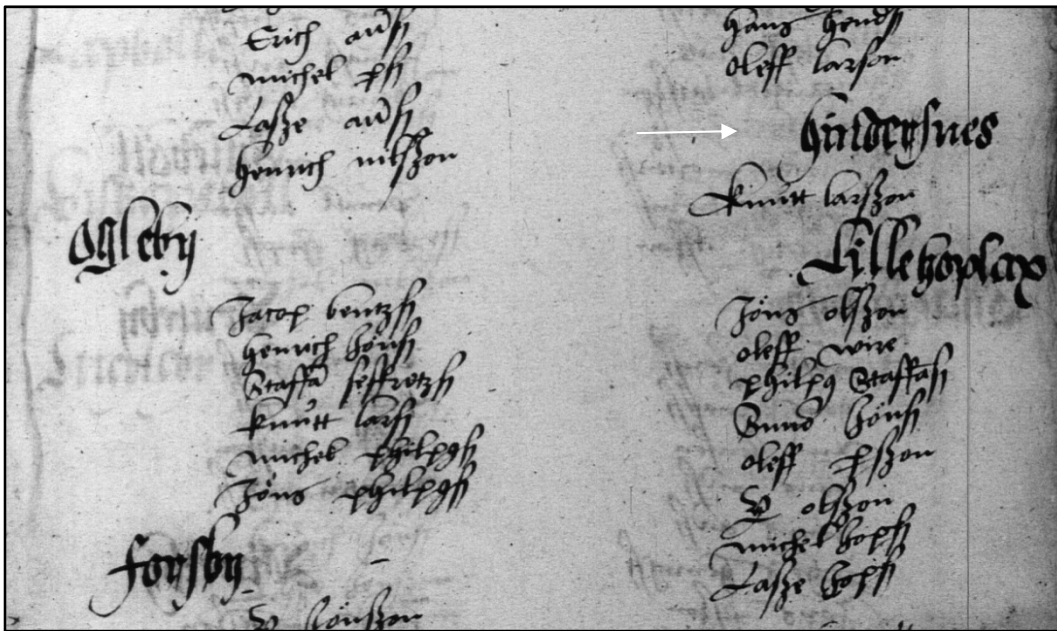
Herttoniemi Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluettelossa (Kansallisarkisto).



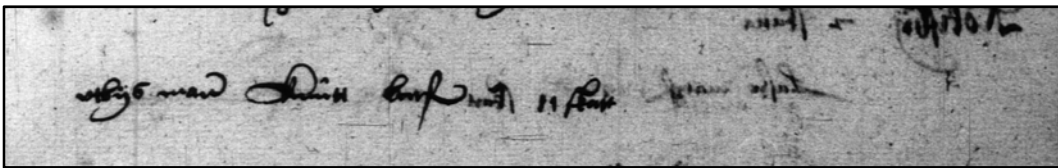
Kartalle on merkitty Herttonäsin kylän likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajausta ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.



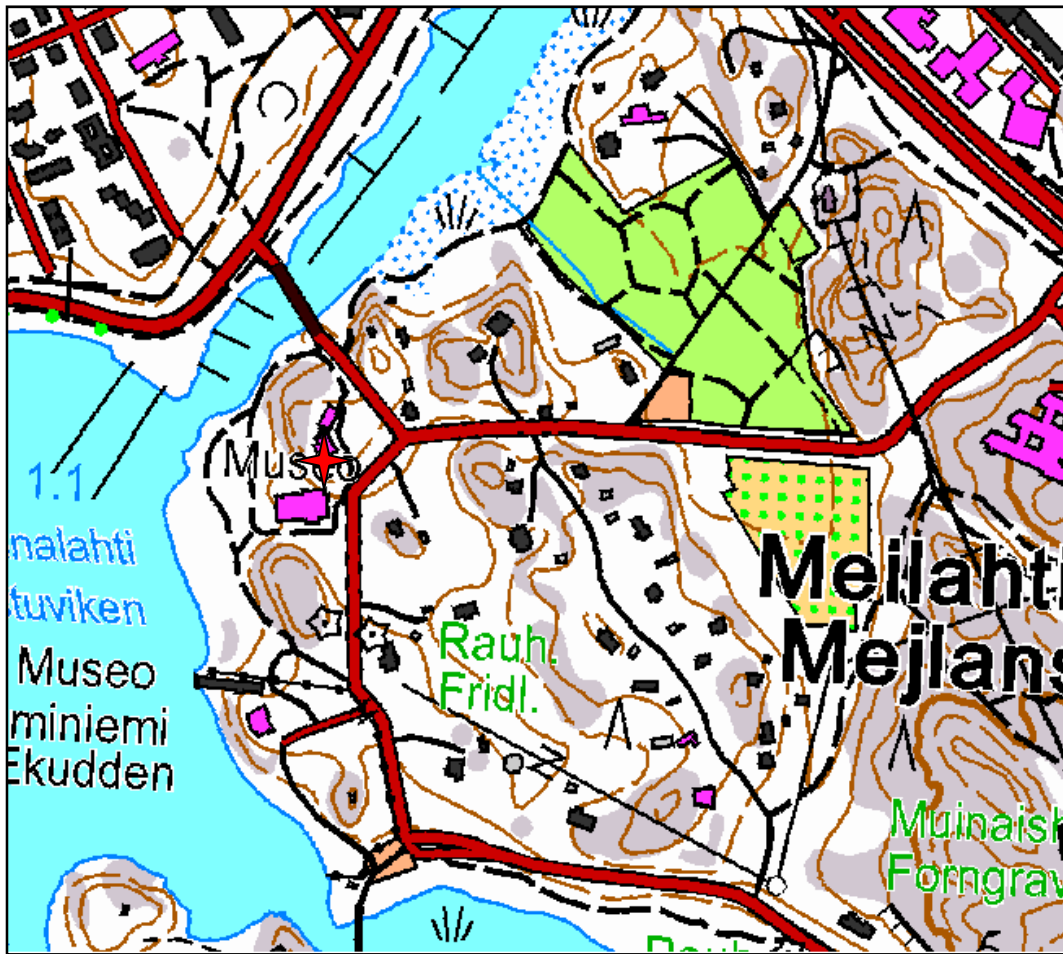
Kartalle on merkitty Herttoniemen kartanon likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.



Kuva: Hindernäs Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1544 maakirjassa (Kansallisarkisto).



Kuva: Lillhoplaxin ulkokylänmies Knut Larsson Porvoon läänin vuoden 1550 maakirjassa (Kansallisarkisto).



Kartalle on merkitty Hindernäsin tontin likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Husö Talosaari (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010837)



Kartta: Husö kuninkaallisessa merikartastossa (KM, s. 69).

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksen uuden ajan alussa laskettu Husö mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1347¹⁹³. Husössä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Per i Husö, Jöns Andersson, Jöns Persson), jotka maksoivat yhteensä kokonaisen täysveron¹⁹⁴. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan Jöns Andersson (Östersundom) ja Jöns Persson (Gumböle) olivat ulkokylänmiehiä¹⁹⁵. Husö ja naapurikylä Granö ovat yhdistettyinä Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa¹⁹⁶.

Husöstä ei ole 1600–1800-luvuille sijoittuvaa kyläkarttaa, johon olisi merkitty pellot ja tontit. Husön suuripiirteinen sijainti näkyy Kärbyn vuoden 1694 kartalla¹⁹⁷. Paikka on sama kuin 1800-luvun alussa laaditussa Kuninkaallisessa merikartastossa¹⁹⁸.

Kohde on tarkastettu vuonna 2007 Sipoon kylätonttien inventoinnin yhteydessä¹⁹⁹. Tonttimaata on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Paikalla on Husön kartano ulkorakennuksineen. Rakentamaton tilaa on sekä pihalla että sen laidoilla. Pihan pohjoispuolella on useita arkeologisesti kiinnostavia kumpareita.

¹⁹³ FMU 540. ”Hwsoom.”

¹⁹⁴ KA 2920, s. 132–133. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään yksi savu.

¹⁹⁵ KA 2961, s. 49.

¹⁹⁶ KA 3045, s. 73.

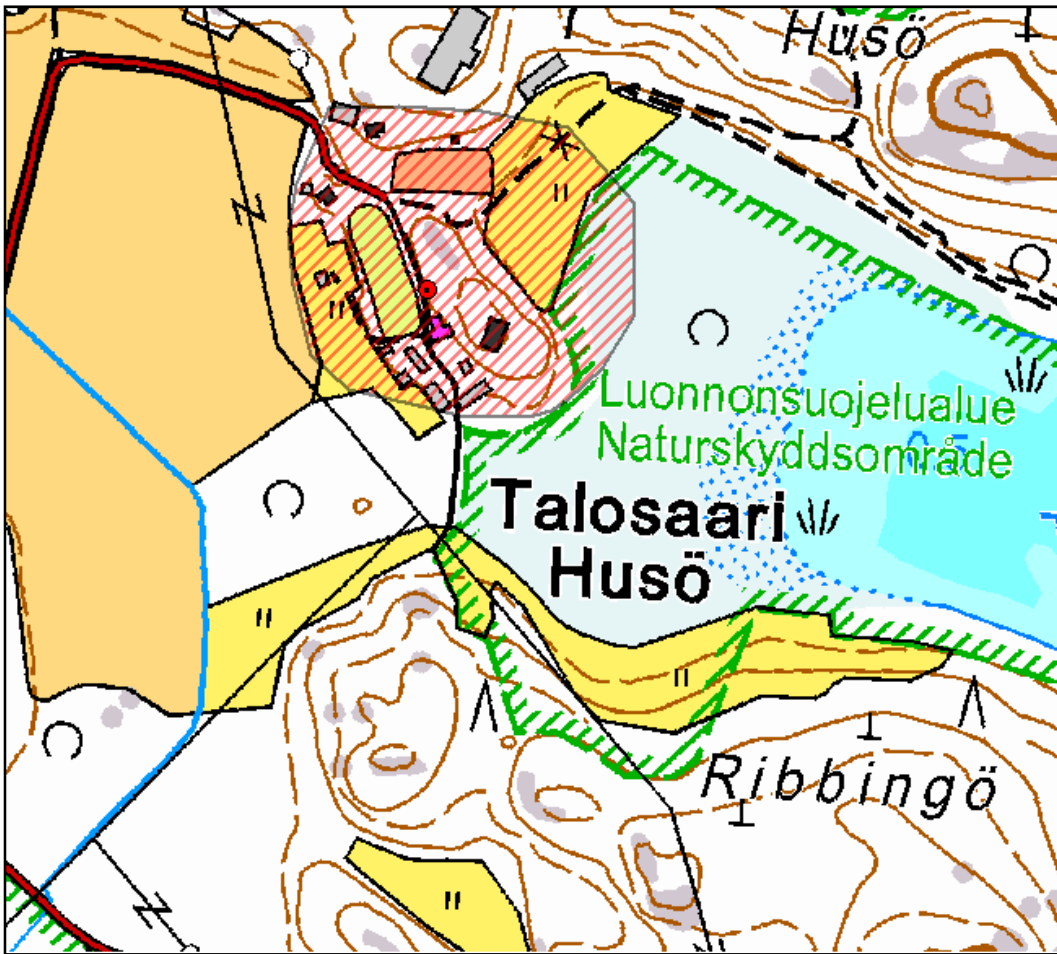
¹⁹⁷ Broterus 1694b.

¹⁹⁸ KM, s. 69.

¹⁹⁹ Suhonen 2007.



Husö keväällä 2007 (Kuva: V.-P. Suhonen/Museovirasto).



Husön tonttimaa on inventoitu ja rajattu vuonna 2007.

Konalby Konala (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001703)

Kartta: Konalby Samuel Broteruksen vuonna 1691 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Konalby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1509²⁰⁰. Kylännimen pohjalla saattaa olla ruotsinkielinen henkilönimi Kona tai suomenkielinen henkilönimi Konho²⁰¹. Konalbyssä oli vuonna 1540 kuusi veronmaksajaa (Simon Jönsson, Nils Jönsson, Erik Olsson, Pelle Pärsson, Erik Olsson, Anders Olsson), jotka maksoivat yhteensä 1 1/2 täysveroa²⁰². Yksi näistä veronmaksajista (Pelle Pärsson, Östersundom?) oli vuonna 1547 ulkokylänmies²⁰³. Lisäksi vuosien 1540 ja 1543 maakirjoissa kylän kohdalla kaksi kertaa mainittu Erik Olsson on Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelon perusteella luultavasti yksi ja sama henkilö²⁰⁴. Näin ollen hänellä on mahdollisesti ollut vuosina 1540 ja 1543 ulkokylänmaata omassa kylässään. Konalbyn veronmaksajat vähenivät kahdella vuoteen 1556 mennessä²⁰⁵.

²⁰⁰ FMU 5388. ”Olof Jönsson i Konal.”

²⁰¹ Kepsu 2005, s. 104.

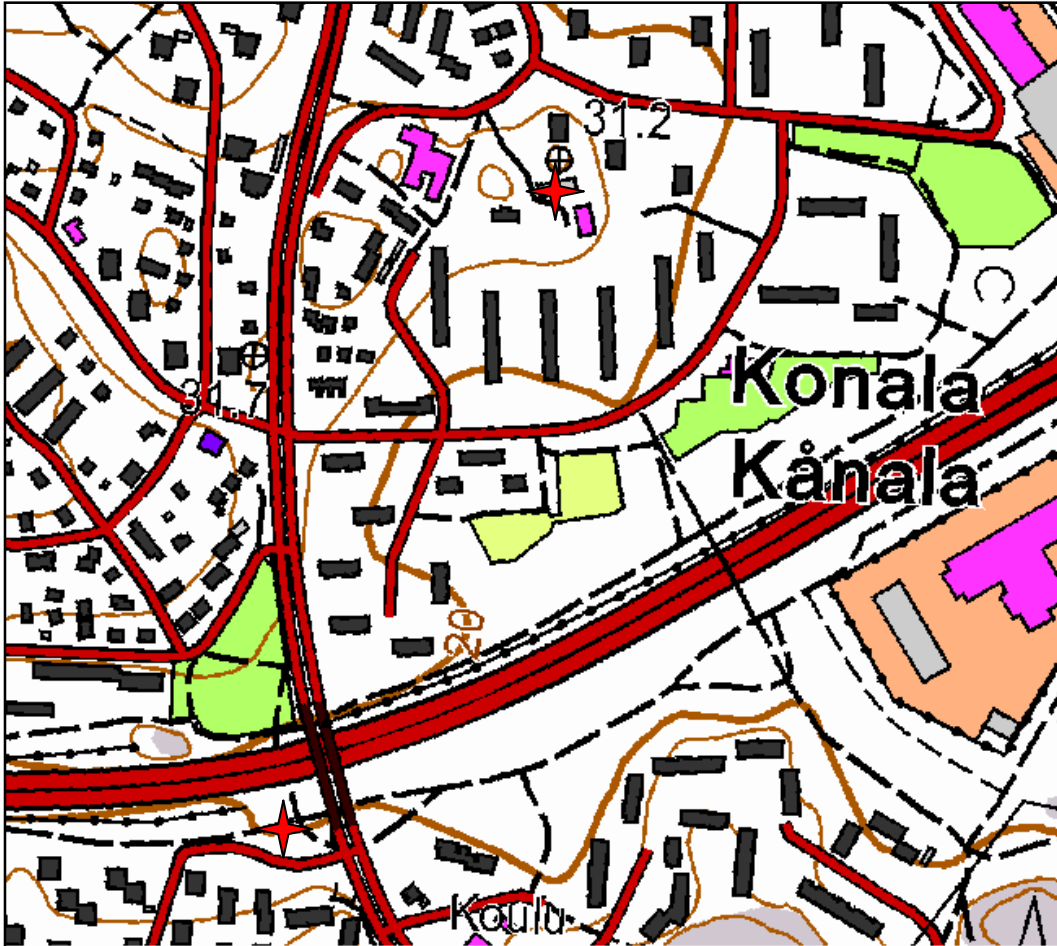
²⁰² KA 2920, s. 98–99. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.

²⁰³ KA 2961, s. 15–16.

²⁰⁴ KA 2920; KA 2936, KA 5006, s. 79.

²⁰⁵ KA 3045, s. 40–41.

Konalbyn vanhin kartta on vuodelta 1691²⁰⁶. Kartalle on merkitty kolmen talon likimääräiset sijainnit. Konalan ensimmäinen tarkka kyläkartta on vasta vuodelta 1900²⁰⁷. Kylän kantatalot Bertas, Rosas, Brusius ja Skytte ovat saaneet nimensä 1600-luvulla²⁰⁸.



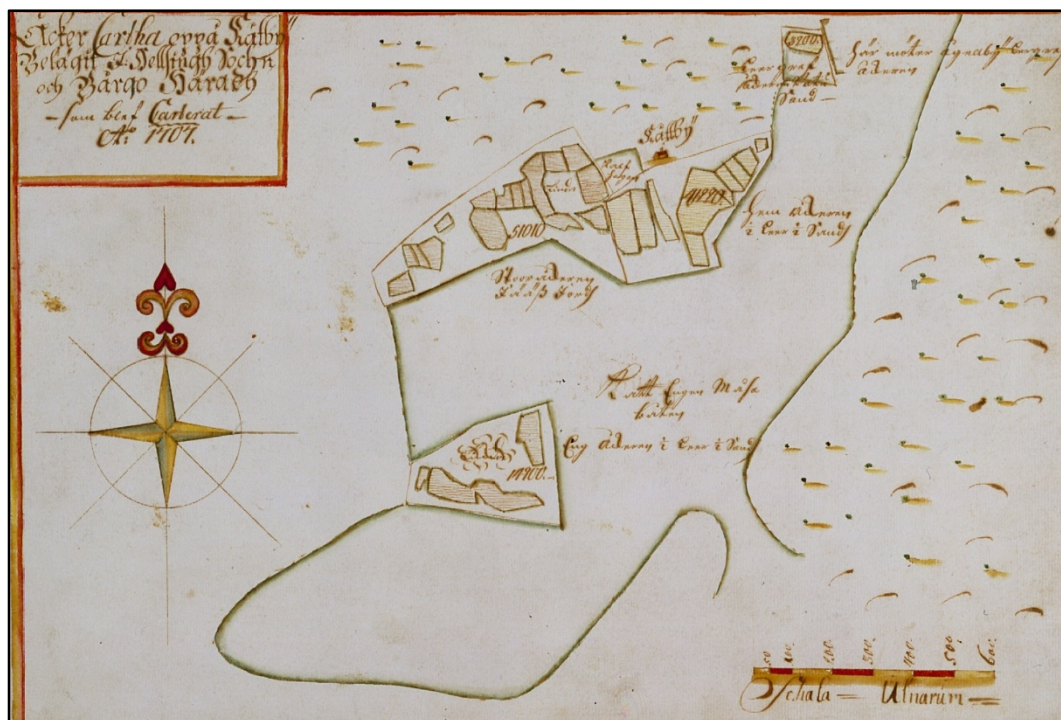
Kartalle on merkitty Konalbyn tonttien likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

²⁰⁶ Broterus 1691d.

²⁰⁷ MH B7 Helsinki kaup. 7/1-4

²⁰⁸ Kepsu 2005, s. 104.

Kottby Käpylä (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001707)



Kartta: Kottbyn säteri vuonna 1707. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

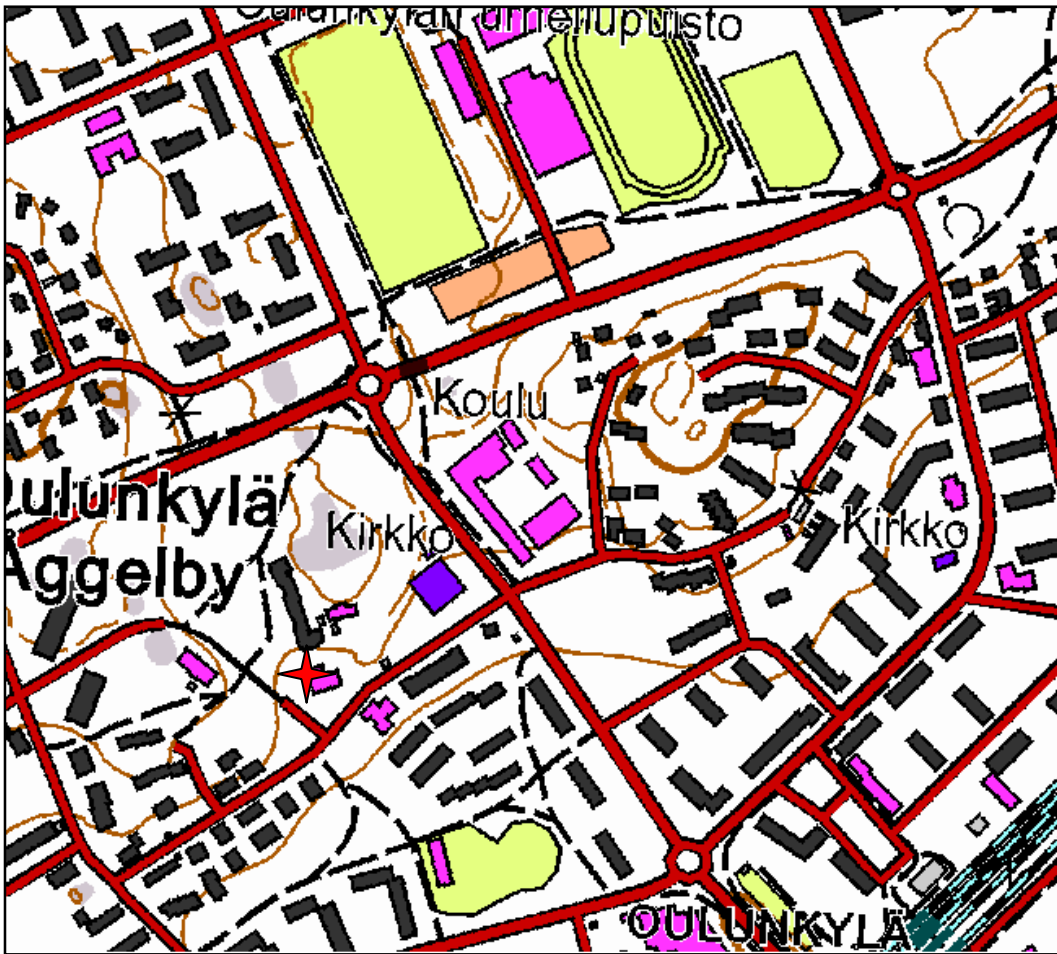
Kottby (Kätte böl/Katby) mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1556. Kylässä oli tuolloin kaksi talonpoikaa Knut Olsson ja Simon Matsson.²⁰⁹ Kylänimen määriteosana saattaa olla ruotsinkielinen lisänimi Kotte. Toisaalta taustalla saattaa olla hämäläinen nimi, Kotoniittu.²¹⁰

Samuel Broteruksen laatiessa Kottbyn kartan vuonna 1707 paikalla oli vain säteri²¹¹.

²⁰⁹ KA 3046, s. 11, 34.

²¹⁰ Kepsu 2005, s. 190.

²¹¹ Broterus 1707d.



Kartalle on merkitty Kottbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Kärböle Kaarela (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001704–1000001706 & 10000011479–10000011480)



Kartta: Kärbölen puustelli, Gambelby ja Husbacka vuonna 1695. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kärböle mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417²¹². Kylännimi saattaa sisältää muinaisruotsalaisen henkilönimen Kare²¹³. Kylässä oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Tomas Nilsson, Hans Jönsson, Nils Jönsson, Clemet Larsson, Jöns Olsson, Lasse Nilsson, Staffan Tomasson, Anders Olsson), jotka maksoivat yhteensä 2 ½ täysveroa²¹⁴. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista Nils Jönsson ja Clemet Larsson olivat ulkokylänmiehiä, jotka asuivat naapurikylä Nybyssä²¹⁵. Molemmat talonpojat ovat ilmeisesti muuttaneet Kärbölestä uuteen kylään, sillä kylien yhteenlaskettu täysveroluku on kolme. Rökisby ja Nyby yhdistettiin jo 1550-luvulla Kärböleen, ja Kärbölen tilaluku nousi 12:n. Samalla kaksi kylissä aiemmin ollutta tilaa ja ulkokylänmiehet kuitenkin katosivat.²¹⁶

Kärbölen vanhimmat kartat ovat vuosilta 1695 ja 1699²¹⁷. Kylässä oli tuolloin kolme tonttimaata: Gambelby, Husbacka ja puustelli eli myöhempi Malminkartano. Näistä Gambelby ja Malminkartano sijaitsevat nykyään Helsingin kaupungin alueella.

²¹² FMU 1492, REA 368. ”Ingemar i Karisbøla.”

²¹³ Kepsu 2005, s. 105.

²¹⁴ KA 2920, s. 97–98. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään kuusi savua.

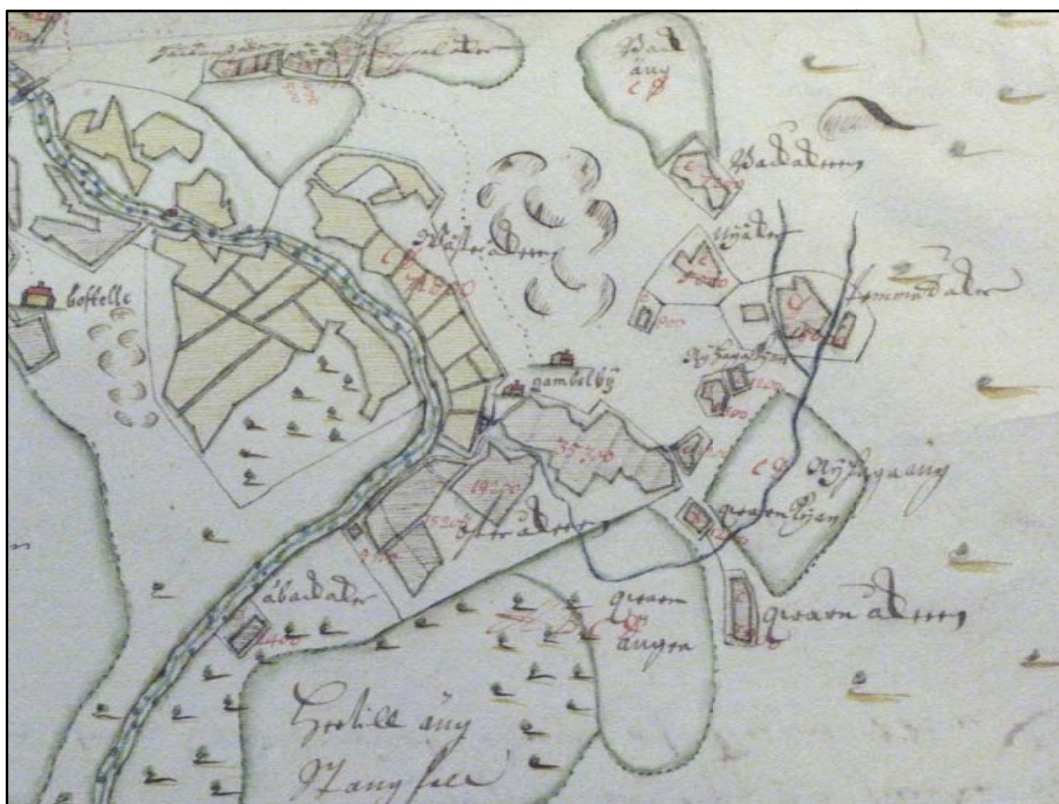
²¹⁵ KA 2961, s. 14–15.

²¹⁶ KA 3045, s. 39–40.

²¹⁷ Broterus 1695b; Broterus 1699a.

Malminkartanon perustana oli kahdeksan sukuoikeutensa menettänyttä tilaa, jotka lahjoitettiin vuonna 1624 hovijunkkari Jörgen von Bönhardille.²¹⁸

Keskiaikainen Kärböle on luultavasti sijainnut myöhemmän puustellin tienoilla. Alueella havaittiin Helsingin yliopiston vuonna 2007 tekemän inventoinnin yhteydessä merkkejä keskiaikaisesta asutuksesta²¹⁹. Toisaalta ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että Kärböle olisi sijainnut Gambelbyn kohdalla. Kuten edellä todettiin, Nyby on Kärbölen siirtokylä. Gambelby voi siten olla uuden kylän vertailukohta Kärböle. Gammelbyn alueella tehtiin vuonna 2007 pienimuotoisia arkeologisia tutkimuksia liittyen yksityiseen rakennushankkeeseen. Tutkimusten aikana tontin keskivaiheilla olevilta tasanteilta löytyi vanhaan asutukseen viittaavia fragmentteja, kuten 1600-luvun raha.²²⁰



Kartta: Puustelli ja Gambelby Samuel Broteruksen vuonna 1699 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

²¹⁸ Kuisma 1990, s. 92.

²¹⁹ Lavento, Haggrén, Nordqvist, Perttola & Seitsonen 2007.

²²⁰ Haggrén & Perttola 2007.



Kartalle on merkitty Kårbölen tonttien likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Kärrby (muinaisjännösrekisteritunnus 1000010714)

Kartta: Kärrby Samuel Broteruksen vuonna 1694 laatimalla kartalla. (Karttälähde, Kansallisarkisto.)

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksen uuden ajan alussa laskettu Kärrby ilmaantuu historiallisiin lähteisiin vuonna 1526²²¹. Kärrby tarkoittaa suon tai rämeen vierellä olevaa kylää ("byn vid kärret")²²². Kärrby koostui vuonna 1543 Olof Larssonin hallussa olleesta täysveronarvoisesta tilasta ja Bengt Andersonin omistamasta ½ täysveron kokoisesta tilasta²²³. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty kylään neljä veronmaksajaa²²⁴. Kaksi veronmaksajista oli ulkokylänmiehiä lähistöllä sijainneesta Granöstä. Kärrbyn tilat yhdistettiin vuonna 1640²²⁵. Kärrbyn tontti on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1694 laatimaan karttaan²²⁶.

Kohde on tarkastettu vuonna 2007 Sipoon historiallisen ajan muinaisjännösten inventoinnin yhteydessä²²⁷. Tonttimaa on autioitunut toisen maailmansodan jälkeen. Tontilla on lukuisia enemmän tai vähemmän selviä rakennuksen pohjia. Viimeisin talonpaikka pihoineen ja ulkorakennuksineen erottuu erittäin selkeästi avoimena kasvillisuutena, koristekasveina ja harmaakivivaitoina. Tontin länsipuolisessa metsikössä on 1600-luvun lopun kartalle merkityn riihen jännös.

²²¹ Kerkkonen 1965, s. 169. "Kerrbuw."

²²² Granlund 1956, s. 158.

²²³ KA 2920, s. 131–132. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kaksi savua.

²²⁴ KA 3045, s. 73.

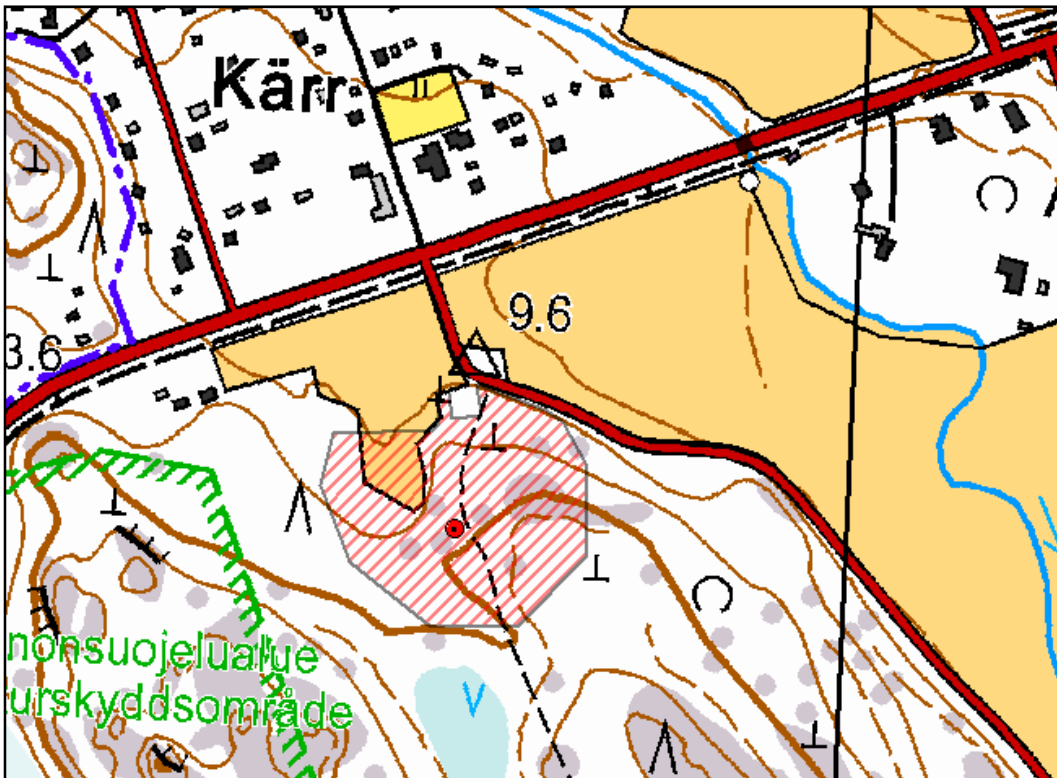
²²⁵ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 116.

²²⁶ Broterus 1694b.

²²⁷ Suhonen 2007.

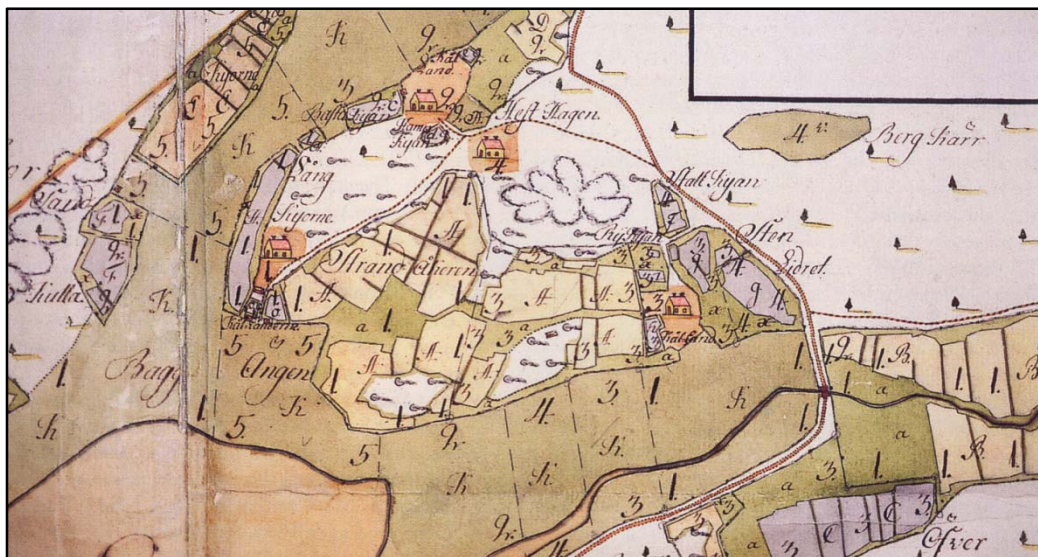


Kärby keväällä 2007 (Kuva: V.-P. Suhonen/Museovirasto)



Kärby on inventoitu ja rajattu vuonna 2007.

Lillhoplaxby Vähä-Huopalahti (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001698)



Kartta: Lillhoplaxin tilat Korpas (1), Backas (2), Greis (3) ja Böhls (4) vuonna 1765. (Karttälähde, Kansallisarkisto.)

Hoplax (Huopalahti) mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417²²⁸. Kylän nimi perustuu ilmeisesti viereisen merenlahden nimeen Haapalaksi²²⁹. Kylä oli viimeistään myöhäiskeskiajalla jakaantunut Stor- ja Lillhoplaxbyhyn. Lillhoplax ilmestyy lähteisiin vuonna 1529²³⁰.

Storhoplaxby on sijainnut Espoon Leppävaarassa Albergan kartanon tienoilla. Sisarkylä Lillhoplaxby on nykyään Helsingin kaupungin alueella. Lillhoplaxbyssä oli vuonna 1540 11 talonpoikaa (Olof Pärsson, Per Olsson, Jöns Olofsson, Philpus Staffanson, Olof Eriksson, Simon Jönsson, Tomas Philpusson, Mikel Jopsson, Lasse Jopsson ja Knut Larsson), jotka maksoivat yhteensä kuusi täysveroa²³¹. Näistä veronmaksajista Knut Larsson oli vuonna 1550 ulkokylänmies²³². Vuonna 1547 ulkokylänmiehenä kylässä oli Lasse Larsson Drumsöbystä. Lillhoplaxbyn tilaluku pysyi samana 1550-luvun lopulle. Ulkokylänmiesten määrä nousi kuitenkin vuoteen 1556 mennessä neljään. Kolme ulkokylänmiehistä asui Drumsöbyssä.²³³

Lillhoplaxin likimääräinen sijainti on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle.²³⁴ Tarkka kyläkartta Lillhoplaxista on vuodelta 1765²³⁵.

²²⁸ FMU 1492, REA 368. ”Magnus i Hapalax.”

²²⁹ Kepsu 2005, s. 114.

²³⁰ Kerkkonen 1965, s. 168. ”Leyel Hoppelasse.”

²³¹ KA 2920, s. 88–91. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.

²³² KA 2986, s. 35.

²³³ KA 3045, s. 44.

²³⁴ Broterus & Nycopensis 1701.

Kylässä oli tuolloin omilla tonteillaan neljä taloa (Korpas/Hinric Mattsson & Eric Johansson, Backas/Sigfrid Sigfridsson, Greis/Johan Sigfridsson, Böhls/Anders Johansson). Lisäksi kylässä oli kruunun hallinnassa ollut ulkokylänmaa, jolla oli osuus tankopelloista.



Kartalle on merkitty Lillhoplaxbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Mellungsby Mellunkylä (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001657)

Kartta: Samuel Broteruksen vuonna 1694 Mellungsbystä laatima kartta. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Mellungsby ilmestyy historiallisiin lähteisiin vuonna 1524²³⁶. Mellungsbyssä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Anders Matsson, Olof Jopsson, Jöns Nilsson, Hinrik Staffanson, Mikel Larsson), jotka maksoivat yhteensä 3 $\frac{1}{2}$ täysveroa²³⁷. Mellungsbyhyn liitettiin 1550-luvulla sen eteläinen naapurikylä Borg²³⁸. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa kylässä on kuusi talonpoikaa²³⁹. Mellungsby sisältää mahdollisesti miehennimen, Medhlung. Toisaalta nimi saattaa viitata kylän keskellä olleeseen Medlungnimiseen taloon, jonka nimen verottaja on antanut koko kylälle.²⁴⁰

Mellungsbyn vanhin kartta on vuodelta 1694²⁴¹. Kylässä oli 1600-luvun lopulla neljä tilaa: Johan Hagertsson (myöh. Fallbacka), Elias Johansson (myöh. Oppbyggas), Erich Ersson (myöh. Utbyggas) ja Hindrik Hindersson (myöh. Nybondas). Fallbacka ja Oppbyggas olivat omilla erillisillä tonteillaan, kun taas Utbyggas ja Nybondas olivat vierekkäin samalla tonttimaalla.

²³⁶ Kerkkonen 1965, s. 170. "mellebuw."

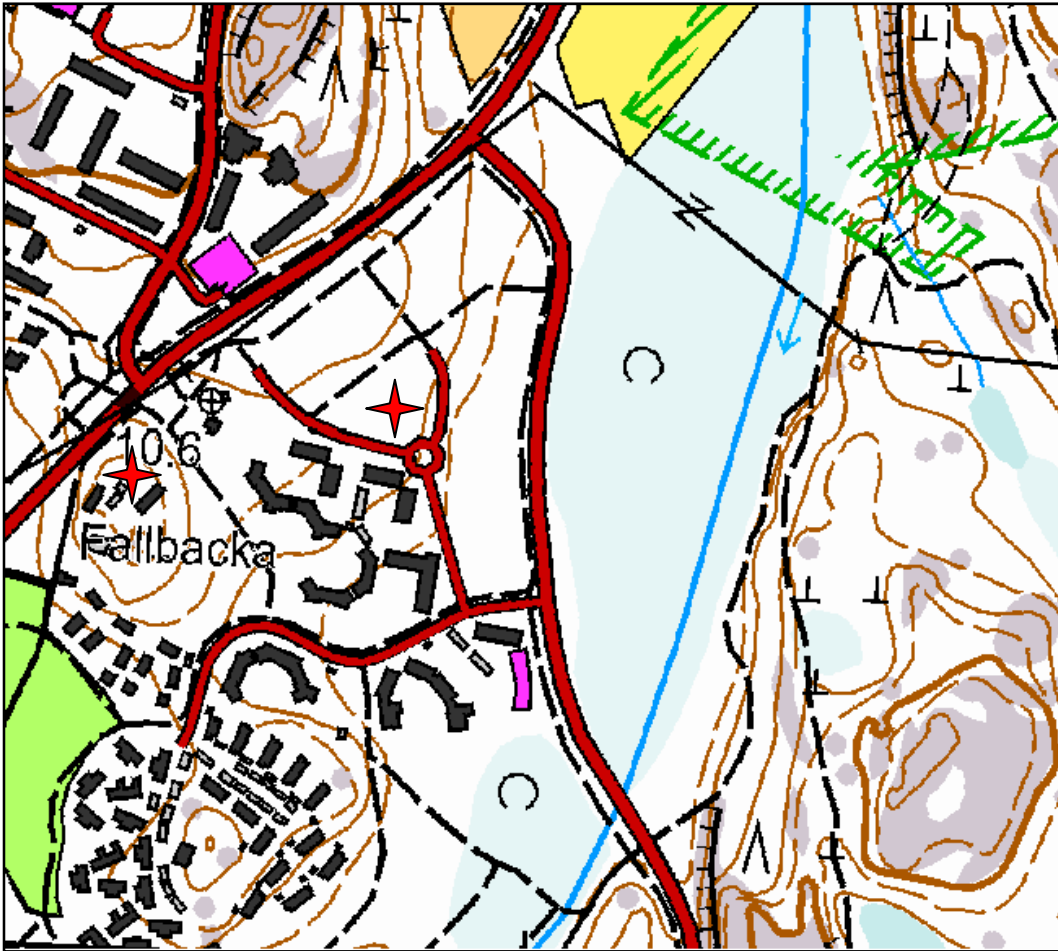
²³⁷ KA 2920, s. 126–127. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään viisi savua.

²³⁸ SAY.

²³⁹ KA 3045, s. 75.

²⁴⁰ Kepsu 2005, s. 128.

²⁴¹ Broterus 1694c.



Kartalle on merkitty Mellungsbyn tonttien likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Munknäsby Munkkiniemi (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001697)



Kartta: Munkkiniemen kartano Lars Forsselin vuonna 1682 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Munknäsbyssä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Olof Larsson, Erik Olsson, Per Jönsson, Henrik Jopsson, Henrik Andersson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa²⁴². Kylän tilaluku pysyi samana 1550-luvulle²⁴³. Munkkiniemen kartano muodostui kun kylän tilat lahjoitettiin vuonna 1616 Suomen alitallimestari Gerdt Skyttelle²⁴⁴. Munknäsby on saanut nimensä mieheltä joka on ollut joko munkki tai jonka lisänimi on ollut Munk²⁴⁵.

Munkkiniemen vanhin kartta on vuodelta 1682²⁴⁶. Kartalle on merkitty Munkkiniemen kartano. Kartanonpaikka löytyy myös Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalta kartalta.²⁴⁷ Talonpoikaiskylä tyhjäntyi kartanon perustamisen myötä, ja sen tarkkaa paikkaa ei tunneta. On kuitenkin mahdollista, että se olisi sijainnut kartanon tienoilla. Vuodelta 1838 peräisin olevalle kartalle on merkitty kartanon luoteispuolelle Tomtbacke²⁴⁸.

²⁴² KA 2920, s. 91–92. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään viisi savua.

²⁴³ SAY; KA 3045, s. 36.

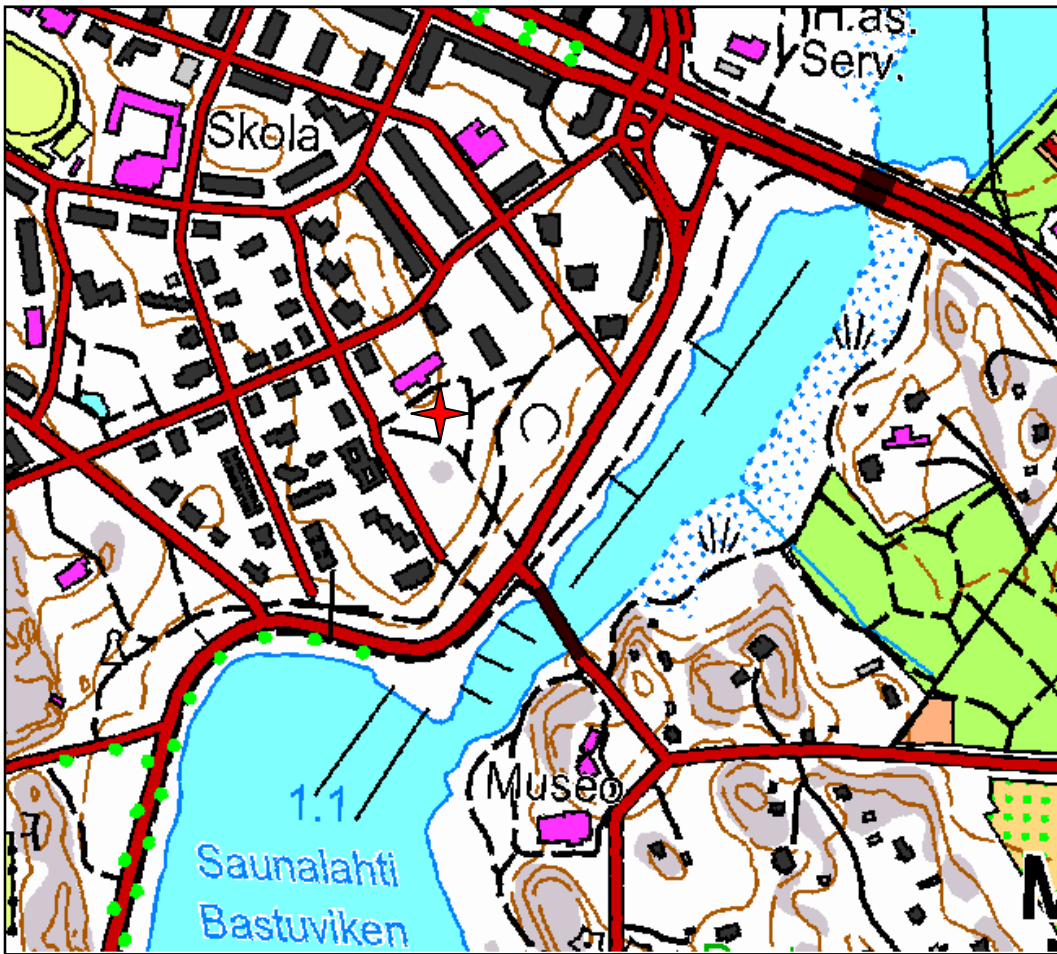
²⁴⁴ Kuisma 1990, s. 201.

²⁴⁵ Kepsu 2005, s. 130.

²⁴⁶ Forssel 1682.

²⁴⁷ Broterus & Nycopensis 1701.

²⁴⁸ MH B7 Helsinki kaup. 19/6-13; Kepsu 2005, s. 129.



Kartalle on merkitty Munknäsbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Nackböle Niskala (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001720)



Kartta: Nackböle Lars Forsselin vuonna 1691 laatimalla kartalla. (Karttälähde, Kansallisarkisto.)

Nackböle esiintyy historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1480²⁴⁹. On kuitenkin mahdollista, että 1420-luvulla lähteissä mainittu Hans Nacke on ollut kotoisin Nackbölestä²⁵⁰. Kylännimi sisältää luultavasti sanan *nacke*, *koskenniska*²⁵¹.

Nackböleen on merkitty Porvoon läänin vuosien 1540, 1543, 1544 ja 1547 maakirjoihin neljä talonpoikaa (Olof Jopsson, Lasse Bottwidsson/Bertilsson, Mats Seffredsson, Tomas Märthenson), jotka maksoivat yhteensä 2 ½ täysveroa²⁵². Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1544 maakirjassa ja 1545 savuluettelossa ei mainita Nackböleä, ja kolme edellä mainituista talonpojista (Olof Jopsson, Lasse Bertilsson ja Thomas Morthensson) ovat Granbölen alla²⁵³. Nackböle on vuoden 1556 Helsingin voutikunnan tili- ja maakirjassa yhdistetty Tomtbackaan²⁵⁴. Granböle ja Nackböle mainitaan erikseen Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–56 nokkaveroluettelossa.²⁵⁵ Granbölessä oli tuolloin kaksi talonpoikaa (Tomas Andersson, Knut Olsson) ja Nackbölessä yksi (Tomas Mortensson).

²⁴⁹ FMU 3902. ”*Bengt i Nackböle.*”

²⁵⁰ FMU 1672; Kerkkonen 1965, s. 45. ”*Hans Nacke Pawelsson.*”

²⁵¹ Kepsu 2005, s. 174.

²⁵² KA 2920, s. 32–33; KA 2936, s. 172; KA 2943; KA 2961, s. 28.

²⁵³ KA 5003, s. 5; KA 5006, s. 78.

²⁵⁴ KA 3045, s. 43–44.

²⁵⁵ KA 3048, s. 43.

Nackbölessä on ollut keskiajalla myös rälssiä. Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjassa mainitaan vanhaa rälssiä oleva sopimusverollinen ”*mats i nackeböle, Som är flöteskatth ths är gammal frälse*”²⁵⁶.

Nackbölen vanhin kartta on vuodelta 1691²⁵⁷. Kylässä oli tuolloin yksi talo. Vanha tontti autioitui tilan siirtyessä uudelle tontille 1700-luvun lopulla²⁵⁸.

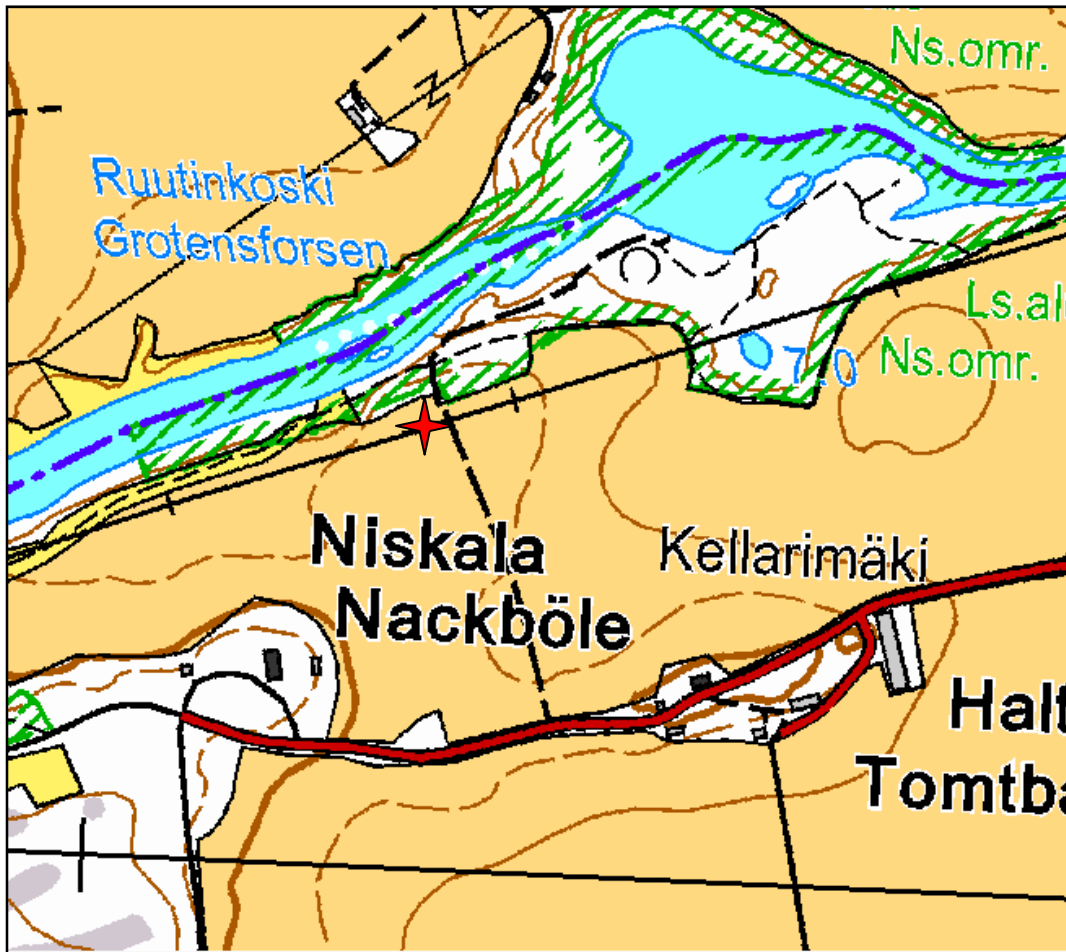


Kartta: Nackbölen uusi tontti vuonna 1792. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

²⁵⁶ KA 2920, s. 115

²⁵⁷ Forssel 1691.

²⁵⁸ Winter 1792.



Kartalle on merkitty Nackbölen likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Noringsböle Nordsjö gård (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001675)



Kartta: Noringsbölen sijaintialue Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Noringsbölessä oli vuonna 1540 neljä veronmaksajaa (Lass Torstensson, Mats Olsson, Per i Husö, Simon i Gomböle), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa²⁵⁹. Kaksi veronmaksajista oli vuonna 1547 ulkokylänmiehiä²⁶⁰. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle²⁶¹. Noringsböle-nimen määrittäneenä on nor-sanan ing-johdos noring, salmelainen ja perusosana böle, uudistalo, kylä²⁶².

Noringsböle on mahdollisesti sijainnut Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla merkityn Nordsjön kartanon tienoilla²⁶³. Jonkin matkaa talosta etelään on Gambelby åker. On mahdollista, että kylä on siirtynyt pois alkuperäiseltä paikaltaan jonkin matkaa pohjoisemmaksi.

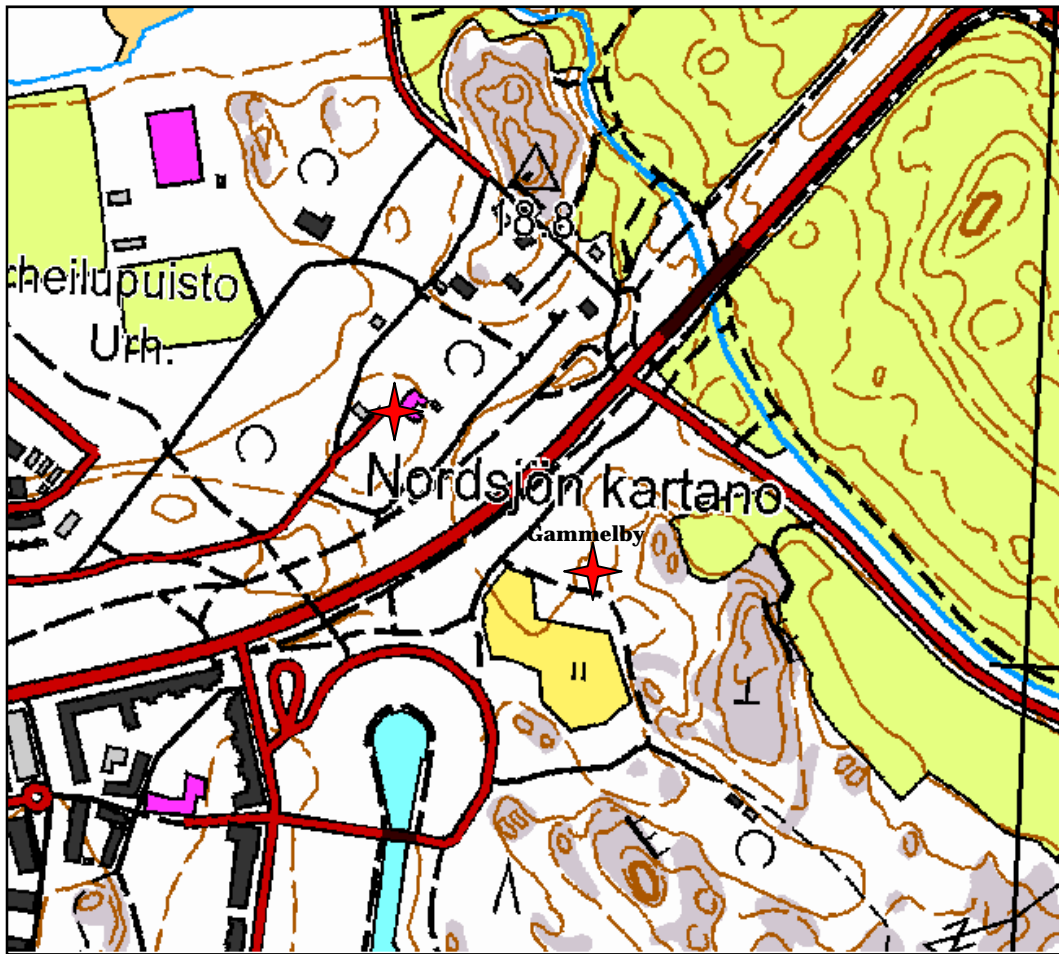
²⁵⁹ KA 2920, s. 120. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kaksi savua.

²⁶⁰ KA 2961, s. 45.

²⁶¹ SAY; KA 3045, s. 74.

²⁶² Kepsu 2005, s. 133.

²⁶³ Broterus 1698c.



Kartalle on merkitty Noringsbölen ja Gammelbyn likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Norsby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001677)



Kartta: Norsby/Skataby Samuel Broteruksen vuoden 1698 kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Norsbyssä oli vuonna 1540 kaksi talonpoikaa (Staffan Mortensson, Bänth Philipsson), jotka maksoivat yhteensä yhden täysveron²⁶⁴. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle²⁶⁵. Nordsjö-nimi perustuu saarennimeen, johon sisältyy ruotsin sanat salmi, nor, ja saari, ö.²⁶⁶

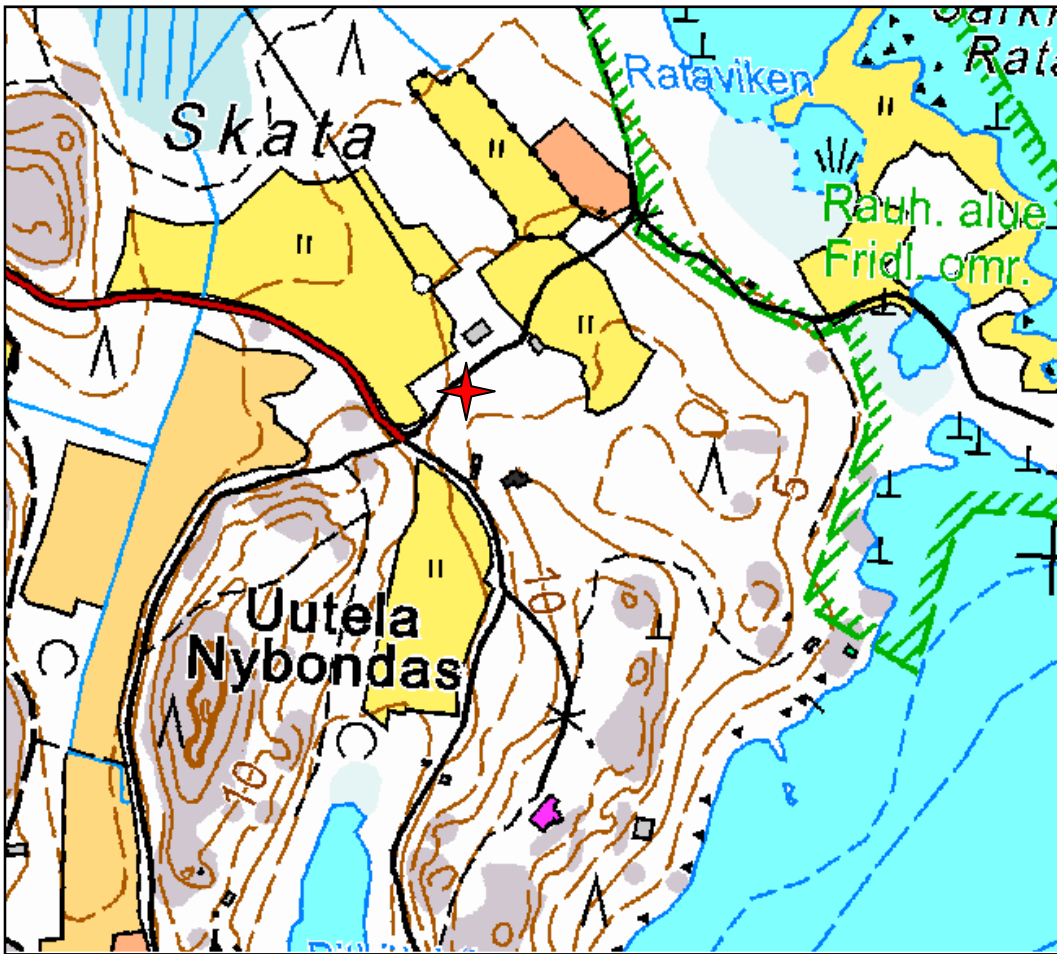
Norsby on mahdollisesti sijainnut myöhemmän Skatabyn paikalla. Skataby on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla²⁶⁷. Kylässä oli tuolloin kaksi tilaa. Tiloista toinen oli autiona, ja se mainitaan ainoastaan karttaselityksessä.

²⁶⁴ KA 2920, s. 120. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kaksi savua.

²⁶⁵ SAY; KA 3045, s. 74.

²⁶⁶ Kepsu 2005, s. 133.

²⁶⁷ Broterus 1698c.



Kartalle on merkitty Norsbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Norsökär (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010726)



Kartta: Norsökärin mahdollinen sijaintialue Samuel Broteruksen vuoden 1698 kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Norsökärissä oli vuonna 1540 yksi talonpoika (Henrik Morthenson), joka maksoi yhden täysveron²⁶⁸. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle²⁶⁹. Norsökär nimen määriteosana on kylännimi Norsö ja perusosana kylän tai talon nimi Kärr²⁷⁰.

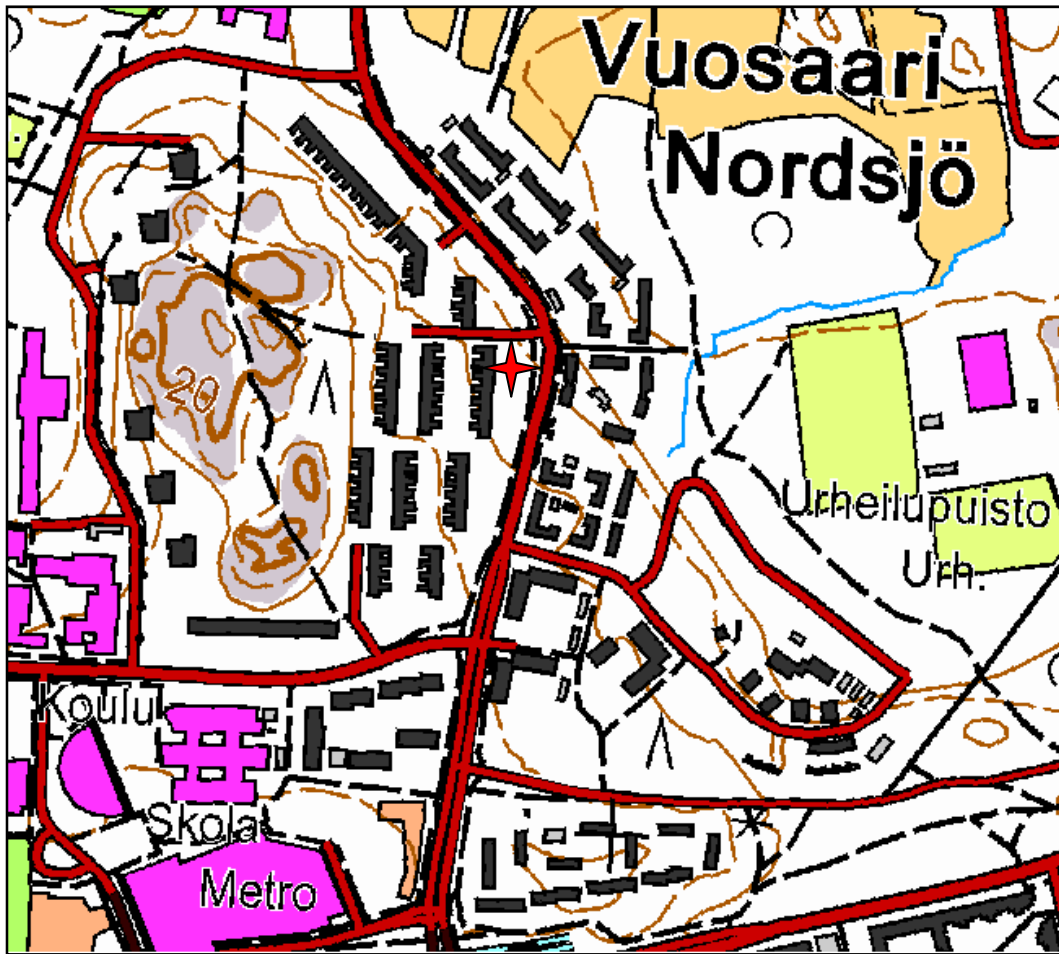
Norrsökärr on mahdollisesti sijainnut Samuel Broteruksen vuoden 1698 kartalle merkityn Poslarsin rusthollin tienoilla²⁷¹. Poslars on sijainnut 1600-luvun lopulla selvästi peltojensa eteläpuolella. Syytä voidaan hakea paikan topografiassa. Toisaalta herää kysymys olisiko kylä muuttanut lähemmäksi rantaa merenlahden pikkuhiljaa maatuessa. Kun kuljetaan Broteruksen kartalla hiukan matkaa vanhaa Mellunkyläntietä pohjoiseen, päädytään kahden pellon Lill- ja Storäkernin väliin. Tällöin saavutaan myös Poslarsin peltoomistusten levinneisyysalueen keskipisteeseen. Ehkäpä pieni ja suuri pelto on nimetty tontilta käsin. Kysymys jäänee avoimeksi, sillä paikka on nykyään lähes täyteen rakennettu.

²⁶⁸ KA 2920, s. 121. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään yksi savu.

²⁶⁹ SAY; KA 3045, s. 74.

²⁷⁰ Kepsu 2005, s. 133–134.

²⁷¹ Broterus 1698c.



Kartalle on merkitty Norsökärin likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Rasböle Rastila (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001674)



Kartta: Rasböle Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Rasbölessä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Anders Gerichsson, Mats Jonsson, Jöns Jönsson), jotka maksoivat yhteensä yhden täysveron²⁷². Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjönimen alle²⁷³. Rasböle-nimen pohjalla saattaa olla joko suomen kielen kaski sana rasi tai ruotsinkielinen laaksoa tai vesijuoksua tarkoittava ras²⁷⁴.

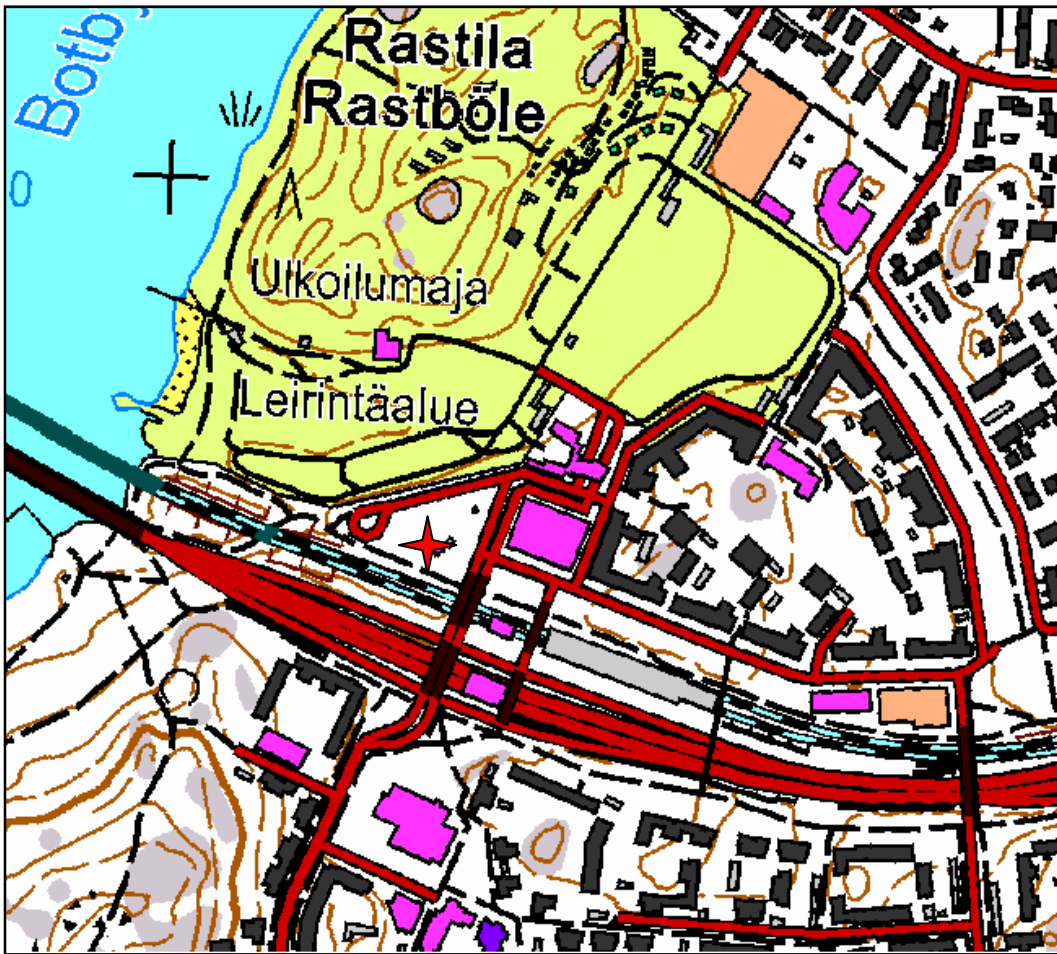
Rasböle on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle Vuosaaren kartalle²⁷⁵. Kylässä oli tuolloin yksi talo.

²⁷² KA 2920, s. 121–122. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kolme savua.

²⁷³ SAY.

²⁷⁴ Kepsu 2005, s. 135.

²⁷⁵ Broterus 1698c.



Kartalle on merkitty Rastbölen likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajausta ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Rökisby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001705)



Kartta: Kärbölen Gambelby Samuel Broteruksen vuonna 1699 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Rökisbyssä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Lasse Matson, Michel Ingesson, Nils Jopsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa²⁷⁶. Rökisby liitettiin 1550-luvulla Kärböleen²⁷⁷. Kylänimen pohjalla on luultavasti suomenkielinen paikannimi Røykkä tai Röhkä.²⁷⁸

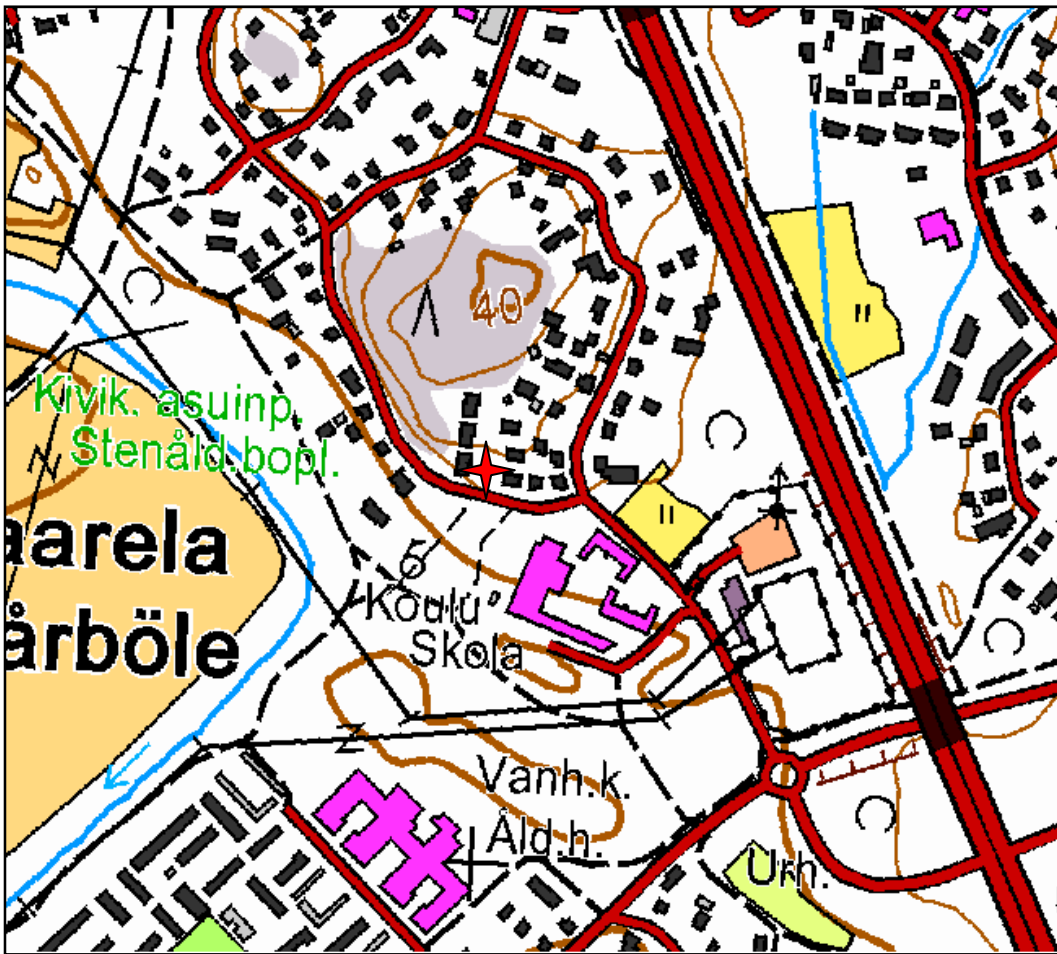
Kärbölen vanhimmat kartat ovat vuosilta 1695 ja 1699²⁷⁹. Kylässä oli tuolloin kolme tonttimaata: Gambelby, Husbacka ja puustelli. Rökisby on luultavasti sijainnut joko puustellin tienoilla tai Gambelbyn luona (vrt. kohde Kärböle, s. 67-69).

²⁷⁶ KA 2920, s. 95–96. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.

²⁷⁷ SAY; KA 2961, s. 40.

²⁷⁸ Kepsu 2005, s. 105.

²⁷⁹ Broterus 1695b; Broterus 1699a.



Kartalle on merkitty Rökisbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Sandhamn Santahamina (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001679)



Kartta: Santahaminan tilat (A Norra gården, B Södra gården) vuonna 1768. (Karttälähde, Kansallisarkisto.)

Santahaminan satamapaikka ("*Sant havene*") mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1423²⁸⁰. Santahaminan satamapaikasta on useita tietoja 1400-luvulta ja 1500-luvun alusta²⁸¹. Sandhamn-nimi sisältää sanat sand, hiekka, ja hamn, satama ja on tyypistynyt alkuperäisestä asustaan Sandöhamn²⁸². Ensimmäinen varma viite pysyvästä asutuksesta Santahaminassa on vuodelta 1509, jolloin 29.huhtikuuta päivätyssä kirjeessä esiintyy perämies "*Erich j Sandhamffn*", jolla kerrotaan olevan vaimo ja lapsi²⁸³.

Santahaminaa ei löydy Porvoon läänin 1540-luvun maallisten verojen luetteloista. Vuonna 1548 laaditun Porvoon läänin kymmenysluettelon mukaan maksoi Santahaminasta veroa seitsemän talonpoikaa (Anders Olofsson, Michel Larsson, Simon Nilsson, Mats Persson, Anders Persson, Nils Nilsson, Hans Halfvarsson)²⁸⁴. Vertaamalla nimiä Porvoon läänin maakirjoihin käy ilmi, että talonpojista kolme ensimmäistä on asunut Santahaminassa ja neljä jälkimmäistä Degeröbyssä²⁸⁵. Helsingin kartanon ja voutikunnan tilikirjaan 1555–1556 on merkitty nokkaverojen maksajiksi Santahaminasta Simon Persson ja Hans

²⁸⁰ FMU 1722.

²⁸¹ FMU 1886, 2007, 2010, 2011, 2015.

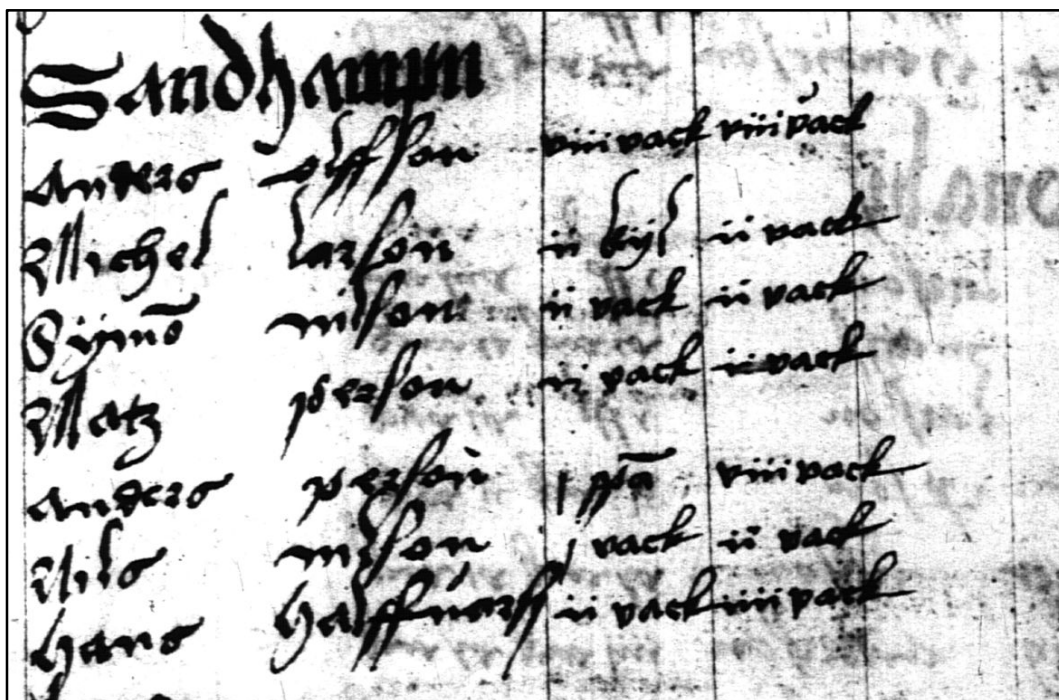
²⁸² Kepsu 2005, s. 143.

²⁸³ FMU 5385.

²⁸⁴ KA 2969, s. 12.

²⁸⁵ SAY.

Larsson²⁸⁶. Samalta vuodelta olevaan Helsingin voutikunnan tilikirjaan on merkitty Santahaminassa asuneet perämiehet Erich Persson ja Hans.²⁸⁷



Santahamina Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluettelossa (Kansallisarkisto).

Santahaminan vanhin kyläkartta on vuodelta 1768²⁸⁸. Kylässä oli tuolloin kaksi taloa samalla tonttimaalla. Pohjoisemmalla tilalla (Norra gården) asui Mats Mattson ja etelätilalla (Södra gården) Eric Ericksson.

Kohde on inventoitu vuonna 2009²⁸⁹. Paikalla on ollut rakennuksia ja viljelmiä vielä 1800-luvulla. Alueen jatkuva käyttö ja maastonmuokkaus ovat tuhonneet kohdetta, mutta on mahdollista että maan alla on säilynyt kylätonttiin liittyviä rakenteita tai kerroksia.

²⁸⁶ KA 3048, s. 49.

²⁸⁷ KA 3046, s. 10.

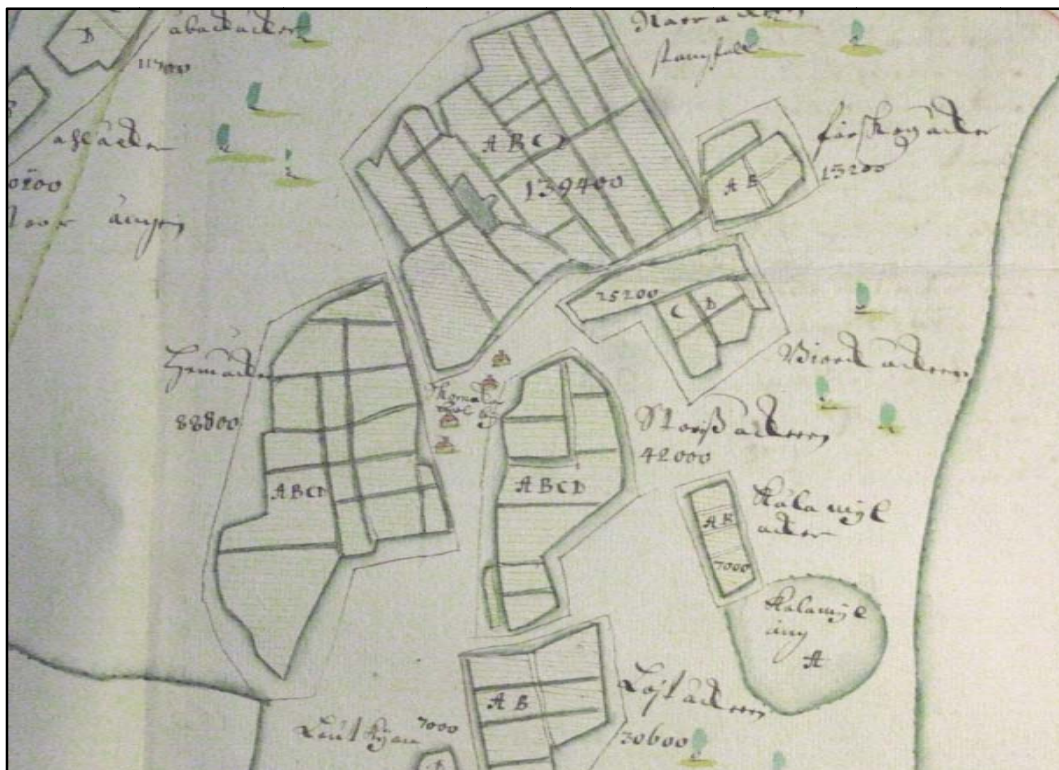
²⁸⁸ Hagström 1778.

²⁸⁹ Köngäs & Mikkanen 2009.



Santahaminan vanha tonttimaata on inventoitu ja rajattu vuonna 2009.

Skomakarböle Suutarila (muinaisjännösrekisteritunnus 1000001729)



Kartta: Skomakarböle Samuel Broteruksen vuonna 1708 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Skomakarböle/Skomarböleby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1523²⁹⁰. Kylän rinnakkaisnimi Böleby mainitaan jo vuonna 1517²⁹¹. Kylässä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Hinrik Pärsson, Poll Henriksson, Erick Halvarsson, Jöns Bänctsson, Olof Olofsson), jotka maksoivat yhteensä 2 ¼ täysveroa²⁹². Kylässä oli vuonna 1556 viisi talonpoikaa²⁹³. Skomakarböle-nimi sisältää ammattinimikkeen Skomakare, suutari²⁹⁴.

Skomakarbölen vanhin kartta on vuodelta 1708²⁹⁵. Kylässä oli tuolloin samalla tonttimaalla vierekkäin neljä talonpoikaistilaa (A Böstas/Hans Johansson, B Hannus/Nils Simonsson, C Halvars/Hindrik Matsson, D Bengts/Elias Tomasson) samalla tonttimaalla.

²⁹⁰ Kerkkonen 1965, s. 172. ”skomardrbuw/schomakerboylen.”

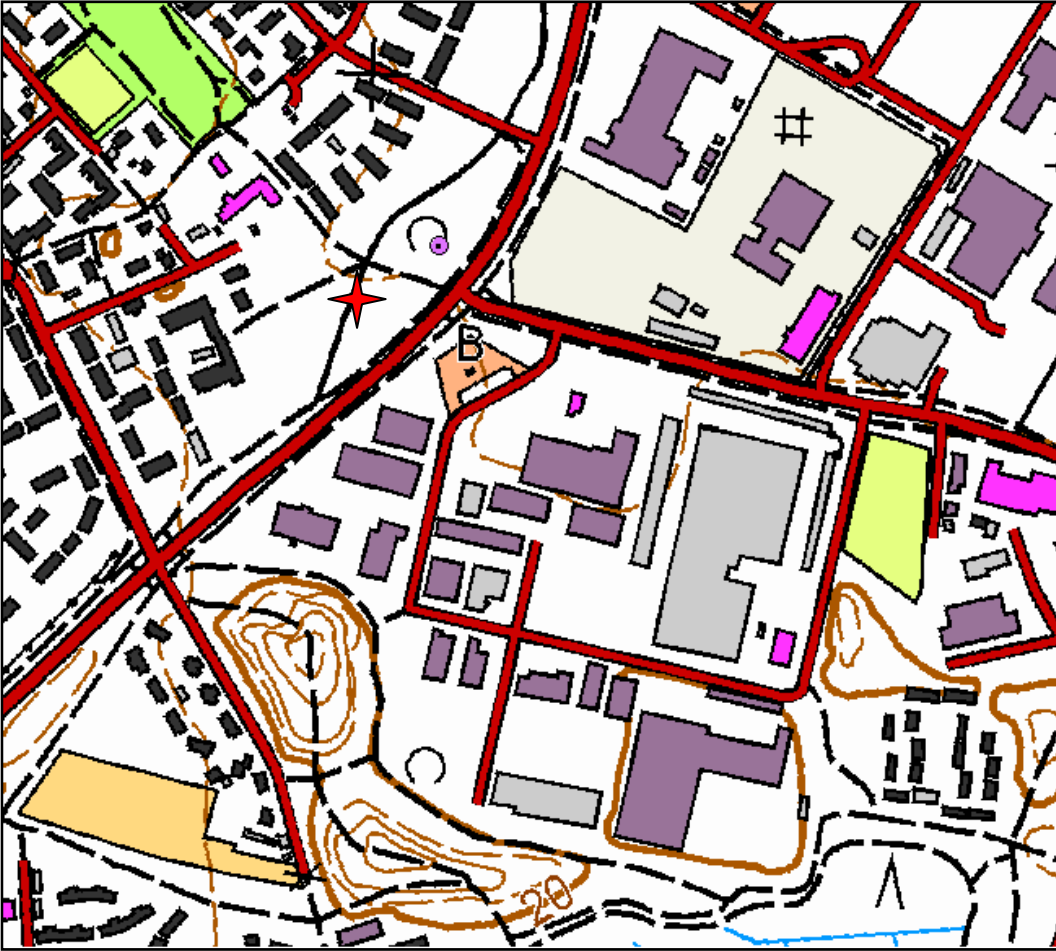
²⁹¹ Kepsu 2005, s. 151.

²⁹² KA 2920, s. 14–15. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 67) on merkitty kylään viisi savua.

²⁹³ KA 3045, s. 33.

²⁹⁴ Kepsu 2005, s. 151.

²⁹⁵ Broterus 1708b.



Kartalle on merkitty Skomakarbölen likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Sonaby malm Malmi (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001710-1000001715)



Kartta: Samuel Broteruksen Sonaby malmin alueesta vuonna 1702 laatima kartta. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417²⁹⁶. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514²⁹⁷. Malmby sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen²⁹⁸.

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Märthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa²⁹⁹. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen³⁰⁰.

Kylässä on ollut rälssiä jo keskiajalla. Bocksbackaan (Pukinmäkeen) myönnettiin Nils Pederssonille rälssikirje vuonna 1435³⁰¹. Bocksbackan rälssitila oli 1550-luvulla kolmen veromarkan arvoinen³⁰². Tila kuului samalle suvulle 1700-luvun alkuun saakka. 1500-luvun lopulla lähteisiin ilmaantuu Bocksbackasta erotettu Stensbölen säteri.³⁰³

²⁹⁶ FMU 1492, REA 368. "Gudmund i Sonaby."

²⁹⁷ Kerkkonen 1965, s. 165. "malmebuw."

²⁹⁸ Kepsu 2005, s. 116.

²⁹⁹ KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.

³⁰⁰ KA 3045, s. 34.

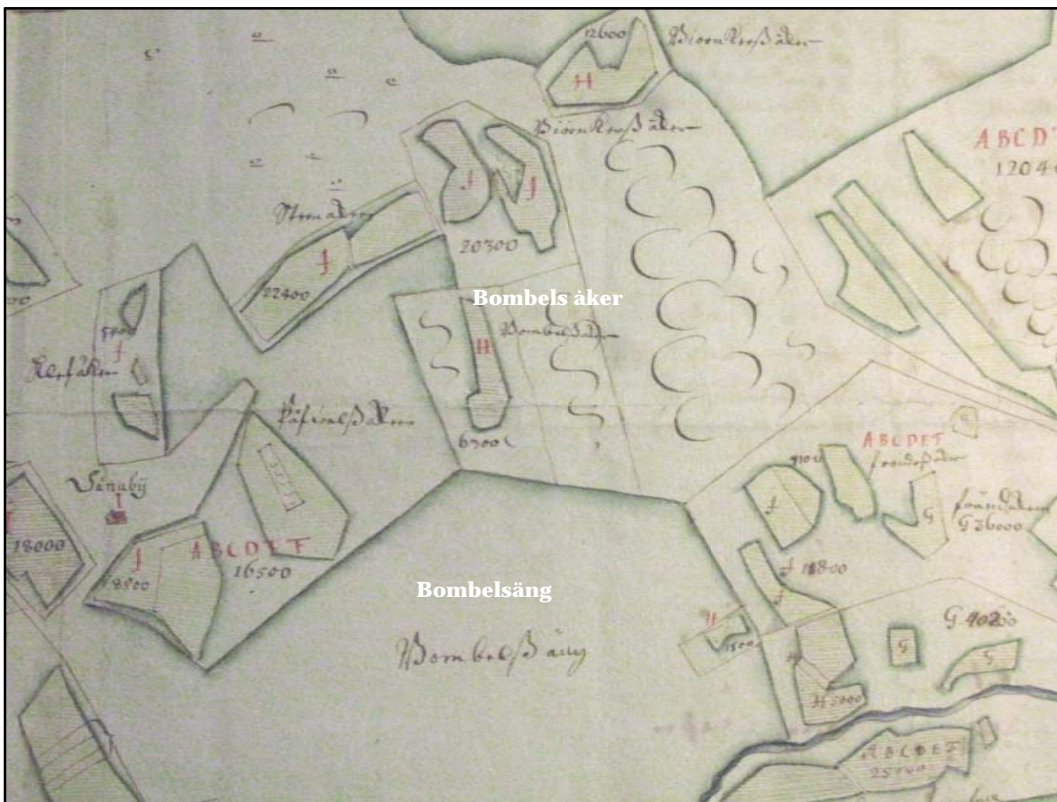
³⁰¹ Anthoni 1950, s. 73.

³⁰² Kerkkonen 1965, s. 75.

³⁰³ Kepsu 2005, s. 118.

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702³⁰⁴. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

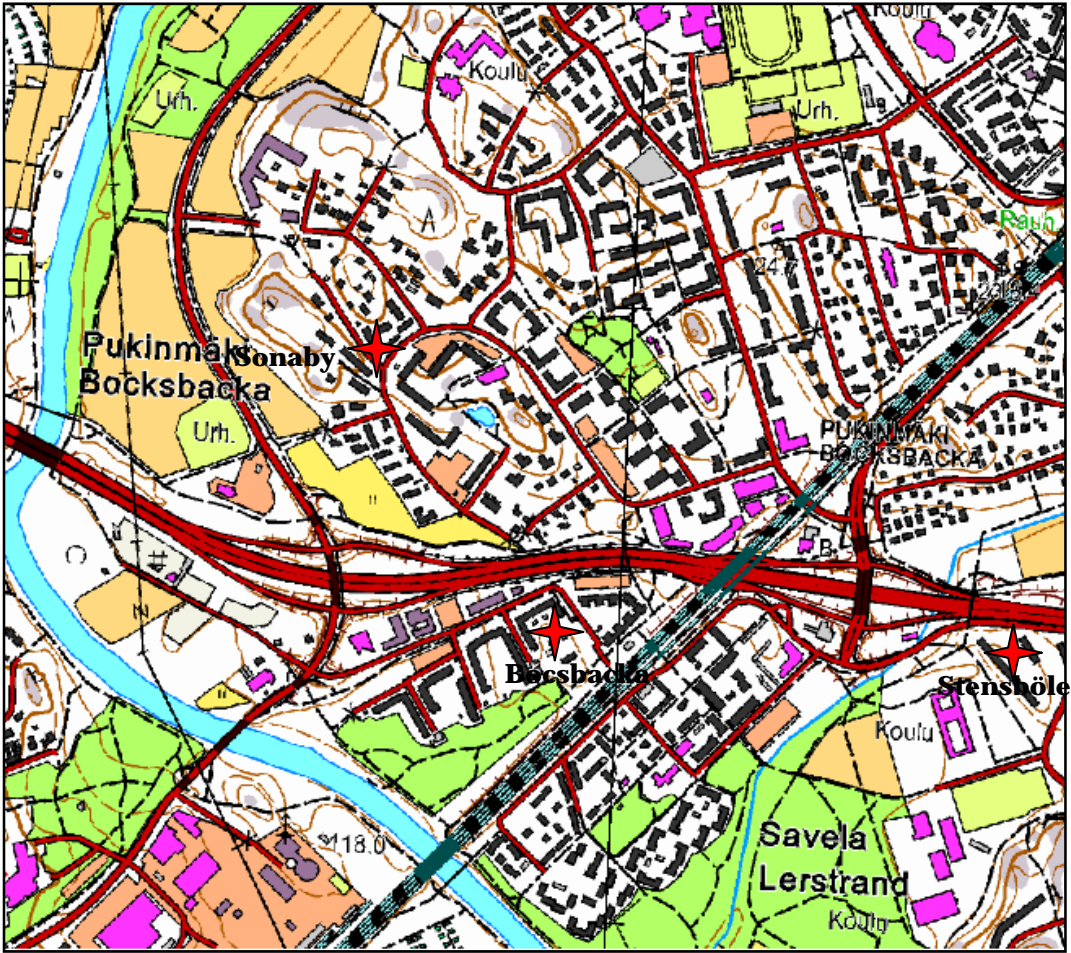
Samuel Broteruksen vuoden 1702 kartalla on myös merkkejä mahdollisesta kadonneesta asutuksesta. Sonaby'n länsipuolella Bombels äng ja Bombels åker. Kyseessä saattaa olla kadonnut asutus Bondböle³⁰⁵.



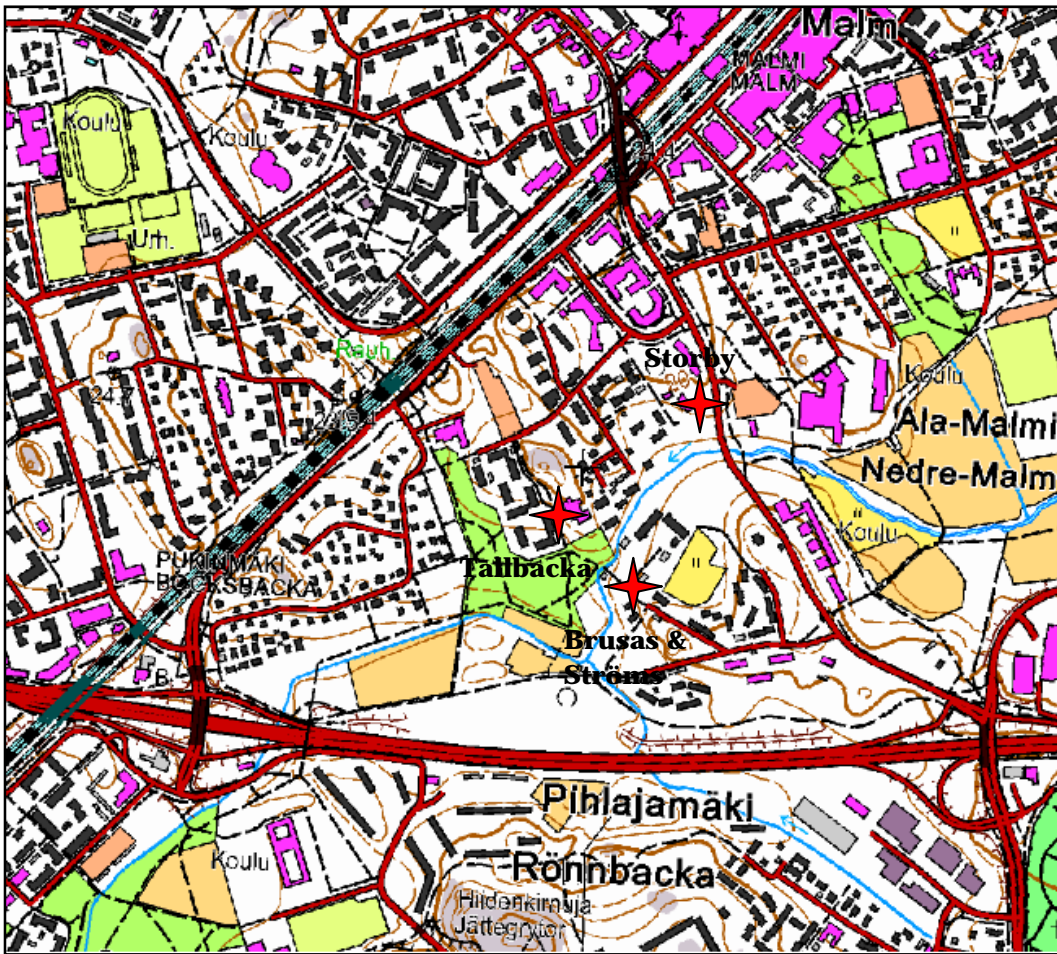
Kartta. Samuel Broteruksen kartalla saattaa olla merkkejä kadonneesta Bondbölen kylästä. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

³⁰⁴ Broterus 1702c.

³⁰⁵ Vrt. Kepsu 2005, s. 120.



Kartalle on merkitty Sonabyn, Stensbölen ja Bocksbackan likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.



Kartalle on merkitty Malmbyn Storbyn, Tallbackan sekä Brusasin ja Strömsin tonttimaiden likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Staffansby Tapanila (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001717)



Kartta: Staffansby Samuel Broteruksen vuonna 1692 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Staffansby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1511³⁰⁶. Kylä on ilmeisesti saanut nimensä talolta, joka isäntänä on ollut Staffan³⁰⁷. Kylässä oli vuonna 1540 19 talonpoikaa (Pär Andersson, Clemet Persson, Anders Jönsson, Jöns Ingemundsson, Jöns Persson, Erich Jopson, Osmund Pärsson, Erick Halvarsson, Clemet Pärsson, Olof Larsson, Henrich Smed, Lasse Nilsson, Philpus Jönsson, Oloff Pärsson, Henrick Olsson, Erick Jönson, Simon Jopsson, Matts Knutson, Mats Mickelson), jotka maksoivat yhteensä yhdeksän täysveroa³⁰⁸. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä veronmaksajista kuusi oli ulkokylänmiehiä (32 % veronmaksajista/ 17 % täysveroluviusta)³⁰⁹. Staffansbyssä oli vuonna 1556 13 talonpoikaa ja viisi ulkokylänmiestä³¹⁰.

³⁰⁶ FMU 5560. ”Jöns Person j Staffansby.”

³⁰⁷ Kepsu 2005, s. 158.

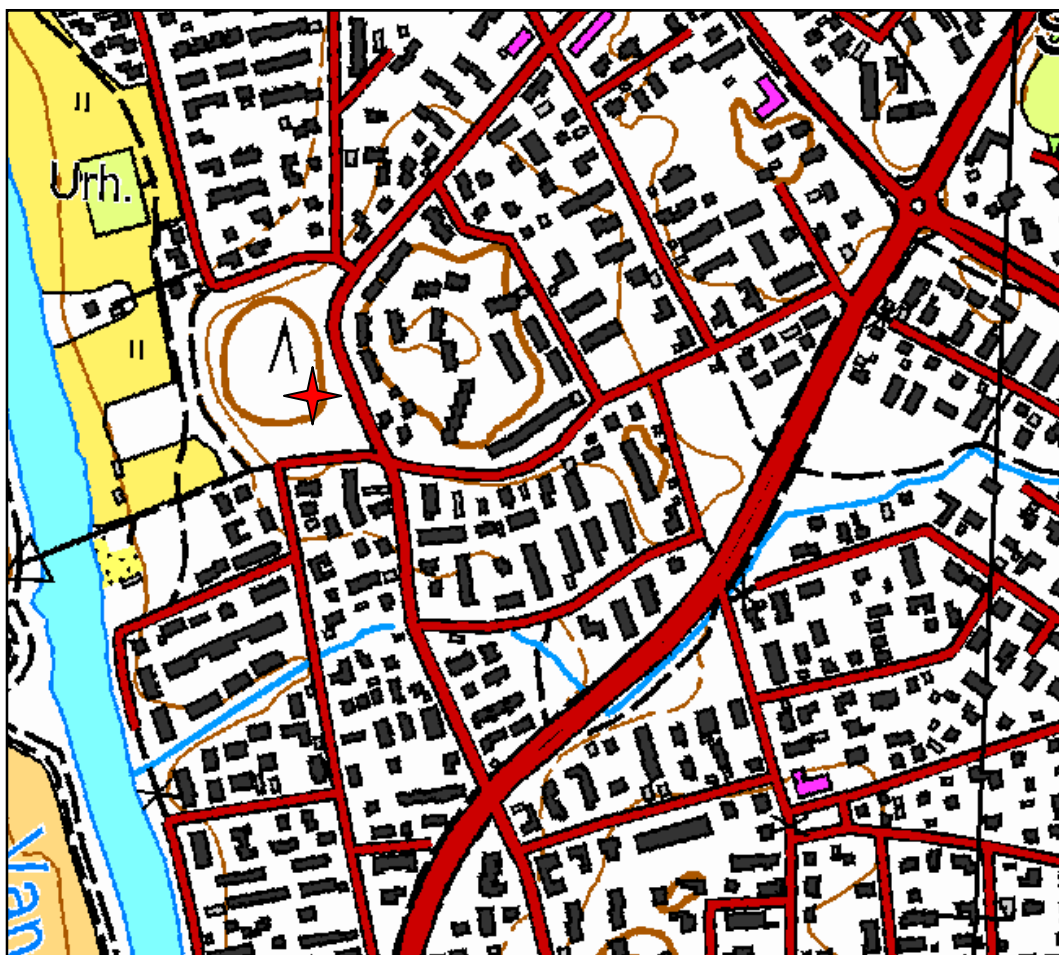
³⁰⁸ KA 2920, s. 9-14. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään 14 savua.

³⁰⁹ KA 2961, s. 4-5.

³¹⁰ KA 3045, s. 32-33.

Staffansbyn vanhin kartta on vuodelta 1692³¹¹. Kylässä oli tuolloin kymmenen asuttua tilaa, kaksi autiotilaa ja yksi ulkokylänmaa. Talojen tontit sijaitsivat kahdella vierekkäisellä mäellä.

Lännessä sijaitsevalla Kapteenskanmäellä tehtiin vuonna 2008 laajoja arkeologisia tutkimuksia. Kapteenskanmäen länsipuolella havaittiin sekä 1800-luvulla rakennettuun kartanon puistoon että puistoa edeltäneeseen Tapaninkylän Åsmusin tilaan liittyviä rakenteita. Esinelöydöt sijoituivat 1700- ja 1800-luvuille. Esineiden joukossa oli mm. muutama 1700-luvun raha. Kaivausalueen itäpuolelta paljastui kahden 1800–1900-luvun rakennuksen pohjat. Lisäksi havaittiin tien vierelle 1900-luvun alussa Helsingin maalinnoituksen rakentamisen yhteydessä rakennettuja lastausramppeja. Mielenkiintoinen havainto oli pieni tulisija, jossa oli mahdollisesti sulatettu rautaa.³¹²

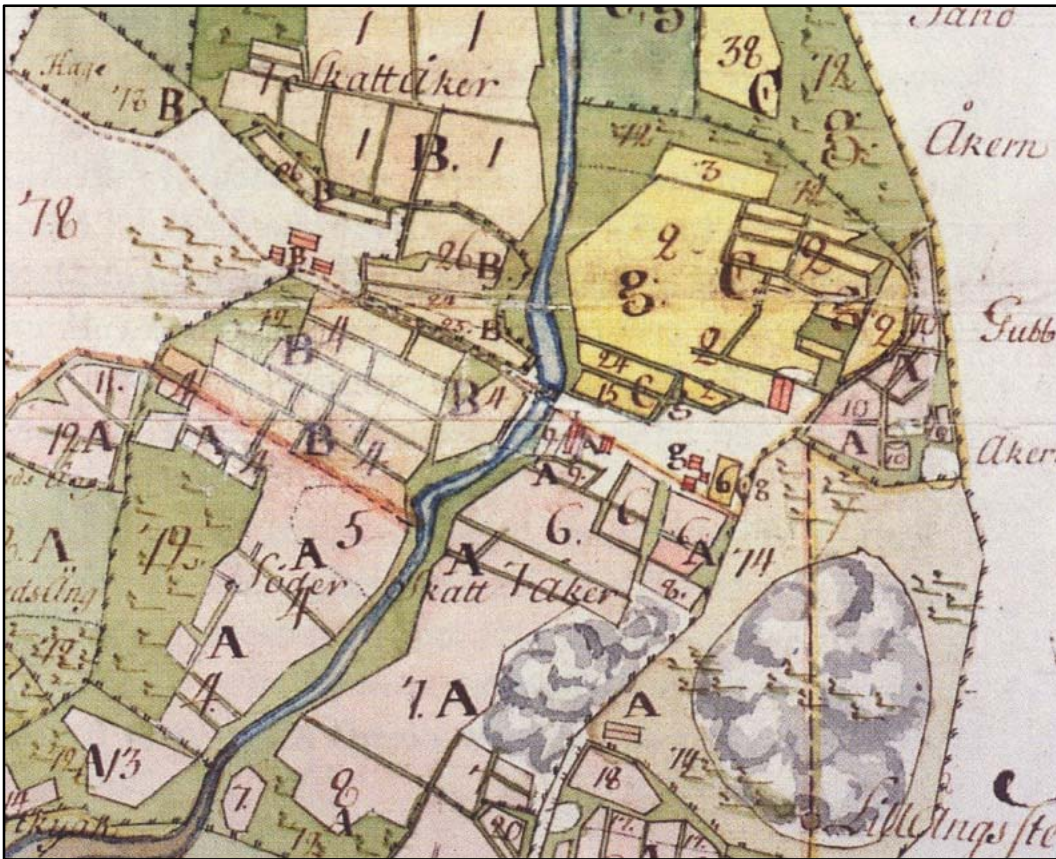


Kartalle on merkitty Staffansbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajausta ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

³¹¹ Broterus 1692d.

³¹² Suhonen 2008.

Taliby Tali (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001700 & 1000001702)



Kartta: Talibyn Martas (A), Lassas (B) ja Reimars (C) vuonna 1786. (Karttalahde, Kansallisarkisto.)

Taliby ilmaantuu historiallisiin lähteisiin vuonna 1524³¹³. Talibyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Henrik Olsson, Pär Bärtilsson, Erik Hensson, Jop Nilsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa³¹⁴. Myös Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa Talin tilaluku on neljä³¹⁵. Kylän tilaluku laski 1600-luvulla kolmeen³¹⁶. Tali-nimi saattaa perustua ruotsinkielen laaksoa tarkoittavaan sanaan dal tai suomenkieliseen paikannimen Talvijoki³¹⁷.

Talin talot ovat merkitty likimääräisesti Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle³¹⁸. Talin vanhin tarkka kyläkartta on vuodelta 1786³¹⁹. Kylässä oli tuolloin kolme tilaa kahdelle erilliselle tonttimaalle jakaantuneena. Toisella tonttimaalla

³¹³ Kepsu 2005, s. 163.

³¹⁴ KA 2920, 94–95. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.

³¹⁵ KA 3045, s. 41.

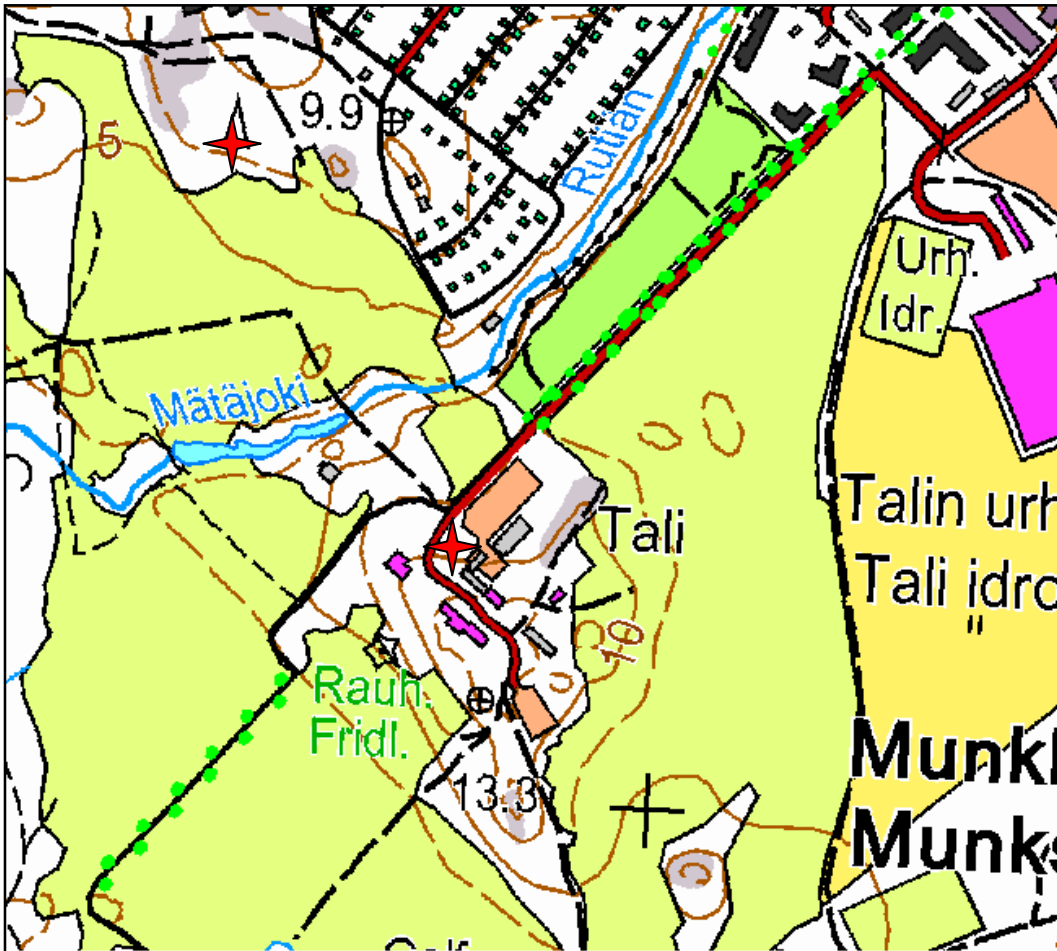
³¹⁶ Kepsu 2005, s. 161.

³¹⁷ Kepsu 2005, s. 163.

³¹⁸ Broterus & Nycopensis 1701.

³¹⁹ Vestermark 1786.

olivat Martas (Kapteeni Nyberg & Hen. Matheisson) ja Reimars (Hindric & Michell Andersson) ja toisella seiso i yksinään Lassas (Hinric Matsson).



Kartalle on merkitty Talibyn tonttimaiden likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Tomtbackaby Haltiala (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001719)



Kartta: Tomtbackan autoitunut kylätontti Lars Forsselin vuoden 1691 kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Tomtbackaby mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1511³²⁰. Kylännimi sisältää appelliiviin tomt, tontti³²¹. Kylässä oli vuonna 1540 viisi veronmaksajaa (Jacop Larsson, Henrik Andersson, Jöns Larsson, Hans Pärsson, Olof Ruut), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa³²². Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan kylän kuudesta talonpojasta peräti viisi oli ulkokylänmiehiä (83 % veronmaksajista/ 67 % täysveroluviusta) eli he asuivat muualla kuin Tomtbackassa.³²³ Kylä on siis mitä ilmeisimmin ollut pääosin autiona jo 1540-luvulla. Tomtbackaan on Helsingin vuoden 1556 voutikunnan tili- ja maakirjassa laskettu naapurikylät Nackböle ja Granböle. Tomtbackan tilanne on kuitenkin pysynyt muuttumattomana.³²⁴ Creutzhammar-suku muodosti 1500-luvun lopulla Tomtbackasta säterin³²⁵.

³²⁰ FMU 5560. "Anders Monsson j Tomptabacka."

³²¹ Kepsu 2005, s. 174.

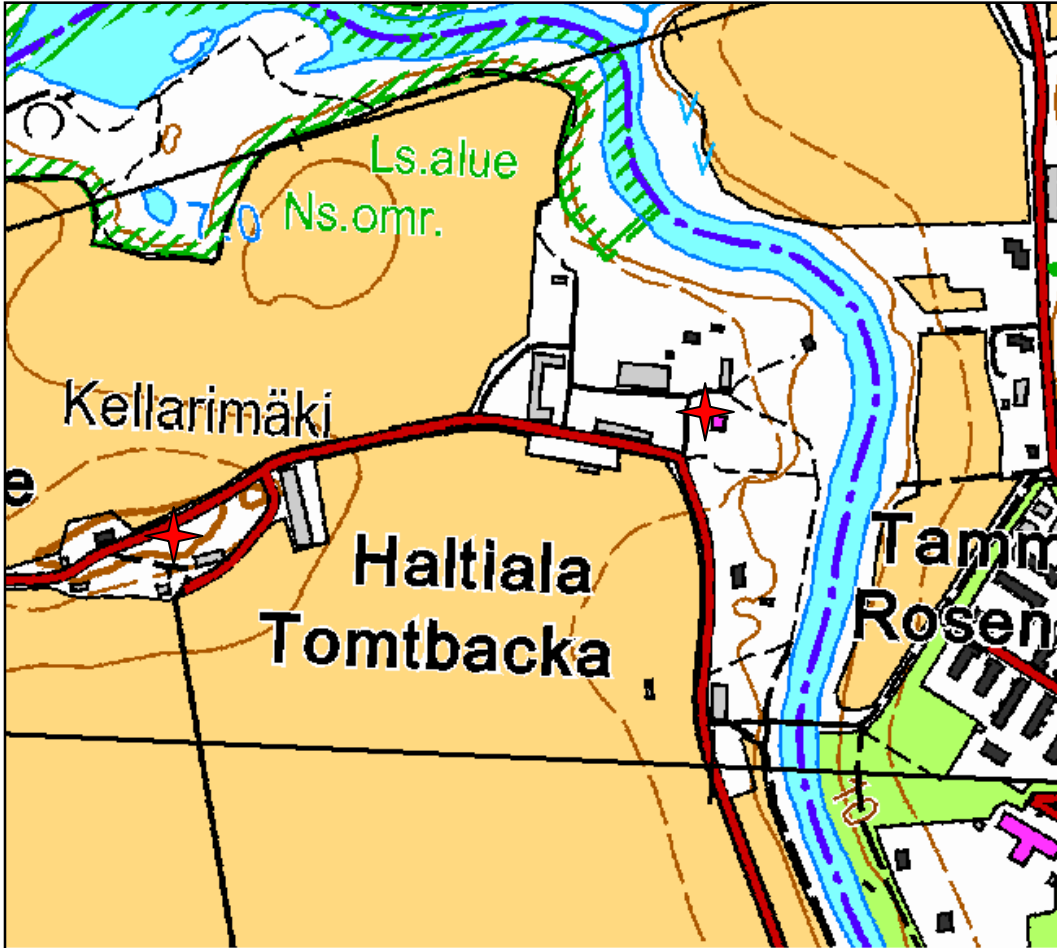
³²² KA 2920, s. 34–35. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 74) on merkitty kylään yksi savu.

³²³ KA 2961, s. 27–28. (Hendrich Andersson/Skattmansby, Thomas Hendriksson/Skattmansby, Hans Ervastsson/Skattmansby, Olef Ruthe/Kyrkeby, Jöns Larsson?)

³²⁴ KA 3045, s. 43–44.

³²⁵ Kuisma 1990, s. 198–199.

Tomtbackan vanhin kartta on vuodelta 1691³²⁶. Kartano sijaitsi tuolloin Vantaanjoen rannalla. Hieman lännempänä olevalla mäellä sijainnut vanha talonpoikaskylän paikka oli tuolloin ilmeisesti tyhjillään.



Kartalle on merkitty Tomtbackan kylän ja kartanon tonttimaiden likimääräiset sijainnit. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

³²⁶ Forssell 1691.

Tölöby Töölö (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001694)

Kartta: Tölöbyn paikka 1760- ja 1770-luvuilla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Tölöby mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1476.³²⁷ Kylännimi saattaa perustua ruotsinkieliseen paikannimeen *töl* (suo, suoputikko). On myös mahdollista takana on suomenkielinen *työlö*-sana.³²⁸ Töölön kylässä oli vuonna 1540 seitsemän veronmaksajaa (Hans Hindersson, Per Eriksson, Ol. Larsson, Morten Jönson, Erik Matsson, Anders Persson, Per Larsson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa³²⁹. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista Anders Persson (Gumtäktby) ja Per Larsson olivat ulkokylänmiehiä³³⁰. Tilamäärä pysyy samana vuoteen 1556. Ulkokylänmaat olivat kuitenkin päättyneet yhdelle omistajalle, Santahaminan Hansille³³¹. 1600-luvun alussa kylän viidestä talosta useimmat autioituivat tai liitettiin 1630-luvulla jäljelle olleeseen veronmaksukykyiseen tilaan. Koko kylä päättyi vuonna 1643 Helsingin kaupungille.³³²

³²⁷ FMU 6676. "vnd yn deme anderen dorpe to Thola."

³²⁸ Kepsu 2005, s. 176.

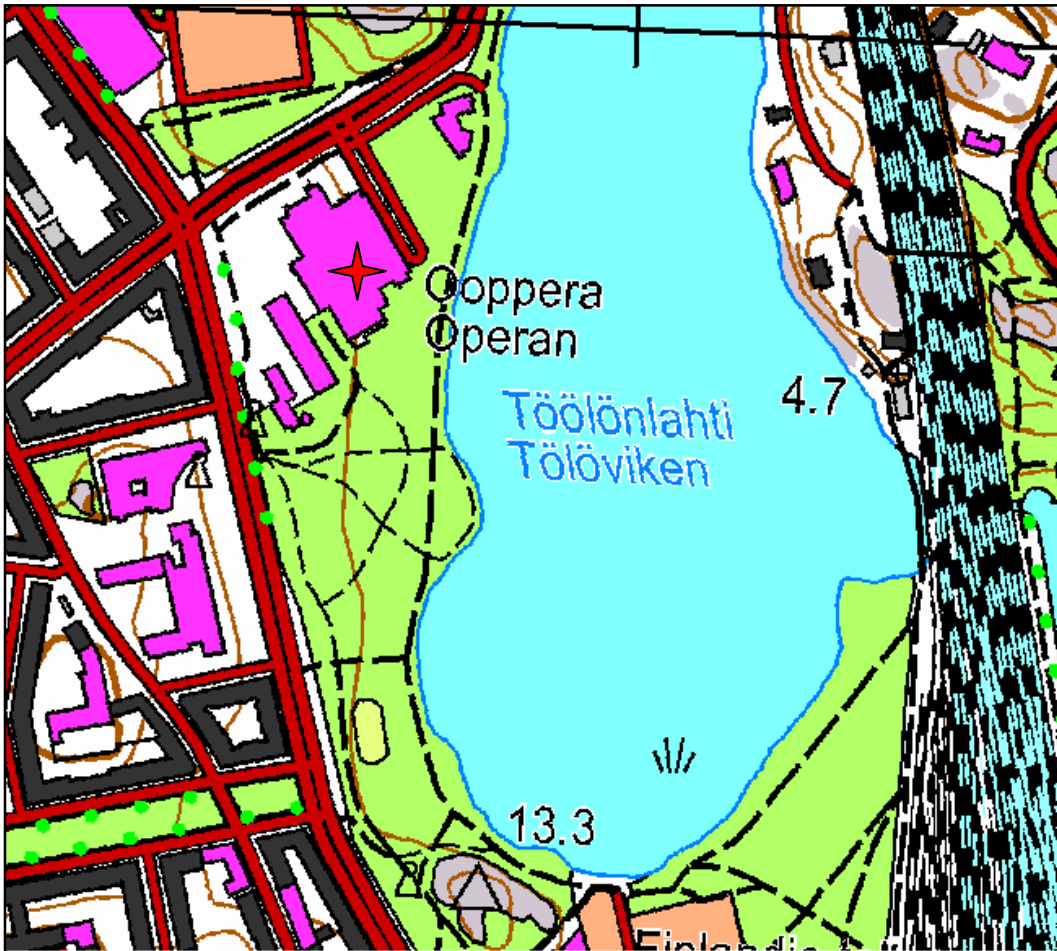
³²⁹ KA 2920, s. 85–87. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.

³³⁰ KA 2961, s. 11.

³³¹ KA 3045, s. 36.

³³² Kepsu 2005, s. 176.

Töölön vanhin kartta on laadittu 1760- ja 1770-luvuilla³³³. Kartalle on merkitty yksi tonttimaa.



Kartalle on merkitty Tölöbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

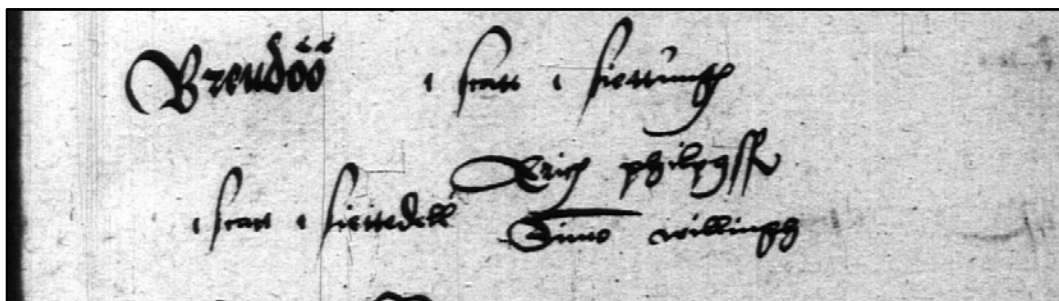
³³³ Lalin 1776.

Villingby Villinki (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001678)



Kartta: Samuel Broteruksen vuonna 1697 laatima Villingin kartta.

Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1544 maakirjaan on merkitty Villingby³³⁴. Kylässä oli yksi talonpoika Lasse Nilsson. Villingby on mukana myös Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelossa³³⁵. Villingby on verokirjoissa yleensä naapurikyliensä alla. Esimerkiksi vuoden 1550 maakirjassa Simon Willing on laskettu Brändöön³³⁶. Villingby autoitui viimeistään 1600-luvun alussa³³⁷. Villingby-nimi sisältää mahdollisesti muinaisruotsin sanan vidher, metsä³³⁸.



Simon Willing Porvoon läänin vuoden 1550 maakirjassa.

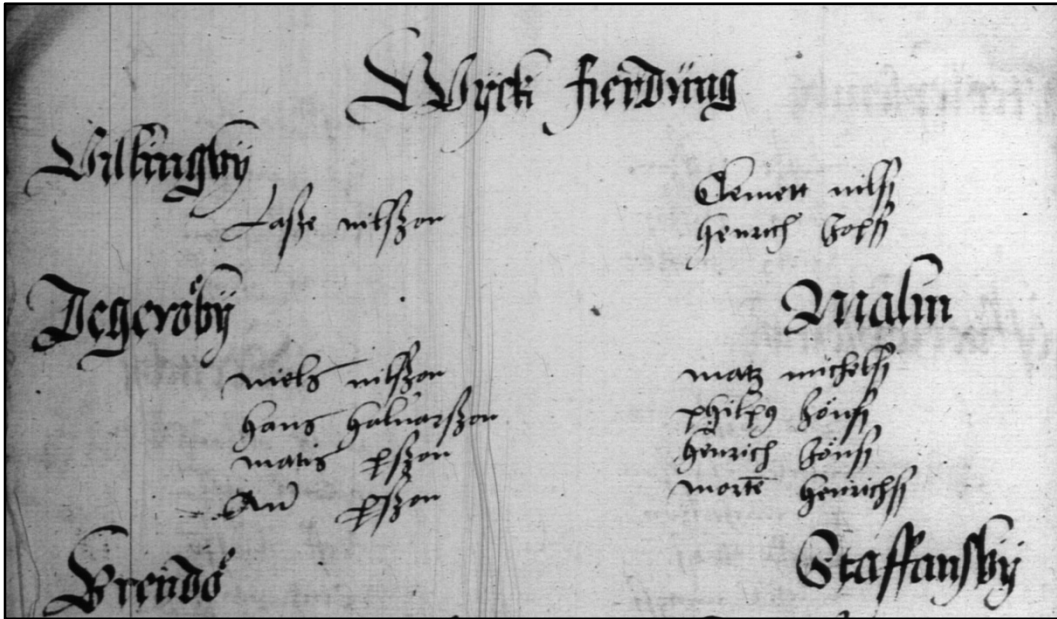
³³⁴ KA 5003, s. 4.

³³⁵ KA 5006, s. 91.

³³⁶ KA 2986, s. 27.

³³⁷ Kepsu 2005, s. 75.

³³⁸ Kepsu 2005, s. 75.



Villingby Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1545 maakirjassa.

Villingbyn keskiaikaista sijaintia ei tunneta. Samuel Broteruksen Villingsbystä vuonna 1697 laatimalla kartalla on reikä kaikista kiinnostavimmalla paikalla eli saaren pohjoisosassa sijainneen Byvikenin kohdalla³³⁹. Timothy Winterin vuonna 1798 laatimalla Villingin kartalle on merkitty asutusta Kylälahden itäpuolella³⁴⁰. Kyseessä saattaa olla uudelleen käyttöön otettu Villingbyn tontti. Mitään varmuutta asiasta ei kuitenkaan ole.

³³⁹ Broterus 1697, ULM Hki 8:1.

³⁴⁰ Winter 1798.



Kartta: Willinki kuninkaallisessa merikartastossa (KM, s. 66).



Kartalle on merkitty Villingbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Västervikby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001689)



Kartta: Västervikbyn mahdollinen sijaintialue Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Viikki mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran mahdollisesti jo vuonna 1417³⁴¹. Västervikbyssä oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Botwid Hinriksson, Lasse Pärsson, Clemet Pärsson, Jacop Bämtsson, Henrik Henriksson, Erik Philpusson, Anders Pärsson, Simon Nilsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa³⁴². Kylän kahdeksasta veronmaksajasta oli vuonna 1547 viisi ulkokylänmiehiä (63 % veronmaksajista/50 % kylän täysveroluvusta)³⁴³. Västervikby häviää vuonna 1550 tapahtuneen Viikin latokartanon perustamisen myötä. Vielä vuonna 1593 mainitaan kuitenkin neljä Viikin latokartanon alla ollutta Västervikin savua.³⁴⁴

Västervikbyn mahdollinen sijaintialue on kuvattu Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalle Viikin latokartanon kartalle³⁴⁵. Kartalle on kuvattu Latokartano ja useita torppia. Seuraava kartta Viikistä on vuodelta 1781³⁴⁶. Kartanon ja Pornaisten niemen tilojen ohella Viikin alueella sijaitivat Jorfsin, Lattilan, Bronäsin, Vikbackan, Mattin, Mäckilän, Bäckvikin,

³⁴¹ FMU 1492, REA 368. "Jop Wir/Wic."

³⁴² KA 2920, s. 5-6. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään kolme savua.

³⁴³ KA 2961, s. 2. Jop Bentsson/Äggelby, Henrik Henriksson/Sonaby malm, Erich Philpusson/Brändö, Anders Persson/Degerö tai Gumtäktby?, Simon Nilsson /Sandhamn.

³⁴⁴ Hausen 1920; KA 3462, f. 173.

³⁴⁵ Forssel 1687.

³⁴⁶ Westermarck 1781.

Saltbergsin, Sanbackan, Hästhaga uddin, Hakalan ja Brackvikin torpat. Pääosa torpista on tuhoutunut myöhemmän maankäytön seurauksena.

Västervikbyn keskiaikaista paikkaa ei tunneta. Forsselin kartan peltojen perusteella voidaan tehdä varovaisia päätelmiä vanhojen tonttimaiden sijainneista. Suhteellisen hajallaan olevat pellot kertonevat siitä, että kylän talot ovat jakautuneet usealle tonttimaalle. Lännessä Hernepellontien ja -kujan alueella on luultavasti ollut tonttimaita, ehkäpä Vestervikby. Paikalla oli vuonna 1687 samassa aitauksessa peltoryhmä, joka jakaantuu selvästi itä- ja länsiosaan. On mahdollista, että jompikumpi tai molemmat Nils Westermarkin vuoden 1781 kartalle³⁴⁷ merkityt torpat ovat itse asiassa keskiaikaisen Vikbyn/Västervikbyn tontteja. Aitauksen keskivaiheilla sijainneen Stenbackan torpan vieressä oli vuonna 1781 ”*Vikåkren*”. Aitauksen länsipäässä oli puolestaan Vikbacka torp.



Kartta: Borgnäsniemi 1687. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Lars Forsselin kartalle merkittyjen peltojen määrän ja jakaantumisen perusteella on myös ilmeistä, että nykyisellä Pornaistenniellä (”Bárnäs”) on ollut vanha tonttima. Paikalla tiedetään olleen 1690-luvulla neljä torppaa³⁴⁸. Saman verran torppia oli olemassa Nils Westermarkin kartoittaessa Viikin latokartanon vuonna 1781. Borgnäsniemiin asutushistoria saattaa ulottua keskiajan puolelle. Jo vuonna 1552 mainitaan ”*enn engh vidh Helzighe ffors benempndh Borghness*”³⁴⁹. Näyttäisi mahdolliselta, että Pornaistenniellä olisi

³⁴⁷ Westermark 1781.

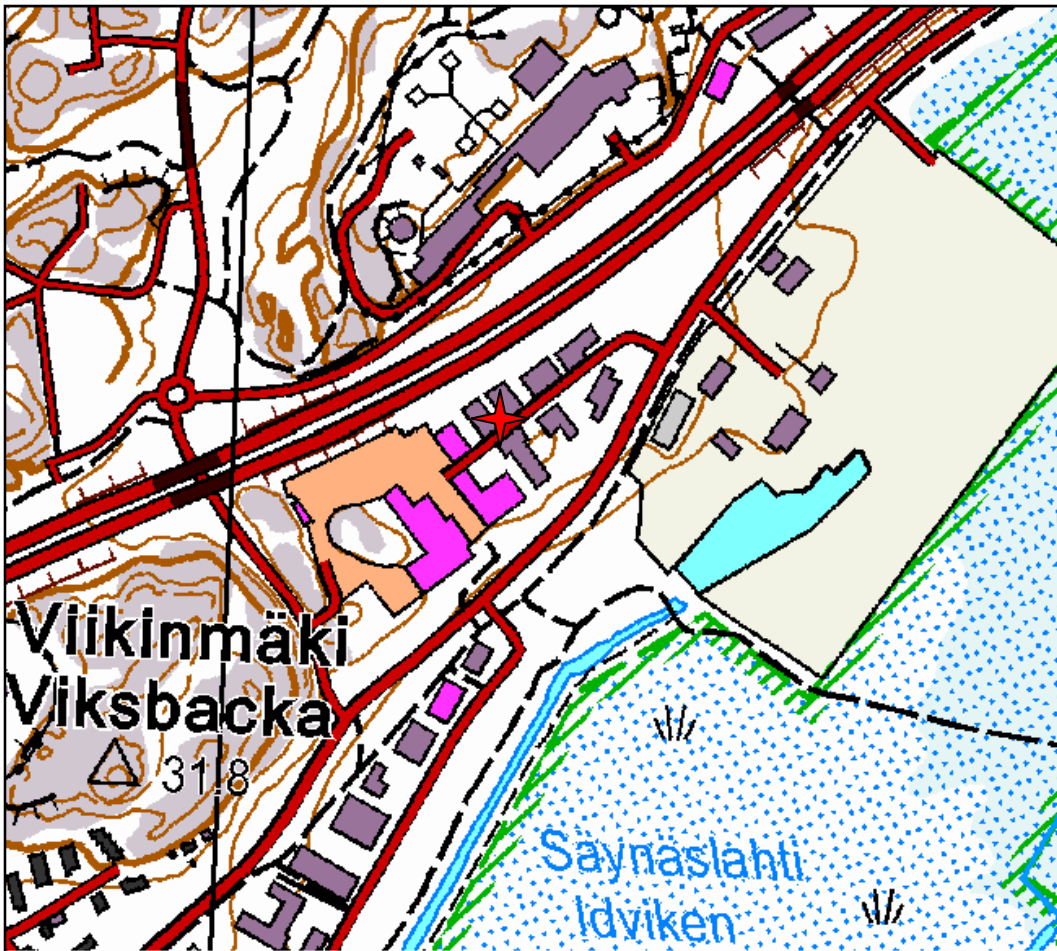
³⁴⁸ SAY.

³⁴⁹ KA 3006, s. 4

ollut Vikbyn/Västervikbyn osa. Niemen nimi saattaa viitata paikalla tai lähistöllä olleen linnoitteeseen³⁵⁰.

En end aff Enn engh vid borgnige
Hav. Borgnige Borgnige

Borgnäsin niitty Porvoon ja Helsingin kartanoiden vuoden 1552 tilikirjassa (Kansallisarkisto)



Kartalle on merkitty Västervikbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

³⁵⁰ Granlund 1956, s. 234.

Äggelby Oulunkylä (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001708)



Kartta: Samuel Broteruksen Äggelbystä vuonna 1699 laatima kartta. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Äggelby mainintaan mahdollisesti historiallisissa lähteissä vuonna 1515³⁵¹. Äggelbyn nimen alkuperää ei ole kyetty määrittämään, taustalla voi olla joko suomen- tai ruotsinkielinen sana³⁵². Kylässä oli vuonna 1540 16 veronmaksajaa (Michel Philpusson, Henrich Jönsson, Staffan Sigfredsson, Erik Jönsson, Knut Larson, Jöns Nilsson, Simon Matsson, Jacob Bängtsson, Michel Pärsson, Ol. Andersson, Pär Jönsson, Clemet Matsson, Philpus Jönson, Matts Michelson, Morten Hinderson, Per Andersson), jotka maksoivat yhteensä 4 5/6 täysveroa³⁵³. Porvoon vuoden 1547 maakirjan mukaan kylässä oli peräti kymmenen ulkokylänmiestä (63 % veronmaksajista/ 41 % täysveroista)³⁵⁴. Kylässä oli vuonna 1556 11 talonpoikaa ja yksi ulkokylänmies³⁵⁵. Eteläisen osakylän Kottbyn talonpojat ovat ilmeisesti

³⁵¹ Kerkkonen 1965, s. 167. "Ouwelbuw."

³⁵² Kepsu 2005, s. 190.

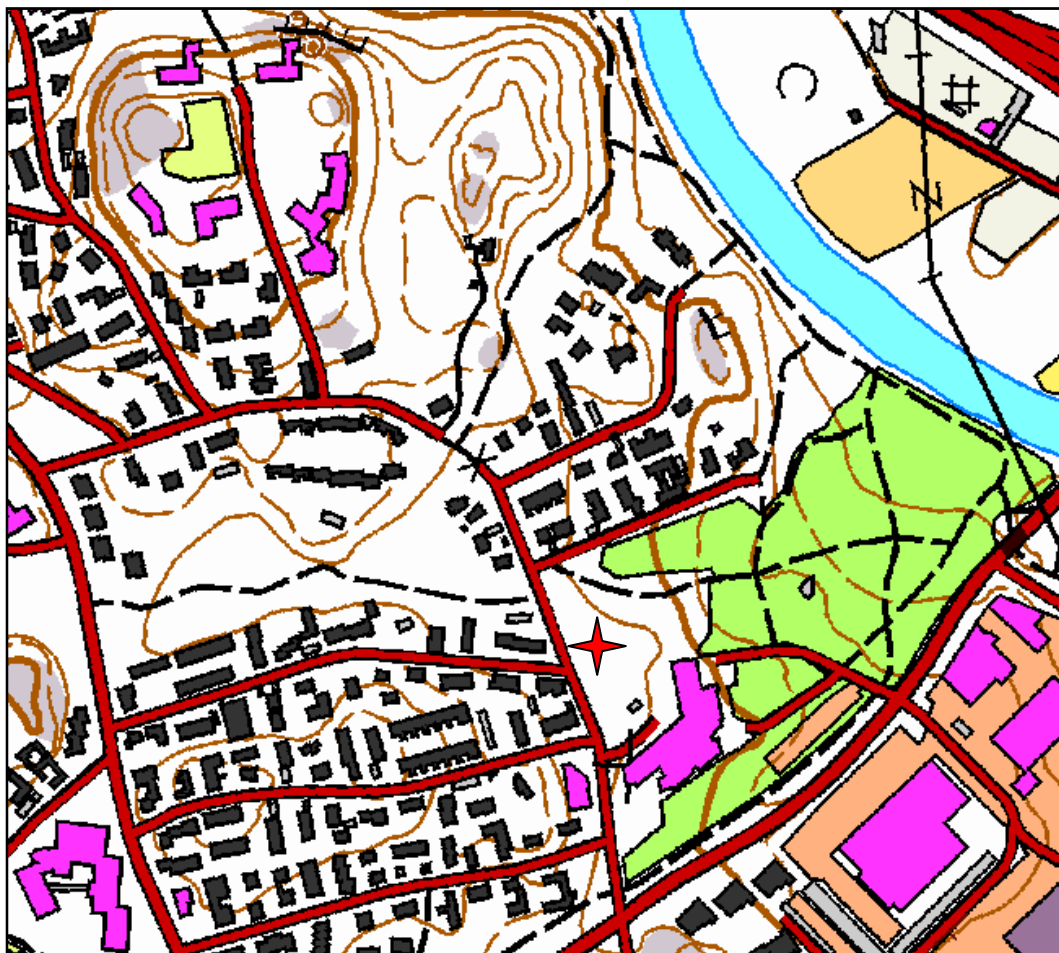
³⁵³ KA 2920, s. 21–25. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään kuusi savua.

³⁵⁴ KA 2961, s. 8–9. Erich Jönsson/Staffansby, Simom Matsson/Forsby, Michill Persson/Forsby, Oluff Andersson/meileby, Per Jönsson/?, Clemet Mattson/Forsby, Philpus Jönsson/Sonaby malm, Mats Michilsson/Östervikby, Morthen Hindersson/Sonaby malm, Per Andersson/Östervikby.

³⁵⁵ KA 3045, s. 32–33.

laskettu 1540-luvulla ulkokylänmiehiksi. Vuonna 1556 heidät on katsottu Äggelbyn talonpojiksi.

Äggelbyn vanhin kartta on vuodelta 1699³⁵⁶. Kylässä oli tuolloin viisi taloa (A Mickels/Zakarias Coliander, B Britas/Zakarias Coliander, C Månsas/Erich Mattsson, D Petas/Mårten Matsson, E Jäppas/Anders Matsson) samalla tonttimaalla. Kylän alueella oli myös Kottbyn säteri.



Kartalle on merkitty Äggelbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

³⁵⁶ Broterus 1699b.

Östersundom Itäsalmi (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000010715–18)



Kartta: Östersundom Lars Forsselin vuonna 1690 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Östersundom ilmaantuu lähteisiin vuonna 1442, jolloin eräässä asiakirjassa esiintyy ”*Sigurdher i sundhon Östen*”. Sundom perustuu nimitykseen sund, salmi. Om-päätte selittyy alkuperäiseksi asukasnimitykseksi, salmelainen³⁵⁷. Erään 1600-luvun kopiona säilyneen vuoden 1347 asiakirjan mukaan Östersundomin nimi olisi alun perin ollut Hheldersby³⁵⁸.

Samassa vuoden 1442 asiakirjassa mainitaan myös ”*Olaff fant j Sundhom*”³⁵⁹. Lisänimi fant tarkoittaa palvelijaa tai lähettä³⁶⁰. Olof Fant on mahdollisesti asunut Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluettelossa Kärrbyn ja Sundomin välissä mainitussa Fansbyssä³⁶¹. Fansby esiintyy verolähteissä satunnaisesti vuosien 1548–1568 aikana³⁶².

³⁵⁷ Kepsu 2005, s. 185.

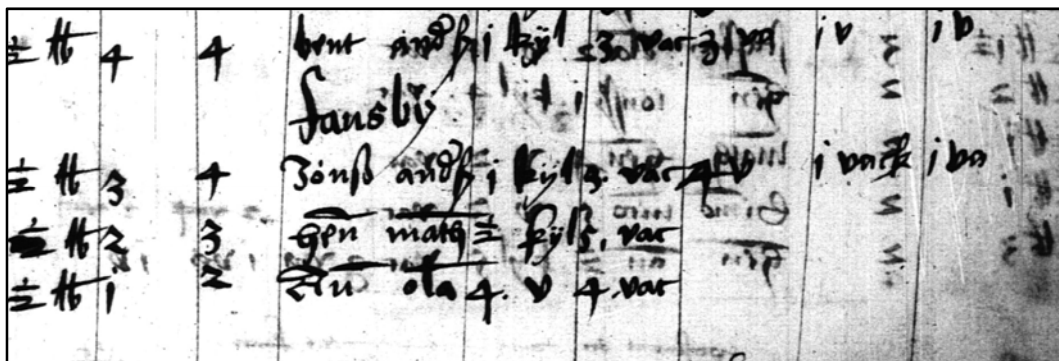
³⁵⁸ FMU 540.

³⁵⁹ Nyberg 1931, s. 42, 338.

³⁶⁰ Granlund 1956, s. 133.

³⁶¹ KA 2969, s. 28–29.

³⁶² Hausen 1920.



Fansby Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluettelossa (Kansallisarkisto).

Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjaan on merkitty Östersundomiin 16 talonpoikaa (Matz Jönsson, Henrik Jönsson, Henrik Matsson, Anders Jönsson, Henrik Nilsson, Pär Persson, Per Nilsson, Pelle Persson, Jöns Andersson, Anders Olsson, Per Heinrichson, Christoff Olsson, Matz Henrichsson, Morten Andersson, Bänth Persson, Hans Jönsson), jotka maksoivat yhteensä $8 \frac{1}{3}$ täysveroa³⁶³. Vertaamalla maakirjaa edellä mainittuun Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluetteloon selviää, että talonpojista Jöns Andersson, Henrik Matsson ja Anders Olsson ovat asuneet Fansbyssä. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty Östersundomiin 14 veronmaksajaa³⁶⁴.

Tataarien Helsingin seudulle vuonna 1577 tekemän hyökkäyksen yhteydessä Östersundomin kylässä poltettiin 13 tilaa. Nämä tilat olivat 1500- ja 1600-lukujen vaihteeseen saavuttaessa yhtä lukuun ottamatta jälleen veronmaksukykyisiä. Tilanne kuitenkin huononi pian, ja kylässä oli vuonna 1603 autiona peräti kymmenen tilaa. Taantumasta tuli pysyvä. Kun Östersundom lahjoitettiin vuonna 1624 Henrik von Hofvenille, oli autiotilojen määrä kylässä 11 ja ainoastaan Fants, Lass-Bengts ja Skräddars maksoivat veroa. Lisäksi Krogars ja Malms nousivat muutaman vuoden kuluttua veronmaksukyvyttömyydestä. Loput yhdeksän tilaa yhdistettiin säteriksi ja niistä muodostui Östersundomin kartanon perusta.³⁶⁵

Östersundomin tonttimaat tarkastettiin Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007³⁶⁶. Kylään kuuluneet tonttimaat ovat edelleen käytössä. Lass Bengtsin ja Skepparsin tonttimaiden välissä on tyhjä, rakentamaton alue, jolla näkyy kolme uunin pohjaa. Rakennusten kivijalat eivät sen sijaan erotu selvästi.

³⁶³ KA 2920, s. 139–147. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kymmenen savua.

³⁶⁴ KA 3045, s. 73.

³⁶⁵ SAY; Kuvaja-Rantanen 1994, s. 17.

³⁶⁶ Suhonen 2007.



Autioitunut kylätontin osa Östersundomissa. (Kuva: V.-P. Suhonen/Museovirasto)

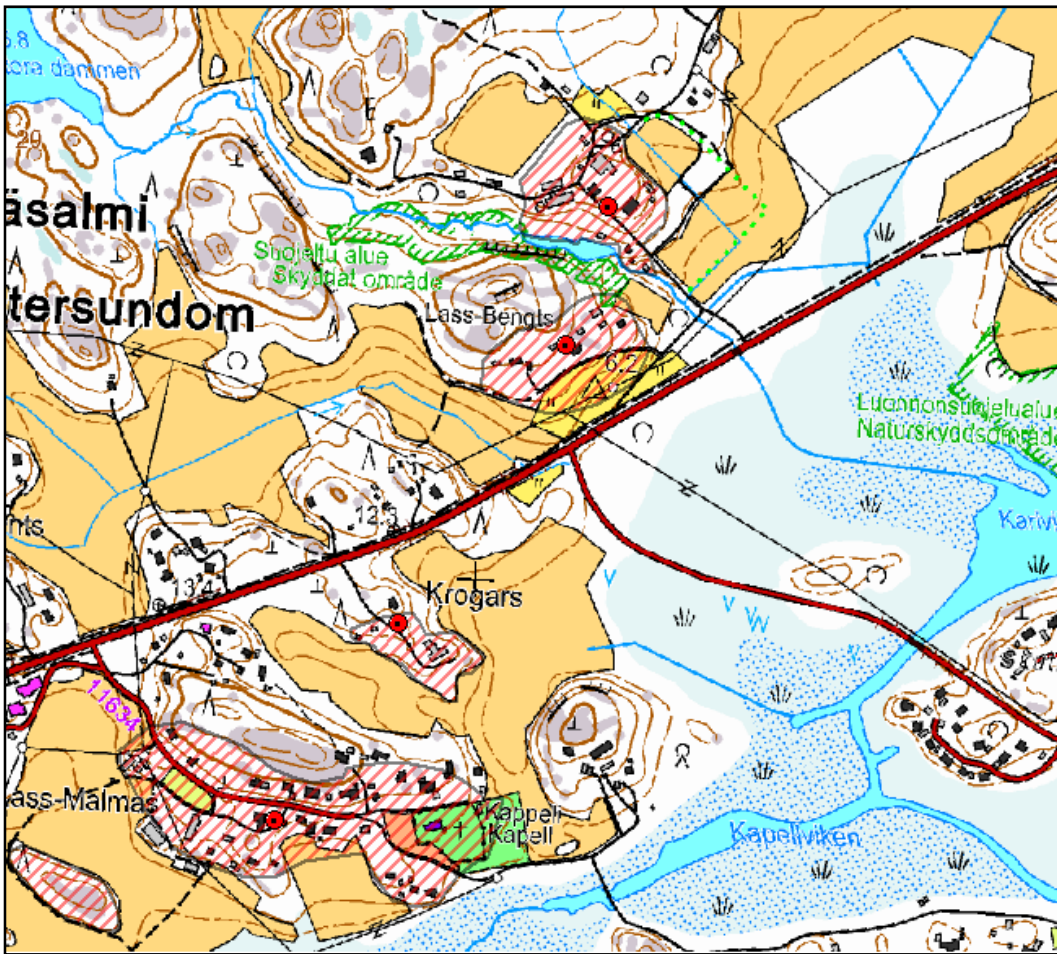
Östersundomin vanhin kartta on vuodelta 1690³⁶⁷. Östersundomin kylän talot olivat 1600-luvun lopulla jakaantuneena kuudelle erilliselle tonttimaalle: 1) Kartano; 2) Fants; 3) Krogars; 4) Lassbengts; 5) Malmas ja 6) Skeppars. Lars Forsselin kartalle on merkitty ainoastaan kartanon pellot. Muiden talon pellot näkyvät vuodelta 1781 peräisin olevassa Johan Bonejin laatimassa isojakokartassa³⁶⁸.

³⁶⁷ Forssel 1690.

³⁶⁸ Bonej 1781.



Kartta: Östersundomin kylän eteläosan kantatilat vuonna 1781. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)



Östersundomin tonttimaat on inventoitu ja rajattu vuonna 2007.

Östervikby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001690)



Kartta: Östervikbyn mahdollinen sijaintialue Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Viikki mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran mahdollisesti jo vuonna 1417³⁶⁹. Östervikby ilmestyy lähteisiin vuonna 1513³⁷⁰. Östervikbyssä oli vuonna 1543 12 talonpoikaa (Mats Olsson, Henrik Pärsson, Pär Andersson, Olof Märthensson, Mats Mickelson, Knut Larsson, Clemet Pärsson, Nils Pärsson, Henrik Henriksson, Lasse Pärsson, Mats Olsson, Mickel Philpusson), jotka maksoivat yhteensä viisi täysveroa³⁷¹. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista kuusi oli ns. ulkokylänmiehiä (50 % veronmaksajista/ 40 % kylän täysveroista)³⁷². Kylän tyhjeneminen oli siis mahdollisesti alkanut jo ennen kuin se joutui Viikin latokartanon alle vuonna 1550 ja katosi ajan kuluessa lopullisesti. Vielä vuonna 1593 mainitaan kuitenkin neljä Viikin latokartanon alla olevaa Östervikin savua³⁷³.

Östervikbyn mahdollinen sijaintialue on kuvattu Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalle Viikin latokartanon kartalle³⁷⁴. Kartalle on merkitty Latokartano ja useita torppia. Seuraava kartta Viikistä on vuodelta 1781³⁷⁵. Kartanon ja Pornaisten niemen tilojen ohella Viikin alueella sijaitsivat Jorfsin, Lattilan, Bronäsän, Vikbackan, Mattin, Mäckilän,

³⁶⁹ FMU 1492, REA 368.

³⁷⁰ Kepsu 2005, s. 179; Kerkkonen 1965, s. 167. "Österwijkbuw."

³⁷¹ KA 2920, s. 2-5. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään kuusi savua.

³⁷² KA 2961, s. 1-2.

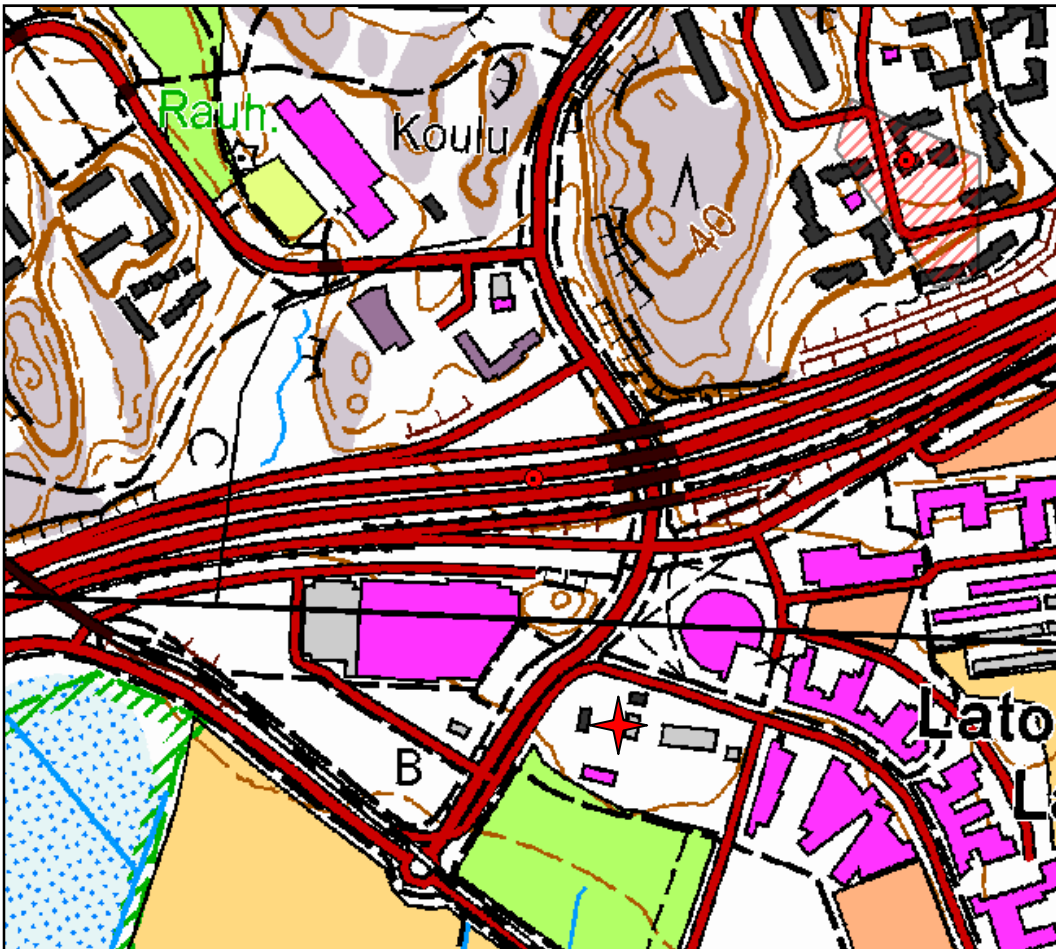
³⁷³ Hausen 1920; KA 3462, s. 173.

³⁷⁴ Forssel 1687.

³⁷⁵ Westermarck 1781.

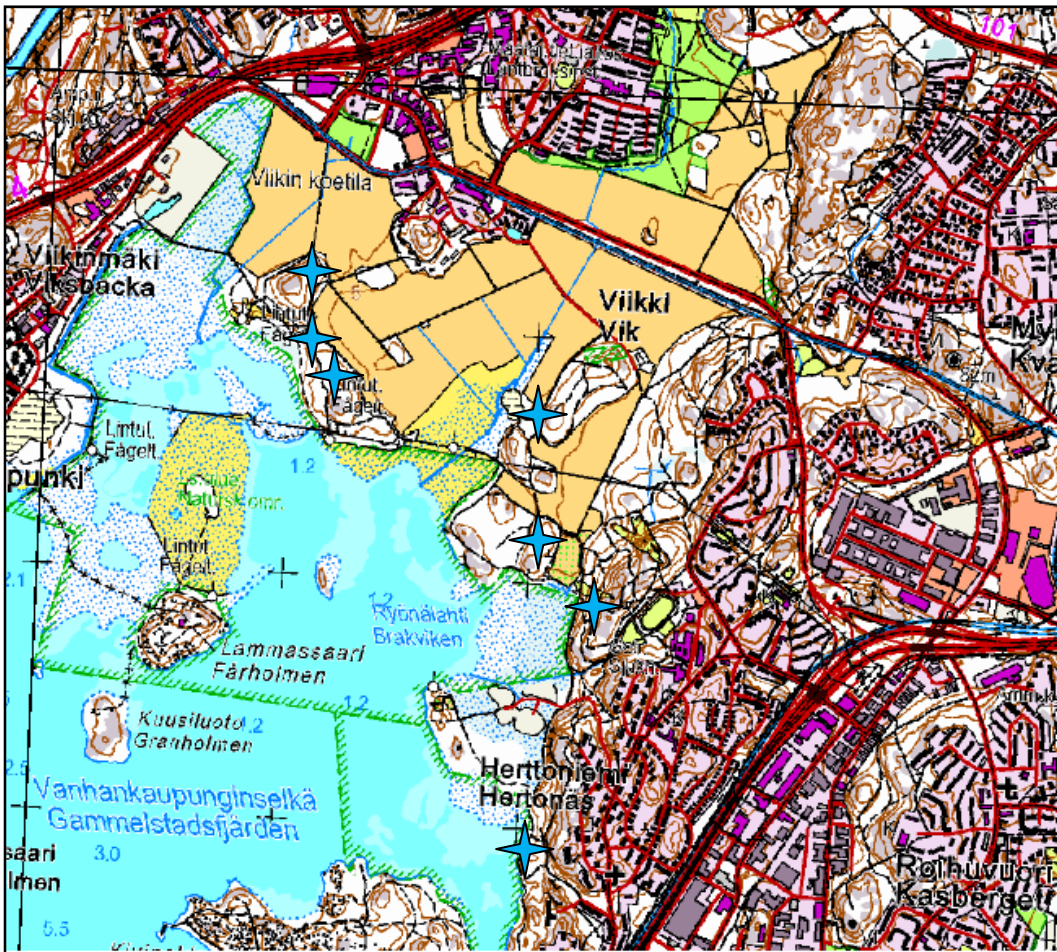
Bäckvikin, Saltbergsin, Sanbackan, Hästhaga uddin, Hakalan ja Brackvikin torpat. Pääosa torpista on tuhoutunut myöhemmän maankäytön seurauksena.

Östervikbyn keskiaikaista paikkaa ei tunneta. Forsselin kartan peltojen perusteella on mahdollista tehdä varovaisia päätelmiä vanhojen tonttimaiden sijainneista. Suhteellisen hajallaan olevat pellot kertonevat siitä, että kylän talot ovat jakautuneet usealle eri tonttimaalle. Viikin Latokartanon tienoo nykyisen Viikinkaaren länsipäässä sopisi jokseenkin hyvin Östervikbyn paikaksi. Latokartano ja sen pohjoispuolinen torppa olivat vuonna 1687 selvästi peltojen keskellä. Latokartanon viereinen mäki oli vielä vuonna 1846 (bybacken)³⁷⁶.



Kartalle on merkitty Östervikbyn likimääräinen sijainti. Kohteen tarkka paikka, rajaus ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

³⁷⁶ Kepsu 2005, s. 179.



Kartalle on merkitty autoituneita mahdollisesti säilyneitä Östervikbyn alueella sijaitsevia torpan paikkoja. Kohteiden tarkat paikat, rajaukset ja säilyneisyys on tarkastettava maastossa.

Lähteet ja kirjallisuus

Kansallisarkisto

Maanmittaushallituksen kartat

Bonej, Johan 1759a: Geometrisk charta öfver Gumtäktbys åker och äng, belägen uti Nylands län. Borgo Härad och Hellsinge Sokn affattad år 1746 af ordinarie landmätaren Herr Nils Westermarck. Delad år 1759 af Johan Bonej. MH B7 Helsingin kaup. 10/1-2.

Bonej, Johan 1759b: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och Äng, Belägen i, Belägen uti Nylands Län, Borgo Härad och Helsinge Sochn, affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7 Helsinki kaup. 17/3-5.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MH B43 a 11/7-8.

Brinck, Hind. Otto 1738: Geometrisk Charta öfwer Sitation af Färsen wid Hälsing Gamelstaden jemte den af durchfarts Commission utsedde tracht, till den projecterande Durchfarten, Inrättning belägen i Hälsing Sochn samt Nylands Lähn affattat den 19. oktober 1738 af Hind. Otto Brinck. MH B7 Helsinki kaup. 8/1.

Broterus, Samuel 1690: Geometrisk afritnings öf:n Märtlax fiärdingen i Pärno Sochn och Bärge Lähn belägit innom hwilken gräns Degerby, Antsby, Räfsby, Köpbacka med dhe Fansnäsbor hafwa sina egor och lägeenhet medh flyt afmätt åhr 1690. MH B36 1/1-8.

Broterus, Samuel 1690–1710: Bootby Åker Cartan. Botbyn kartan maanmittauskonsepti. MMA Helsinki Ibe* 66.

Broterus, Samuel 1691a: Geomdriks Cartta Miärlax Fierdingh i Borgo lähn och Pärnö sochn. MH B36 1/1-8.

Broterus, Samuel 1691b: Geometrisk Delination öfwer dhe lägenheeter som öfwerstleut. högwälborne H. Gustaff Joh. Wrede söken få rusta hör i hindhäär, Borgo lähn och sochn som effte befallnings är afmätt 1690. MH B1 3/1-8 (maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 23).

Broterus, Samuel 1691c: Naarkosken ja Syvänojan kylä Porvoon pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 58.

Broterus, Samuel 1691d: Geometrisk Carta öwer Ahlbergs, Mackila, Konungsböle, och Kijhlo Uthi Bärge Lähn, afmätt åhr 1691, in Maij. MH B8a 16/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Espoo).

Broterus, Samuel 1692a: Geometrisk Carta och Beskifning uppå Öf:n käffwo i Bärge Lähn och Sibbo Sochn afmätt 1692. MH b50a 3/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Tuusula Ibza* 28).

Broterus, Samuel 1692b: Geometrisk carta öfwer Otnäs i Esbo s:n och Raseborgs östra herad. Affmätt 1692. MH B8a 6/1-2 (maanmittauskonsepti Carta Vpå Biörn wik MMA Espoo Ibd* 2).

Broterus, Samuel 1692c: Geometrisk Charta öfwer Domarby i Helsing Sochn och Bärigo Lähn. Afmätt 1692. MH B7 30/1-2.

Broterus, Samuel 1692d: Geometrisk Charta öfwer Staffansby i Helsing Sochn och Bärigo Lähn. Afmätt 1692. MH B7 28/1 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Broterus, Staffan 1692e: Geometrisk Charta öfwer Brendöö i Bärigo Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1692. MH B7 9/1.

Broterus. Samuel 1693a: Paijpiss i Sibbo Sohen. Maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx 28.

Broterus, Samuel 1693b: Geometrisk Charta och Afritning uppå Massby Beklägit i Sibbo S och Bärigo Lähn affmätt åhr 1693 wid Söderkulla gård. MH B43 7/1.

Broterus, Samuel 1694a: Geometrisk Charta och afritning uppå Erlansböhle Belägit i Pärno Soch och Bärigo Lähn afmätt åhr 1694 In octob. MH B36 9/1.

Broterus, Samuel 1694b: Geometrisk charta och Afritningh uppå gamla Kärr belägit i Borgå Lähn och Sibbo soch afmätt åhr 1694. MH B43 5/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Sipoo).

Broterus, Samuel 1694c: Geometrisk Charta och Afritning uppå Mellungsby Belegit i Sibbå Sochn och Bärigå Lähn. afmät åhr 1694. MH B7 18 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Broterus, Samuel 1695a: Charta och Afritningh uppå Nickby belägit i Bärigo län och Sibbo sochn afmätt åhr 1695. B43a 1/1 (maanmittauskonsepti MMA Ixb, Sipoo 26).

Broterus, Samuel 1695b: Geometrisk Charta och Afritning uppå Cavalery Lieutenantz Bostelle Kärböle belägit i Bärigo Lähn och Helsing Sochn afmätt åhr 1695. MH B7 2/1.

Broterus, Samuel 1697a: Geometrisk Charta och affritning uppå Homanes by Belegit i Bärigo lähn och sochn afmätt åhr 1697. MH B3 16/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 17).

Broterus, Samuel 1697b: Bjurbölen ja Seitlahden kyliä Porvoon pitäjässä koskeva Maanmittauskonsepti. MMA Porvoo Ibu* 74.

Broterus, Samuel 1698a: Carta uppå Imbersby belägit i Bärigo Härad Sibbo Sochn Afmätt åhr 1698. MMH B43 2/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx* 16).

Broterus, Samuel 1698b: Carta uppå Embomby utj Borgo härad Pärno sochn afmätt 1698. MH B39a 2/1-3.

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bärigo Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Broterus, Samuel 1698d: Carta uppå Svarträsk by utj Borgo härad Pärno sochn afmätt 1698. MH B39a 2/1-3.

Broterus, Samuel 1698: Charta Vppå Gumböhle i Sibbo (maanmittauskonseptit MMA Sipoo Ibx* 7),

Broterus, Samuel 1699a: Carta uppå Kårböhle i Bårgo Lähn och Hellsings Sochn. affmätt anno 1699. MH B11a 4/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Broterus, Samuel 1699b: Charta uppå Ågelby i Hellsings sochn och Bårgo Lähn. Affmätt Åhr 1699.

Broterus, Samuel 1699c: Skogs Cardha uppå Föllliande byar i Hellsings Sochn medh sina omliggiandes Råå och Sköör sammandragen medh 1699 åhrs sommar arbets. MH B11a 4/5.

Broterus, Samuel 1699d: Reckhalss utbys jord i Hellsings sochn. MH B11a 4/5 (maanmittauskonsepti KA, MMA Helsinki).

Broterus, Samuel 1699e: Charta uppå Skräddarby med dess underliggiande bönder i Sibbo sochn och Borgå lähn, Afmätt åhr 1699. MMH B43a 7/1 (maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx 34).

Broterus, Samuel 1699f: Charta Uppå Helsingh Sochns Kyrckeby Uti Bårgo Lähn Bestående af Hemmantahl och Lägenheeter Som her bifogat Beskrifningh Bewijsar af Åhr 1699. MHA B 11 a 8/1-3.

Broterus, Samuel 1699g: Charta Uppå Skattmansby i Bårgo Lähn och Helsingh Sochn Belägit, affmätt 1699. MHA B11a 8/1-3.

Broterus, Samuel 1700a: Charta uppå Månby, Wahiejärfwe och Kåppekyle Byar belägne i Bårgo häradh och Sochn Som för:een långlig twist och skogs träta effter ordne afmätt och charterat åhr 1700. MH B5a 11/1-2.

Broterus, Samuel 1700b: Charta uppå Fasarby i Pärno sochn och Bårgo häradh afmätt åhr 1700. MH B38 8/1-4.

Broterus, Samuel 1700c: Charta och Afritning uppå Stora Pelling belegit i Bårgo Lähn och Sochn afmätt 1700. MH B3 2/1-3.

Broterus, Samuel 1701a: Geometrisk carta och afritning uppå Gambelby belegit i Pärno Sochn i Bårgo Heradh afmett åhr 1701. MH B36 13/1.

Broterus, Samuel 1702a: Carta uppå Ytterkårfwo i Sibbo Sochn af åhr 1702. MH B50a 2/1-3 (maanmittauskonsepti MMA Tuusula Ibza* 23).

Broterus, Samuel 1702b: Geometrisk åker carta uppå Kandela by belägit i Bårgo lähn och s: sampt Puckila Capellgield. MH B4 1/1-3 (maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 32).

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårgo häradh och Helsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Broterus, Samuel 1702d: Ytter lepmä i Borgå Lähn och Nurmierfwij So (maanmittauskonsepti MMA Nurmijärvi Ibq* 25).

Broterus, Samuel 1707a: Geometrisk carta och affritning uppå Åmisby belegit i Bårgo Sochn och heradh afmet 1707. MH B5 9/1-4 (maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 92).

Broterus, Samuel 1707b: Åkercarta uppå Sårcklax och des Augument Bondas belägit i Borgå häradh och Pärno sochn afmätt 1707. MH B39 8/1.

Broterus, Samuel 1707c: Geometrisk Carta och Afritning uppå Pärno Prestegård och Kyrckby i Pärno sochn och Bärge härads afmätt 1707. MH B38 17/1.

Broterus, Samuel 1707d: Åcker Cartha uppå Kátby Belägit i Helsing Sochn och Bärge Häradh som blef Carterat Å 1707. MH Helsinki kaup. B7 11/1.

Broterus, Samuel 1708a: Geometrisk Carta och Afritning uppå Heickbacka by i Bärge herad, Sibbo S: och Helsing Kyrckiojiäll afmät år 1708. MH B11b 7/1 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki Ibe* 56).

Broterus, Samuel 1708b: Geometrisk carta och Afritning uppå Skomackarböle by i Borgo herad och Helsing Sochn afmätt år 1708.

Broterus, Samuel 1708c: Geometrisk Charta och Afritning uppå Simonsböhle, Beckby, Dickursby och Skeggias byar i Bärge Herad och Helsing Sochn. MH B9 9/52–54.

Broterus, Samuel 1709: Klaukkalan kylää Nurmijärven pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. MMA Nurmijärvi Ibq* 11.

Broterus, Samuel 1710: Cartha uppå Wälax by i Bärge Lähn och sochn afmätt år 1710. MH B3 17/1 (maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 88).

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Forsell, Lars 1681: Geometrisk afritning af Munknäs belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1681. MH B7 19/1.

Forsell, Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Forsell, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MH B43a 11/1-2.

Hagström, Carl P. 1778: Geometrisk charta öfver Sandhamns Ö med Thertill lydande hollmar i Nyland Borgo härads och Helsing Sockn, afmätt år 1778. MH B7 Helsinki kaup. 24/1-3.

Hagström, C.P. 1779: Karta öfver Drumsö ägor uti Nylands län, Borgå härads och Helsing socken, afmätt År 1779 af C. P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup. 14/1-3.

Hasselblad, I. R. 1764: Charta öfver en del af Brakwicks Torps åker och äng, affattad vid Härads Syn emellan Wiks Ladugård och Hertonäs, den 20. junii 1764 af I. R. Hasselblatt. MH B7 Helsinki kaup. 5/4.

Lalin, E. 1765: Domarby. MH B7 Helsinki kaup. 30/4.

Lalin, E. 1769: Geometrisk charta öfver Baggböle bys ägor, Belägne uti Nyland Borgo Härad och Helsing socken. Afmätte år 1769 och i Storskifte lagde år 1773 genom Carl Johan Hartman af E. Lalin. MH B9 1/1-3, 22/1-3.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfver Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsing socken, Afmätte år 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

Lalin, E. 1772: Geometrisk charta öfver Mellomsby byens ägor belägne uti Nyland Borgo Härad och Helsing socken. Afmätte åhren 1770 och 1771 samt stångfalls åkrar och ängar

år 1772 af E. Lalin Men skogen storskiftat år 1775 genom Carl Johan Hartman af C. P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup. 18/3-4.

Lalin, E 1776: Tölöby: MH B7 Helsinki kaup. 31/1-7.

Vestermark, Johan 1786: Charta öfver Tali Bys ägor uti Nyland Borgo Härad och Helsinge Sochen, afmätte och storskiftade år 1775 af herr landmätaren Carl Petter Hagström samt skiftet ändrat år 1786 af Johan Vestermark. MH B7 Helsinki kaup. 27/1-10.

Vestermark, Johan 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor belägne i Helsinge Sockn, Borgå Härad och Nylands län, afmätte år 1781 av Johan Vestermark. MH B7 Helsinki kaup. 33/5-3.

Westermark, Nils 1751: Geometrisk charta öfver Botbys ägor belägne i Sibbo Sockn Borgo Härad och Nylands Län. Afmät år 1751 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 32/1-2.

Westermark, Nils 1752: Hertonäsby's bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sockn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del år af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna år 1752 af Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

Westermark, Nils 1754: Brändö. MH B7 Helsinki kaup. 9/7.

Westermark, Nils 1766-67: Geometrisk Charta öfver Meilans hemmans åkrar och änger med holmar belägne uti Nyland län Borgo härad och Helsinge sochn. Afmätt genom Jonas Wikren åhren 1766 och 1767 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 35/1.

Westermark, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsinge Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

Wikren, Jonas 1765: Lill-Hoplaxby. MH B7 Helsinki kaup. 34/1-2.

Winther, Timothy 1781: Karta över Sillböle Ägor uti Helsinge Sockn Borgo Härad och Nylands Län. Affattad år 1781 af Timoth: Winter. MH B11 a 7/2-3.

Winter, Timothy 1792: Charta öfver Tomtbacka och Nackbölle Rusthälle ägor, belägne uti Nylands Län, Borgå Härad och Helsinge socken. Afmätt till åker och äng år 1770 E. Lalin samt skog och utmarcken 1792 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. 2/5.

Winter, Timothy 1794: Charta öfver Degerö Byss Ägor uti Helsinge Socken, Borgå Härad och Nylands Län. Afmätte till åker och äng år 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1794 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 12/1-10.

Winter, Timothy 1795: Charta öfver Turholms capitains Boställs ägor belägne uti Degerö samfällighet af Helsinge Socken Borgå Härad och Nylands Län. afmätte till åker och äng 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1795 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

Winter, Timothy 1798: Charta öfver Willinge holmar lydande under Degerö Alodial Säteri uti Helsinge Socken Borgå Härad och Nylands Län, afmätte År 1798 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

Voudintilit, Uusimaa

- Porvoon läänin maakirja 1540 (2920)
- Porvoon läänin maakirja 1543 (2936)
- Porvoon läänin maakirja 1547–1548 (2961)
- Porvoon läänin kymmenysluettelo 1548 (2969)
- Helsingin voutikunnan tilikirja ja maakirja 1556 (3044–3045)
- Helsingin voutikunnan kirkollisten verojen tilikirja 1556 (3045)
- Helsingin kartanon ja voutikunnan tilikirja 1555–1556 (3048)
- Porvoon läänin sakkoluettelo 1563 (3231)
- Porvoon läänin maakirja 1563 (3230)
- Porvoon läänin hopeaveroluettelo 1571 (3324)
- Porvoon läänin maakirja ja tilikirja 1593 (3462)
- Viipurin ja Porvoon läänien maakirja 1544 (5003)
- Viipurin ja Porvoon läänien savuluettelo 1545 (5006)

SAY = Suomen asutuksen yleisluettelo, Kansallisarkisto, digitaaliarkisto:
<http://digi.narc.fi/digi/>

Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto

Haggrén, Georg & Perttola, Wesa 2007: Helsinki, Kärböle (Kaarela) Gammelbyn kylätontti. Inventointikertomus. Helsingin yliopisto.

Köngäs, Ulrika & Mikkanen, Tiina 2009: Helsinki Santahamina, arkeologinen inventointi 2009.

Lavento, Mika; Haggrén, Georg; Nordqvist, Kerkko; Perttola, Wesa & Seitsonen, Oula 2007: Helsinki, Mätäjoen alueen inventointi 6.11.2006 & 16.04.–20.04.2007. Helsingin yliopisto.

Suhonen, V.-P 2007: Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi 2007. Museovirasto/RHO.

Suhonen, V.-P. 2008. Helsingin Tapaninkylän arkeologiset kaivaukset vuonna 2008. Museovirasto, rakennushistorian osasto.

Uudenmaan läänin maanmittauskonttori, Helsinki

Broterus, Samuel 1697: Geo.....a och Afritning uppå belegit i HelssingSibbo Sochns Scerigårdar afmätt åhr 1697. ULM Hki 8:1.

Painetut lähteet

FMU = Finlands medeltidsurkunder I. – VIII. Samlade och i tryck utgifna af Finlands Statsarkiv genom Reinh. Hausen. Helsingfors 1910-1935.

REA = Registrum Ecclesine Aboensins eller Åbo Domkyrkans Svartbok. Facsimile version with additions to the 1890 edition. Published by the state archives of Finland. Jyväskylä 1996.

KK = Kuninkaankartasto Suomesta 1776–1805. Toimittajat Timo Alanen ja Saulo Kepsu. Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia 505. Tampere 1989.

KM = Kuninkaallinen merikartasto 1791–1796. C.N. af Klerckerin johtama kartoitustyö Suomenlahdella. (Toim. Erkki-Sakari Harju ja Heikki Tiilikainen). AtlasArt 2009.

JT = Jaakko Teitin valitusluettelo Suomen aatelista vastaan v. 1555–1556 = Jakob Teitts klagomålsregister emot adeln i Finland år 1555–1556. Todistuskappaleita Suomen historiaan; 5. Helsinki 1894.

SA = Suomen asutus 1560-luvulla, kyläluettelot. Helsingin yliopiston historian laitoksen julkaisuja N:0 4. Helsinki 1973.

Vanhojen karttojen Suomi. Historiallisen kartografian vertaileva tarkastelu. Jyväskylä 1984.

Kirjallisuus

Anthoni, Eric 1950: Några handlingar rörande äldre Helsingefrälset. HTF 1950.

Anthoni, Eric 1970: Finlands medeltida frälse och 1500-tals adel. Skrifterna utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland. Nr 442. Helsingfors.

Granlund, Åke 1956: Studier över östnylandska ortnamn. Svenska Litteratursällskapet studier 358 = Studier i Nordiskt filologie 44. Borgå.

Hausen, Greta 1920-24: Nylands ortnamn, deras former och förekomst till år 1600. Utgivna av Greta Hausen. Svenska litteratursällskapet i Finland CLII, CLX, CLXXVII.

Heikkinen, Markku 1994: Kuninkaan käskystä Helsinki. Narinkka Helsinki 1550–1640. Jyväskylä.

- Heikkinen, Markku 1994: Pihlajan varjossa, talo tutkimuksen kohteena. Narinkka Helsinki 1550–1640. Jyväskylä.
- Kepsu, Saulo 2005: Uuteen maahan, Helsingin ja Vantaan vanha asutus. Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia 1027. Helsinki.
- Kerkkonen, Gunvor 1938: Helsingfors kungsgård – Viks ladugård. Helsingfors i forna tider. Helsingfors.
- Kerkkonen, Gunvor 1965: Helsinge, medeltid. Borgå.
- Koivisto, Andreas, Koivisto, Riina & Hako, Jukka 2010. Gubbacka, keskiajan arkea Vantaalla. Porvoo.
- Korpinen, Lauri 1981: Käsikirjoitus Helsingin pitäjän historiaksi 1550–1865, osa 1: vuodet 1550–1721 Helsingin perustamisesta Uudenkaupungin rauhaan. Vantaa.
- Kuisma, Markku 1990: Helsingin pitäjän historia. 2, Vanhan Helsingin synnyttä isoonvihaan 1550–1713. Vantaa.
- Kuvaja, Christian & Rantanen, Arja 1994: Sipoon historia 1-2. Jyväskylä.
- Lemberg, Isaac & Hagström, Carl 1776: Charta öfwer andra delen af Räckhals Utmark belägen in Nylands Län Borgå Härad och Hälsinge Sockn författad år 1776 genom Isaac Lemberg och Carl Hagström. MH B9 9/19–20.
- Mäkelä, Anneli 1979: Hattulan kihlakunnan ja Porvoon läänin autioituminen myöhäiskeskiajalla ja uuden ajan alussa. Historiallisia tutkimuksia 109. Helsinki.
- Nyberg, Paul 1931: Sibbo sockens historia I. Helsingfors.
- Orrman, Eljas 1971: De senmedeltida ödesmålen i sydvästra Finland. HTF 1971.
- Orrman, Eljas 1972: Några synpunkter på utbysjordarna i Raseborgs län. HTF 1972.
- Orrman, Eljas 1973: Utbysjordar – ödegårdar. HTF 1973.
- Orrman, Eljas 1979: Medeltida skatteheter i södra Finlands svenskbygder. HTF 1979.
- Orrman, Eljas 1991: Den svenska bebyggelsens historia. Finska Skären. Föreningen konstsamfundets publikation serie VII. Loviisa 1991.
- Orrman, Eljas 1994: Helsingin pitäjä ja Uudenmaan kirkollinen järjestäytyminen 1400-luvun loppuun mennessä. Sipoon Pyhän Laurin kirkko - Helsinge kyrka St Lars. Tutkielmia kirkon historiasta. Toim. Marja Terttu Knapas. Sulkava.
- Orrman, Eljas 1996: Saaristoasutuksen vaiheet, Espoon saariston ja rannikon asutus keskiajalta 1800-luvulle. Saaristo-Espoo. Jyväskylä 1996.
- Pirinen, Kauko 1951: Uusia keskiaikaisia tietoja Rekolasta. Muutamia tietoja Helsingin pitäjän vaiheista 1351–1951. Koonnut L. Korpinen Helsinki.
- Vuorela, Irmeli 1994: 1600-luvulla hylätty kaivo. Narinkka Helsinki 1550–1640. Jyväskylä.

Liite

Helsingin pitäjän kylät ja talonpojat 1540- ja 1550-luvuilla

kv = kirkonvero

tp = talonpoika

tv = täysveroluku

ukm = ulkokylänmies

KYLÄ	TILAT 1540/1543 (1545 savuluettelo)	TILAT 1556	ULKOKYLÄMIEHET 1547	ULKOKYLÄNMIEHET 1556	KIRKONVEROT t 1548
Kirkon neljännes					
Kyrkeby	12 tp, 6 tv; 1545 savuluettelo 12 Olof Rut ½, ¼ Nils Jönsson ¼ Mick. Larsson ½ Tomas Biörnsö (Björnson) ½ Sim. Hansson 1/3 Cnut Hansson 1/6 Per Olsson ½ Knut Jönsson ½, ¼. Jac. Mortensson 1/4 Henr. Olsson 1/2 Jac. Sigfr:sson ½, ¼ Marc. Jönsson ½, ¼	13 tp, 6 tv Las. Matsson Sim. Hansson Henr. Mich:sson Benth Persson Sim. Larsson Morth Tomasson Knut Persson Knut Hansson Marc. Jönsson Henr. Olsson Jac. Sigfrisson Mats Larsson Marc Jönsson			10 tp Olef Larsson Nils Jönsson Mich Larsson Thom Biörnsson Sim Hansson Knut Hansson Per Olefsson Knut Jönsson Henr. Olofsson Jop Sigfredsson
Skattmansby	10 tp (2 ukm), 5 ½ tv (ukm 1); 1545 savuluettelo 8 Hendrick Andersson ½ Marc Jönsson ½ Jops Sigfridsson ½ Las. Jönsson 1 Hans Ervatson ½	8 tp, 1 ukm, 1 stadga, 5 ½ (ukm 1) And. Nilsson Knut Hansson Jör. Olsson Hans Jönsson Mich Jönsson Oleff Hen:sson Thom. Hansson Matts Hansson Jac Seffredsson i Kirkeby Marc Jönsson i Kyrkoby stadga	Marc Jönsson ½ Jops Sigfridsson ½	Jac. Seffredsson i Kirkeby Marc Jönsson i Kyrkoby Stadga 5/12	16 tp (sis. Övitsböle) Henric Andersson Las. Beske Hans Ervastsson Thon Henr:son Jons Persson Hans Andersson Eric Persson And. Jonsson Henr. Persson Jöns Benetsson Mort Andersson Mort Henriksson Jöns Philipsson Ervast Henr:son Hans Öffvitsson

	Tom Hend:sson 1/2 Jöns Pärsson 2/3 Tomas And:sson 1/3 Erick Pärsson 3/4 And. Jönsson 1/4				Pävel And:son Eric Jopsson
Nackböle	2 tp, 1 tv Mats Seffredsson 1/2 Thom Mårtesson 1/2	1553 2 tp Matss Seffredsson Henrik Mortensson			
Granböle (oma kylä 1545, aiemmin osa Nackböleä)	2 tp, 1 1/2 tv; 1545 savuluettelo 4 Oleff Jopsson 1/2 Lasse Bottwijksson (Bertilsson) 1	1558, 2 tp And. Jönsson Knut Olsson			
Tomtbackaby	5 tp (4 ukm), 3 tv (2 ukm); 1545 savuluettelo 1 Jacop Larsson 1 Henr. And:sson 1/2 Jöns Larsson 1/2 Hans Pärsson 1/2 Olof Ruut (Ruthe) 1/2 (1547 Thomas Hend:son)	5 tp, 4 ukm, 1 sopimusvero, 5 1/2 tv (ukm 1 3/4) Lass Jönsson Olof Hend:sson i Skattamansby Mäns Hansson i Skattamansby Thom Henriksson i Skattamansby And Nilsson Granböle Thom, Mort:son Matts Hend:sson And Jönsson Knut Olsson Henr Larsson i Kirkeby sopimusvero	Henr. And:sson 1/2 Jöns Larsson 1/2 Hans Ervastsson 1/2 Olof Ruut 1/2 1547 + Thomas Hend:son	1 tv Olof Hend:sson i Skattamansby Mäns Hansson i Skattamansby Thom Henriksson i Skattamansby 1/4 And Nilsson 1/2 sopimusvero Henr Larsson i Kirkeby	
Tolkby	4 tp, 2,5 tv; 1545 savuluettelo 4 Jöns Benetson 1/2 Henrick Pärsson 1/2 Morth. Andsson 1/2, 1/4 Märt Henriksson 1/2, 1/4	3 tp, 3 ukm, 2 1/2 tv (ukm 1/2, 1/6) Bent Mortsensson Henr. Persson Henr. Morthensson Seffr Jönsson i Öffvitzböle Matts Larsson i Öffvitsböle Mich Persson i Forsby			Seffr Jönsson i Öffvitzböle Matts Larsson i Öffvitsböle Mich Persson i Forsby
Övitsböle	4 tp, 1,5 tv; 1545 savuluettelo 4 Las. Philpusson 1/2	6 tp, 1 1/2 tv Henr. Övedzson Matts Ernestsson Philipsus			

	Jöns Philpusson $\frac{1}{4}$ Henr. Enitsson $\frac{1}{4}$ Ervast Andersson $\frac{1}{2}$	Jönsson Matts Larsson Oleff Larsson Mogs Ervastson			
Sillböle	2 tp, 1,5 tv; 1545 savuluettelo 2 Pävel Andersson $\frac{3}{4}$ Eric Jopsson $\frac{3}{4}$	2 tp, 2 ukm, 1 1/4 tv (ukm $\frac{1}{4}$) Erich Jakobsson Thom. Larsson Seffr. Jönsson i Öwitsböle Mas Larsson i Öffwitsböle		Seffr. Jönsson i Öwitsböle Mats Larsson i Öffwitsböle	
Brutuby	4 tp, 2 tv; 1545 savuluettelo 4 Clem. Jönsson $\frac{1}{2}$, 1/6 Knut Jopsson 1/3 Ol. Andersson $\frac{1}{2}$ Jöns. Mortensson $\frac{1}{2}$	1553 4 tp Clem Jonsson Knut Jopsson Oll And:son Mort And:sson 1558 Kirkonverot Henr. Nilsson Erich Jopsson Henr. Olsson Mort Andersson			
Vinitby (oma kylä 1545, aiemmin osa Brutubytä)	6 tp, 2 tv; 1545 savuluettelo 6 Lass. Clemsson 1/6 Jöns Pärsson 1/3 Lass. Hansson $\frac{1}{2}$ Lars Larsson $\frac{1}{4}$ Per Jönsson $\frac{1}{4}$ Clem Eriksson 1/6 Morten Anderson 1/3	10 tp. 4 tv Henr. Nilsson Erich Jac:sson Henr Olsson Mort Andersson Clau Ersson Jöns Mort:sson Sim. Larsson Las Persson Las Larsson Erich Hansson		15 tp (sis. Brutuby, Mårtensby) Olef Andersson Clem Jonsson Cnut Jopsson Mort Andersson Jöns Ericsson Las Larsson Per Jonsson Jöns Mortensson Clem Erichsson Lass Clemetsson Mats Mortensson Henr. Andersson Per Larsson Staff Olofsson Jöns Persson	
Mårtensby	6, tp, 4 tv; 1545 savuluettelo 7 Hans Andersson 1/2 Mats Mårtensson $\frac{1}{2}$ (1545 > Oleff Mortensson) Jören Bonde 1 1/3 Jöns Persson 1 Staff Olsson 1/3 Pär Larsson 1/3	8 tp, 4 tv Benth Jönsson Mats Jönsson Mich. Jönsson Henr. Andersson Mats Mortensson Oleff Mortensson Per Larsson Staff. Olsson			
Lappböle	2 tp, 2 tv; 1545 savuluettelo 2, Oloff Andersson 1 Mats Ericksson 1	4 tp, 4 ukm, 3 tv (ukm 1) Mort Ersson Jac Mich:sson And Mongsson Mich Ersson		Benth Jönsson i Mortensby Lass Mich:sson i Korböle Lass Persson i Stobbacka Jöns Morthensson i Winitby	

		Benth Jönsson i Mortensby Lass Mich:sson i Korböle Lass Persson i Stobbacka Jöns Morthensson i Winitby			
Biskopsböle (Oma kylä 1545, aiemmin osa Lappeböleä)	2 tp, 1 tv; 1545 savuluettelo 2 Mats Philpusson 1/3 Mickel Nielsso 2/3				
Meilby (Sötteskog)	12 tp, (1 ukm), 5 tv (ukm 2/5); 1545 savuluettelo 10 Olof Andersson ¼ Märt Märtensson ¼ Nils Henr:son 1/10 Ol. Jönsson 2/5 Marc Jönsson 1/3 And. Sigfr:son ½, 1/6 Lasse Meijle 2/3, 1/6 Henr. Nilsson 1/6 Pär Tordsson ½ Eskil Jopsson ½ Henr. Jönsson ½ And. Gudsson ½	12 tp, 1 ukm, 5 tv (2/3) And. Seffr:son Matts Larsson Staff Jac:son Mort Esk:son Benth Persson And. Gudsson Matts Olsson And Hend:sson Hendr. Matsson Hendr Andersson Erich Hend:son Marc Jönsson i Kirkeby	Olof Jönsson 2/5	Marc Jönsson i Kirkeby 2/3	Sötteskog 10 tp Olef Andersson Morth Matson Nils Henriksson Olof Jonsson Jöns Larsson Las Meile Per Torsson Esk. Jopsson Henr. Jonsson And. Gudsson
Keinby	6 tp (1 ukm), 2 1/3 (1/6 ukm); savuluku 1545 5 Märt Jönsson ½, 1/6 Jöns Eriksson 1/3 Jör Larsson 1/3 Ervald P:sson 1/3 Jöns Bantsson 1/6 Henr. Jönsson ½	8 tp, 3 tv Jör Larsson Mats Jönsson Benth Hend:son Morth Jönsson Erwald Persson Jöns Ersson Nilis Nilsson Jac Jönsson	Jöns Bantsson 1/6		
Borgby	2 tp, 1 tv; savuluku 1545 2 Jöns Larsson ¾	1550-53 Jöns Larsson Jac. Jönsson			

	Jac. Jönsson ¼				
Tavastby	19 tp, 7 ¼ tv; 1545 savuluettelo 19 Nils Olsson 1 Jöns Larsson ½ Erik Jönsson ½ Lars Ervastson ½ Mort Larsson ½ Mick. Andersson 1/6 Jöns Andersson 1/6 Las Olsson 1/6 Matts Henr:sson 2/4 Per Olson ¼ Clem Jopsson ¼ Erik Jönsson 1/6 Tomas Jönsson 1/6 Per Mich:sson 1/6 Per Jönsson 1/3 Tomas Mortensson 2/6 Mats Nilsson 1/6 Sigfr. Olsson ¼ Erik Andersson 1/6 Item wtgör helbyn thill hopa en skatt vdj alle parzeler	19 tp, 7 tv Nilis Olsson Mich. Andersson Las Jönsson Henr. Jönsson Per Olsson Knuth Olsson Lill Per Ersson Matts Hend:sson Per Jönsson Mort Larsson Las. Ervastson Per Ernestsson Per Ersson Hen. Jönsson (Skrattböle Kv, 1556) Nilis Mort:sson Las Olsson Seffr Olsson (Skrattböle Kv, 1556) Thom Jönsson Erich Persson			20 tp Nils Olofsson Jöns Larsson Las Ervastsson Mort Larsson Eric Smedt Mich Andersson Jöns Andersson Las Olofsson Mats Henriksson Per Olofsson Clem Jopsson Eric Jonsson Nils Mortensson Thom Jonsson Per Mich:sson Per Jonsson Thomas Mort:son Sigfr. Olofsson Eric And:sson Mats Matsson
Gammelgårdby	6 tp, 2 3/4 tv; 1545 savuluettelo 5 Erik Olsson ½ Ol. Matson ½ Las. Mårtensson 1/3 Seffr. Jesp:son 1/6 Erik Jönsson 1/3 Las Josepsson 1/6 Ithem all byn går thill hopa ¾ aff 1 skath udi alle parzeler	1553 6 tp Erick Olsson Oll, Morth:son Lasse Mortensson Seffr. Jespersson Erich Jönsson Las Josepsson			

Qvarnbacka 1556 (Aiemmin osa Mårtensbytä)	2 tp Michil Jönsson Mats Jönsson		Michil Jönsson Mats Jönsson		
Hoplax Fierdung					
Gumtäktby (Yhteenlaskettu Huopalahden, ja Viikin neljännekset)	3 tp, 2 1/6 tv; 1545 savuluettelo 5 Anders Persson 1 Per Larsson 1/2 Ol. Mickelsson 1547 Nils Seffredsson	5 tp, 3 tv Erich Persson Matts And:son Sim. Jönsson Oleff Mich:son Nilis Seffred:son			Henric Persson Per Larsson Olof Michelsson Anders Persson Simon Nilsson Nils Segfredsson Oleff Larsson Hans Henricsson Per Ericsson Morte Jonsson Erich Matsson Cnutt Larsson Oleff Persson Philpus Olef Ericsson Simon Jonsson Jons Olsson Las Jopssp Per Olsson Michel Jopsson
Tölöby	7 tp (2 ukm), 3 tv (1/2 ukm); 1545 savuluettelo 8 Hans Hind:sson 1 Per Eriksson 2/3 Ol Larsson 1/3 Mort Jönson 1/4 Erik Matzson 1/4 And. Persson 1/4 Per Larsson 1/4	5 tp, 1 up, 3 tv (ukm 1/2) Bert Ervastsson Nilis Ersson Sim Persson Las Olsson Erich Jönsson Hans i Sandhamn	And. Persson 1/4 Per Larsson 1/4	Hans i Sandhamn	
Drumsö	4 tp, 1/2 tv; 1545 savuluettelo 4 Las. Larsson 1/8 Jöns Olsson 1/8 Las Olsson 1/8 Ol. Andersson 1/8	3 tp, 1/2 Las Larsson Per Jönsson And. Olsson			
Lillhoplaxby	11 tp (2 ukm), 6 tv (1 ukm), 1545 savuluku 8 Olof Pärsson 1/2 Per Olszon 1/2 Jöns Olofsson 1 Philpus Staffanson 1/3 Ol. Eriksson 1/3 Sim Jönsson 1/3	12 tp, 4 ukm, 6 (ukm 1) Benth Olsson Las Jac:sson Jöns Olsson Las Silffwast:sson Oleff Erichsson Bert. Jönsson Thom. Philpusson Seffr Morth:sson Mich. Jac:sson Jac. Jac:sson Thom. Larsson 1. Las. Larsson i Drumsö Per Jönsson i Drumsö	Lass Larsson i Drumsö Knut Larsson 1550	1 Las. Larsson i Drumsö Per Jönsson i Drumsö And Olsson i Drumsö Thom. Phipusson	

	<p>Tomas Philpusson 1</p> <p>Mikel Jopsson $\frac{1}{2}$ Las Jopsson $\frac{1}{2}$</p> <p>Knut Larsson 1</p> <p>$\frac{1}{2}$ 1547 Lass Larsson i Drumsö</p>	<p>And Olsson i Drumsö Thom. Phipusson i Drumsö</p>			
Hindernäs (oma kylä 1544/1545)	<p>1545 savuluettelo 1</p> <p>Knuth Larsson (ks. Lill Hoplaxby)</p>				
Munknäsby	<p>5 tp, 3 tv; 1545 savuluettelo 5</p> <p>Ol Larsson 1</p> <p>Erik Olsson 1</p> <p>Per Jönsson $\frac{1}{4}$ Henr. Jopsson $\frac{1}{4}$ Henr. Andersson $\frac{1}{2}$</p>	<p>5 tp, 3 tv</p> <p>Oleff Larsson Matts Ersson Per Jönsson Thom Larsson Las Bertsson</p>			<p>Eric Olefsson Pär Jonsson Henr Jopsson Henr And:son Las. Larsson Jöns Larsson Eric Jonsson Mats Jopsson Henric</p> <p>Tali</p> <p>Eric Henriksson Henr Olefsson Per Bertelsson</p> <p>Drumsö</p> <p>Las Larsson Olef And:sson Jöns Olefsson Las Oleffson</p>
Heikby	<p>3 tp, 3 tv; 1545 savuluettelo 3</p> <p>Erik Jönsson 1 Lass Jönsson 1 Per Knutsson 1</p>	<p>1 tp, 6 ukm, 3 tv (ukm 2 $\frac{1}{2}$)</p> <p>Matts Ersson</p> <p>Las Bertilsson i Munknäs Thom Larsson i Baggböle Per Jönsson i Munknäs Per Jönsson Frälse Clem Jac:sson i Tali Sim Hend:sson i Tali</p>		<p>Las Bertilsson i Munknäs Thom Larsson i Baggböle Per Jönsson i Munknäs Per Jönsson Frälse Clem Jac:sson i Tali Sim Hend:sson i Tali</p>	
Taliby	<p>4 tp, 2 tv; 1545 savuluettelo 4</p> <p>Henr Olsson $\frac{1}{2}$ Pär Bärtilsson $\frac{1}{2}$</p> <p>Erik Hensson $\frac{1}{2}$ Jop Nilsson $\frac{1}{2}$</p>	<p>4 tp, 2 tv</p> <p>Matts Persson Hend Olsson Sim Hend:sson Clem Jac:sson</p>			
Röckisby	<p>3 tp, 2 tv; 1545 savuluettelo 4</p> <p>Las. Matson 1</p> <p>1 tv = Mich. Ingesson</p>	<p>1556 liitetty Kärböleen</p> <p>1553 4 tp, 2 tv</p> <p>Las Matsson Mich Ingesson</p>			

	Nils Jopsson	Nils Jopsson And. Jopsson			
Nyby	4 tp, ½ tv; 1545 savuluettelo 3 Nils Jönsson 1/8 Tomas Jönsson 1/8 (ei 1545) Clem Larsson 1/8 Las. Olsson 1/8	1556 (liitetty Kärböleen) 1553 4 tp, ½ tv Nils Jönsson Thom. Jönsson Clem Larsson Las. Olson			
Kärböle	8 tp (2 ukm), 2 1/2 tv (ukm ½); 1545 savuluettelo 6 Tomas Nilsson 1/3 Hans Jönsson 1/6 Nils Jönsson 1/3 Clem Larsson 1/6 1 tv Jöns Olsson Las. Mich:sson Staff. Tomasson And Olsson 1/2	12 tp Nils Jönsson Jac. Persson Las Mich:sson Erich Hansson Thom Nilsson Jöns Olsson Bert. And:sson Jöns Olsson Jac. Larsson Clem Larsson Staff Nilsson Las. Olsson And Olsson	Nils Jönsson 1/3 Clem Larsson 1/6		Thom. Nilsson Hans Jonsson Jöns Olefsson Las Mich:sson Staff. Thomasson Clem Larsson Thom Jonsson Mich Ingesson Staff Nilsson Lass Matsson Las Olofsson And. Jopson
Konalby	6 tp (1 ukm), 1 ½ tv (ukm 1/8); 1545 savuluettelo 4 Sim Jönsson 1/8 Nils Jönsson 1/8 Erik Olsson ½ And Olsson 1/8 Pelle Pärsson 1/8 Erik Olsson ½	4 tp, 1 ½ Henr. Jönsson Per Erichsson Oleff And:sson Jöns Sim:sson	Pelle Pärsson 1/8 Erik Olsson 1540, 1543?		
Bredvikby	1 tp, 1 ½ t; 1545 savuluettelo 1 And. Knutzson 1 1/2	2 tp, 1 ukm, 1 ½ (ukm 1/4) And, Knutsson Henr. Knutsson Seffr Larsson i Stor Hoplax		Seffr Larsson i Stor Hoplax	
Mäkkyläby	5 tp, 3 tp; 1545 savuluettelo 5 Ol Larsson 1 And. Olsson ½ Hintr. Ervastsson ½ Nils Jopsson ½, ¼ Mattis Eriksson 1/4	5 tp, 3 ½ tv Hans Nilsson Seffr. Persson Hendr. Effwast:son Per Andersson Mich Olsson			
Otnäs	4 tp, 3 tv; 1545 savuluettelo 4	4 tp, 1 ukm, 3 ½ tv (ukm ¼)		Mich Olsson i Konungsböle	And. Persson Henr. Persson

	<p>And. Persson 1</p> <p>Jöns Persson 1</p> <p>Olof Stafansson ½, ¼</p> <p>Erick Matsson ½</p>	<p>Henr. Persson</p> <p>Jör. Andersson</p> <p>Sim Ersson</p> <p>Matts Persson</p> <p>Mich Olsson i Konungsböle</p>			<p>Olof Staffansson</p> <p>Eric Matson</p> <p>Björnvik</p> <p>Thom Larsson</p> <p>Bengt Bentsson</p> <p>Mats Bentsson</p> <p>PerOlefsson</p> <p>And. Knutson</p> <p>Klobbskog</p> <p>Mich. Andersson</p> <p>Olef Andersson</p> <p>Konungsböle</p> <p>Mich Olefsson</p> <p>Olef Olofsson</p> <p>Eric Persson</p> <p>Kilo</p> <p>Simon Jonsson</p> <p>Las. Andersson</p> <p>Mort Olefsson</p> <p>Sigfr. Olefsson</p>
Björnvikby	<p>7 tp (2 ukm), 3 tv (ukm 7/12); 1545 savuuttelo 5</p> <p>Bänt Bäntsson ½</p> <p>Mats Bäntsson ¼</p> <p>Mort Jönsson ¼</p> <p>Per Olsson ½, ¼</p> <p>Las Larsson ¼</p> <p>Tom Larsson 2/3</p> <p>Jöns Persson 1/3</p>	<p>3 tp, 1 ukm, 3 tv (1/3 ukm)</p> <p>Bent Bentsson</p> <p>Per Olsson</p> <p>Thom Larsson</p> <p>Jöns Morthensson i Winiby 1558</p> <p>And. Knutsson</p> <p>Henr. Knutsson</p>	<p>Las Larsson ¼</p> <p>Jöns Persson 1/3</p>	<p>Jöns Morthensson i Winiby</p>	
Klobbeskogby	<p>2 tp, 1 tv; 1545 savuuttelo 2</p> <p>Ol. Andersson 1/2</p> <p>Mick Andersson 1/2</p>	<p>2 tp, 5 tv</p> <p>Henr Olsson</p> <p>Per And:son</p>			
Konungsböle	<p>3 tp, 1 tv; 1545 savuuttelo 3</p> <p>Mich Olsson ¼</p> <p>Olef Olofsson ¼</p> <p>Erik Persson ½</p>	<p>3 tp, 1 tv</p> <p>Mich Olsson</p> <p>Oleff Olsson</p> <p>Erich And:sson</p>			
Kiloby (oma kylä 1543, vuonna 1540 osa Konungsböleä)	<p>4 tp, 1 tv; 1545 savuuttelo 4</p> <p>Mort Olsson 1/4</p> <p>Lasse Olsson 1/4</p> <p>Sim Jönsson 1/4</p> <p>Sefret Olsson</p>	<p>4 tp, 2 ukm, 2 ¼ (ukm 1/4)</p> <p>Morth Olsson</p> <p>Hans Larsson</p> <p>Sim Jönsson</p> <p>Seffr. Olsson 1/4</p> <p>Hans Olsson i Klobbeskog</p>		<p>Hans Olsson i Klobbeskog</p> <p>Oleff Oleffson i Konungsböle</p>	

	¼	Oleff Oleffson i Konungsböle			
Storhoplaxby	12 tp (1 ukm), 6 1/2 (ukm ½); 1545 savuluettelo 12 Olof Pålsson ½, ¼ Nils Larsson ½, 1/4 Oloff Jönsson ½ Erik Jönsson ½ Jör Olsson ½, 1/12 Las. Mårt:sson ½, 1/12 Henr Larsson ½ Erwald Japson 1/3 Las. Jopsson ½, 1/3 Mats Hansson 1/6 Per Nilsson 1 Mats Erikson ½	12 tp, 4 ukm, 7 1/12 Benth Persson Per Olsson Swenske Hans Larsson Lass Mortensson Mort Larsson Seffr. Larsson Oleff Nilsson Erich Nilsson Per Olsson Matts Ersson Jac. Matsson Seffr Persson i Meckil Ingredh Biörnsdotter Sim Jönsson i Kilo Hans Larsson i Kilo Per Andersson i Klobbeskogh	Mats Erikson ½	Seffr Persson i Meckil Sim Jönsson i Kilo Hans Larsson i Kilo Per Andersson i Klobbeskogh	Olef Pávelsson Henric Larsson Jör Larsson Nils Larsson Olef Jönsson Eric Nilsson Las Mårtensson Erwald Jopsson Las Jopsson Per Nilsson Nils Jonsson Sim Jonsson Mats Ericsson Mats Jonsson Nils Jopsson Hinr Ervastsson Olef Larsson And. Olefsson Eric Olefsson And Olefsson
Gammelgård	13 tp, 6 3/4 tv; 1545 savuluettelo 5 Erik Sylvastsson 1/3 Tomas Seffretsson 1/3 And Nilsson 1/3 Per Märth:son 1 Erich Olsson 1/2 Ol Märthesson ½ And. Persson 1 1 Erik Olson Ol Matsson 1 Lasse Märthensson Seffred Seffredsson Erik Jönsson Lasse Siefredsson Koko kylä 3/4	16 tp, 2 ukm, 5 (ukm 7/12) Erich Olsson Olof Mortson And. Persson Mats Öffwitzson Matz Persson Seffr Ingesson Esk. Mich:sson Erich Jönsson Jac. Larsson Erich Silvastsson Hans And:sson Matts Jönsson Per Mort:son Matts Larsson i Lanox Esbo Sochn Henr. Andersson i Treskenda		Matts Larsson i Lanox Esbo Sochn. Henr. Andersson i Treskenda	
Clemetskog fierdungh					
Dickursby (1557 Simonsböle cum Dickursby)	12 tp (1 ukm), 7 tv (ukm 1/6), savuluku 1545	15 tp, 8 tv Jac Greesson	Olof Olsson 1/6		Per Olofsson Olof Olofsson Nils Persson

	<p>11</p> <p>Per Olsson 2/3, 1/6 Olof Olsson 1/6</p> <p>Nils Pärsson ½ Las Eriksson ½</p> <p>Mick. Nilsson ½ Las. Jönsson ¼ Henrik Öriansson ¼</p> <p>Henrik Pärsson 1 (1543 koko kylä ¼)</p> <p>Nils Morth:son ½ Sim Matson ½</p> <p>Mich. Persson 1</p> <p>Päder Jönsson 1</p>	<p>Mich Persson Oleff Nilsson Lass Jönsson Per Hend:son Henr Jör:sson And. Nilsson Dynius Mich:sson Henr. Sim:sson Seffr. Nilsson Per Jönsson Per Mich:sson Clem Mich:sson Mich Persson Päder Jönsson</p>			<p>Las Ericsson Mich Mich:sson Las Jonsson Henr Oriansson Henr. Persson Nils Matsson Sim. Matsson</p>
Hanaböle	<p>5 tp, 2 ¼ tv, savuluku 1545 5</p> <p>Päval Sim:sson 1/2 Jör. Persson ½</p> <p>Erik Monsson ¼</p> <p>Mats Olsson 2/3 And. Jönsson 1/3</p>	<p>5 tp, 2 ¼ tv</p> <p>Lass Olsson Jör. Hend:sson Oleff Mattsson Thom. And:son (1558 Mich Clausson, Las. Larsson)</p> <p>Mich Clemensson</p>			<p>Päval Simonsson Örian Persson Eric Mognsson Mats Olofsson And. Jonsson Olof Jonsson Las Jopsson Benct Nilsson And. Persson Mort Jonsson Mich Persson Per Jonsson</p>
Yfviosby (vuonna 1556 liitetty Clemetskogiin)	<p>10 tp (2 ukm), 3 ¾ (ukm ½); savuluku 1545 7</p> <p>Las Pärsson 1</p> <p>Jops Matson ¼ Per Larsson ¼ Ol. Hindersson 1/4</p> <p>Jop. Larsson 1/3 Nils Olsson 1/3 Matts Nilson 1/3</p> <p>Erik Larsson ½ Seffr And:sson ¼ Pär Larsson ¼</p>	<p>1553 7 tp, 2 ukm</p> <p>Las Persson Jops Matson Per Larsson Oll. Hindersson Jop Larsson Nils Olsson Mats Nilsson Erich Larsson Seffret Andersson</p>	<p>Ol. Hindersson ¼ Seffr And:sson ¼</p>	<p>1553</p> <p>Ol. Hindersson ¼ Seffr And:sson ¼</p>	
Finneby	<p>4 tp (3 ukm), 2 tv (ukm 1 2/3)</p>	<p>1553 1 tp, 3 ukm</p> <p>Marc Jönsson</p>	<p>Marc Jönsson 1 Per Larsson 1/3 Segf. And:son 1/3</p>	<p>1553</p> <p>Marc Jönsson</p>	

	<p>Marc Jönsson 1 Nils Olson 2/6 Per Larsson 1/3 Segf. And:son 1/3</p>	<p>Nils Olson Per Larsson Segf. And:son</p> <p>1558 Mats Faber Mats Hend:son Thom Olsson Oloff Nilsson OlofGrelsson Mats Jönsson Henrik Hindersson</p>		<p>Per Larsson Segf. And:son</p>	
Clemetskogby	<p>11 tp (1 ukm), 6 tv (ukm $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$); savuluku 1545 10</p> <p>Per Larsson $\frac{1}{4}$ Jöns Larsson $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$</p> <p>Mats Person $\frac{1}{4}$ Las. Olsson $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$</p> <p>Morth. Ingesson $\frac{1}{2}$ Per Olsson $\frac{1}{2}$</p> <p>Per Jönsson $\frac{1}{4}$ Jop Matson $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$</p> <p>Siffr And:sson 1, $\frac{1}{4}$ Nils Olsson $\frac{1}{4}$ Morth Bäntsson $\frac{1}{2}$</p> <p>Alle for:ne by göra tillhopa en heel skatt</p>	<p>16 tp, 10 $\frac{1}{2}$</p> <p>Las Persson Las. Jac:sson Jac. Larson Nils Olsson Erich Larsson Seffr. Mattson Matts Persson Per Larsson Mort Jönsson Hen. Nilsson Mort Ingesson Matts Persson Jöns Persson Mort Bentson Seffr. And:son Olef Larsson</p>	Jop Matson $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$		<p>Las Persson Jöns Larsson Jop Larsson Mats Persson Las Olofsson Nils Olofsson Eric Larsson Mort Ingesson Per Maisa Per Larsson Matts Nilsson Jop Matsson Siffr Andersson Nils Olofsson Jöns Persson Mort Bentsson</p>
Ripuby	<p>9 tp, 5 tv; savuluku 1545 9</p> <p>Hinr. Larsson 1 Jöns Nilsson 1</p> <p>Jöns Siffr:sson $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{6}$ Frans Ennalsson $\frac{1}{3}$</p> <p>Bänth Nilsson $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{6}$ Knut Jönsson $\frac{1}{3}$</p> <p>Staff. Olsson $\frac{1}{3}$ Lasse Larsson $\frac{1}{3}$ Nils Karlsson $\frac{1}{3}$</p>	<p>8 tp, 5 tv</p> <p>Jöns Nilsson Jör. Hend:sson</p> <p>Jöns Seffr:sson Las. Larsson</p> <p>Erevaldh Bentsson Jör Nilsson Staff. Staff:son Bertil Knutsson Per Persson</p>			<p>Henr. Larsson Jöns Nilsson Jöns Sigf:sson Erwald Fransson Nils Bentsson Las Larsson Nils Karlsson Jöns Olofsson Jöns Ericsson Mort Jonsson Erwald Persson Örian Larsson Henr, Örisson</p>
Klocksogby	<p>11 tp, 5 tv; savuluku 1545 12</p> <p>Lasse Jönsson 1</p> <p>Ol. Larsson $\frac{1}{3}$</p>	<p>10 tp, 5 tv</p> <p>Per Olsson Matts Olsson Matts Nilsson Erich Jönsson Henr. Jönsson Sim. And:son</p>			<p>Las Jonsson Olef Larsson Per Olofsson Gress Larsson Nils Larsson Per Olofsson Las Nilsson And Larsson</p>

	<p>Per Olsson 1/3 Grees Larsson 1/3</p> <p>Per Jönsson ½, 1/6 Matts Nilsson 1/3</p> <p>Las. Nielsson ¼ And. Larsson ¼ Henr. Jönsson ½</p> <p>(Nils Telki 1545)</p> <p>Erick Jönsson ½, 1/6 Ol Jönsson 1/3</p>	<p>Enewaldh Mich:son Grels Larsson Per Jönsson Las Jönsson Olof Palse (1558)</p>			<p>Erich Jansson Olof Jönsson Hans Viire</p>
Överlepsemby	<p>8 tp, 2 tv; savuluku 1545 8</p> <p>Ol Nilsson 1/6 Knut Nilsson 1/6</p> <p>Staff. Larsson 1/3 Mickel Matzon 1/3</p> <p>Per Mick:sson 1/6 Mick Larsson 1/3 Nils Jönsson ¼ Per Larsson ¼</p>	<p>7 tp, 2 tv</p> <p>Thom. Staff:son Seffr. Mattson Erich Olsson' Nilis Jönsson Germund Persson Mort Mich:sson Mats Mich:sson</p>			<p>Las Oleffsson Per Andersson Hans Andersson Michel Wek Staffan Larsson Per Larsson Per Michelsson Gres Oloffsson Nils Matsson Knut Nilsson Nils Varsa</p>
Valkjärvi	<p>4 tp, 2 tv; savuluku 1545 4</p> <p>Ol Jönsson ½ Las. Larsson ½</p> <p>Nils Olsson 1/3, 1/6 Henr. Mickelsson 1/3, 1/6</p>	<p>4 tp, 2 ukm, 2 tv (ukm 2/3)</p> <p>Henr. Mick:sson Nilis Olsson Las. Larsson</p> <p>Oleff Jönsson Erich Seffredsson i Paiby Sefr Jönsson i Bertby</p>		<p>Erich Seffredsson i Paiby Sefr Jönsson i Bertby</p>	<p>Olof Jonsson Las Larsson Nils Olofsson Henr. Michelsson Per Larsson Lars Jonsson Sim. Jonsson Magnus Andersson Per Plock Oloff Packas Las Nilsson Lucas Nilsson Mort Jönsson</p>
Paiby	<p>8 tp, 2 tv; savuluku 1545 9</p> <p>Las Nilsson 1/8 Simon Nilson 1/8 Mats And:sson ¼ Ol. Larsson ¼ Las Jönsson ¼</p> <p>Per Larsson 1/6 Lucas Jönsson 1/3 Per Jönson ¼ Märth. Larsson ¼</p>	<p>9 tp, 2 tv</p> <p>Erich Sefreds: Mort Jönsson Per Larsson Per Jönsson Henr. Larsson Sim Jönsson Matts Larsson Magnus Jönsson Jör Olsson</p>			
Korpiisby	<p>2 tp, 1 tv;</p>	<p>2 tp, 1 tv</p>			

	savuluku 1545 2 Jöns Jönsson 2/3 Mich Larsson 1/3	Erich Jönsson Mich Larsson			
Bertby	6 tp, 2 tv; savuluku 1545 2 Matts Staffanson 1/3 Jac Bärtilsson 2/3 Erik Jönsson ¼ Bärtil Olsson ¼ Jöns Olsson ¼ Ol Larsson ¼	6 tp, 2 tv Seffr. Mattson Jac. Bertilsson Erich Jönsson Erich Bertilsson Jöns Olson Olef Larsson			Mats Staff:son Jac. Bertilsson Eric Jonsson Bert Olofsson Jöns Olofsson Mats Olofsson Mats Pavalsson Olof Larsson Eric Larsson Mats Jonsson Olof Jansson Påval And:sson Per Jonsson
Oteby	7 tp, 3 tv; savuluku 1545 5 Per Jönsson 1/3 Matts Jönsson 1/3 Påvel Hindersson 1/3 Erik Larsson ½, 1/8 Ol Jönsson ¼, 1/8 Ol Knutson ½ Mats Pålson 1/2	7 tp, 3 tv Per Jönsson Matts Jönsson Benth Lucasson Erich Larsson Jöns Nilsson Olof Matson Mats Polsson			
Wijk fierdungh					
Degeröby	4 tp, 1 tv; 1545 savuluku 4 Niels Nielsson 1/8 Hans Halvarsson 1/8 Mats Persson ¼ And Persson ½	1553 4 tp Niels Nielsson 1/8 Hans Halvarsson 1/8 Mats Persson ¼ And Persson ½			
Brändöby (1556 Brendöö & Degeröö) 1557 Hertönäs cum Brändöö)	1 tp, 1 tv; 1545 savuluku 1 Erick Philpusson 1	Erick Philpusson And. Persson (Degerö) Erich Persson (Degerö) Mats Persson (Degerö) Thom. Persson (Degerö) Jac. Hend.son (Degerö) Sim. Nilsson (Villinge) Birgitta (Degerö) Clem Jac:sson i Tali Kv:		Clem Jac:sson i Tali	Hertonäs Mort Lydigsson Mats Jonsson Brändö: Erich Philippusson And. Jonsson

		Mats Morthensson (Hertonäs) Erich Andersson (Hertonäs) Bertil Tule (Tullholma)			
Villingby	1545 savuuttelo Lasse Nilsson				
Östervikby	12 tp (6 ukm), 5 tv (2 ukm); 1545 savuuttelo 6 Mats Olsson ½ Henrik Pärsson ½ Pär Andersson ½ Ol Märth:sson ½ Mats Mickelson 1/3 Knut Larsson 1/6 Clem Pärsson ½ Nils Pärsson ¾ Henr. Henr:sson 1/4 (Knut Larsson 1547) Las. Pärsson ½ Mats Olsson ¼ Mick Philpusson 1/4	1553 12 tp Mats Persson Henr. Persson Per Andersson Oll Mort:sson Mats Mich:sson Nils Persson Knut Larsson Clem Persson Hendr. Hend:sson Mats Persson Nils Olsson Mich. Philpusson	Knut Larsson Clemet Persson Hend Hendriksson Matt Persson Nils Olsson Michill Philpusson	Mats Persson Hans Persson And. Persson Oleff Mort:son Mats Michelsson Nils Persson Clem Pärsson Benct Henricsson Las Pärsson	Nils Persson Oleff Mortesson Mats Persson Mats Michelsson Henric Persson Anders Persson Las Pesson Clemet Persson Benct Henricsson
Västervikby	8 tp (5 ukm), 2 tv (ukm 1/2); 1545 savuuttelo 3 Botwid Hinriksson 2/3 Las Pärsson 1/3 Clem Pärsson 1/3 Jacop Bäntsson 1/6 Henr. Henr:sson 1/6 Erick Philpusson 1/6 Anders Pärsson 1/12 Sim. Nilsson 1/12	1553 5 tp, 3 ukm Bent Hind:sson Clas Persson Clem Persson Jop Bentsson Hendr Hindersson Erich Philpusson Anders Pärsson Sim Nilsson	Jacop Bäntsson 1/6 Henr. Henr:sson 1/6 Erick Philpusson 1/6 Anders Persson Simon Nilsson	Jop Bentsson Hendr Hindersson Erich Philpusson	
Sonaby Malm	8 tp, 10 tv; 1545 savuuttelo Sonaby 4, Malmby 4 Pär Larsson	7 tp, 2 ukm, 1 sopimusvero Jör Persson Sim Persson Henr. Jac:sson Matts Jönsson		Sim Nilsson i Willigby Marcus i Kirkeby ½ skatt och half förwerf stadga	Sonaby Nils Larsson Per Matsson Per Larsson Mats Persson Clemet Nilsson

	<p>2/3, 1/6 Clem Nilsson 1/6</p> <p>Heinrik Jopsson 3</p> <p>Oloff Jönsson ¼ Märth. Henr:son 1 ½, ¼</p> <p>Philpus Jönsson 1 ¼</p> <p>Mats Mickelsson 2 ¼</p> <p>Heinr. Heinr:sson ½</p>	<p>Oleff Mort:sson Philpus Jönsson Nilis Clemsson Sim Nilsson i Willigby Marcus i Kirkeby ½ skatt och half förwerf stadga</p>			<p>Philpus Andersson Henric Jopsson Mats Michelsson Philpus Jonsson Morten Henricsson Henric Henricsson</p>
Staffansby	<p>19 tp (6 ukm), 9 tv (ukm 1 7/12); 1545 savuluettelo 13</p> <p>Pär And:sson ½, ¼ Clem Persson ¼</p> <p>And. Jönsson ½ Jöns Ingermunds ½</p> <p>Jöns Persson 2/3 Erich Jopsson 1/3</p> <p>Osmund Pärsson ½, ¼ Erick Halvarsson ¼</p> <p>Clem Pärsson ½, 1/8 Olof Larsson ¼, 1/8</p> <p>Henr. Smed ½ Las. Nilsson 1/3 Philpus Jönsson 1/6</p> <p>Oloff Pärsson 2/3 Henr. Olsson 1/3</p> <p>Erick Jönsson ½, ¼ Sim. Jopsson ½, ¼ Matts Knutsson ¼ Mats Mickelsson ¼</p>	<p>13 tp, 5 ukm, 9 tv (ukm 2 1/12)</p> <p>Per And:sson Clemett Person Oloff Andersson Sim Jac:sson Jör Hend:sson Oleff Larsson Osmund Persson Jör. Jönsson Las. Jönsson Hen. Olsson Mats Ersson Mats Olsson Olef Jönsson i Domarby Mats Jönsson Erich Jacobsson i Silböle Michel i Haxböle Philpus Jönsson i Malm Jör Persson ibm.</p>	<p>Clem Persson ¼ Erich Jopsson 1/3 Erich Halvarsson Las. Nilsson 1/3 Philpus Jönsson 1/6 Matts Knutsson ¼ Mats Mickelsson 1/4</p>	<p>Olef Jönsson i Domarby Erich Jacobsson i Silböle Michel i Haxböle Philpus Jönsson i Malm Jör Persson ibm.</p>	<p>Pär And:sson And. Jonsson Jöns Ingridsson Jöns Snari Osmund Pärsson Clem Pärsson Olof Larsson Henr Smedt Olof Pärsson Henric Olofsson Eric Jonsson Sim Jopsson Mats Knutsson</p>
Skomakarböle	<p>5 tp, 2 ¼ (+ 1/3; savuluku 1545 5</p> <p>Poll Henr:sson</p>	<p>5 tp, 2 tv</p> <p>Bertell Olsson Hendr. Persson Erich</p>			

	<p>1/3 Hintr Pärsson 2/3</p> <p>Erick Halvarsson 2/3 Jöns Bäntsson 1/3, ¼ 1544 Olof Oloffson 1/3</p>	<p>Halvarsson Per Jönsson Las. Ersson</p> <p>1550 koko kylä maksaa ¼</p>			
Fastböleby	<p>7 tp (4 ukm), 2 3/10 tv (ukm 4/5); savuluku 1545 4</p> <p>Bänt Nilsson 1/3 And. Pärsson 2/3, ¼</p> <p>Las. Jopsson ¼ Matts Jopsson 2/4 Jöns Henr:son 1/10 Pär Nilsson 1/10 Erick Olsson 1/10</p>	<p>4 tp, 2 ukm, 2 ¼ tv (ukm 1/4)</p> <p>Per And:sson Benth Nilsson Sim Nilsson Mort Jönsson</p> <p>And. Jönsson i Hokonsböle Henr. Nilsson i Sundom</p>	<p>Matts Jopsson 2/4 Jöns Henr:son 1/10 Pär Nilsson 1/10 Erick Olsson 1/10</p>	<p>And. Jönsson i Hokonsböle Henr. Nilsson i Sundom</p>	
Domarby	<p>15 tp (8 ukm), 8 (7 8/15) tv (ukm 3 2/3); 1545 savuluettelo 7</p> <p>And. Bäntsson 1 ½ Mich. And:sson ½</p> <p>Jöns Jönsson ½ Matts And:son ½</p> <p>Las Nilsson 2/3 Sim. Hansson 1/3</p> <p>Ol. Andersson 2/3 Knut Japsson 1/3</p> <p>Las Olsson 2/5 Tom. Mårtensson 1/10 Olof Ruthe (And:sson) 1/3, 1/6</p> <p>Erik And:sson 2/3 Knut Jönsson 2/3 Matts Henr:son 2/4 Knut Hansson 1/5</p>	<p>7 tp, 4 ukm, 8 tv (ukm 2 3/10, rälssiä 2/3)</p> <p>Seffr. Andersson Matts Persson Henr. Jönsson Sim Olsson Oleff Jönsson Thom Larsson Mattis Andersson Hans Nilsson i Baggeböle Las Mattson i Kirkeby Knut Persson ibm. Sim. Hansson i Kirkeby</p> <p>Hans Ersson (Sibbo) rälssimaata 2/3</p>	<p>Sim. Hansson 1/3 Knut Japsson 1/3 Tom. Mårtensson 1/10 Olof Ruthe (And:sson) 1/3, 1/6 Erik And:sson 2/3 Knut Jönsson 2/3 Matts Henr:son 2/4 Knut Hansson 1/5</p>	<p>Hans Nilsson i Baggeböle Las Mattson i Kirkeby Knut Persson ibm. Sim. Hansson i Kirkeby</p> <p>Hans Ersson (Sibbo) rälssimaata 2/3</p>	<p>And Bencntsson Jöns Sigfr:son Mich And:sson Jöns Jansson Henr. Jansson Mats Andersson Las. Nilsson Jöns Nilsson Thom. Larsson</p>
Baggböle	<p>5 tp. 4 1/4tv; 1545</p>	<p>5 tp</p>			

	<p>savuluettelo 5</p> <p>Las And:sson 1</p> <p>Henr Nilsson 1</p> <p>Thom. Larsson ½, ¼</p> <p>Erick And:sson ½</p> <p>Mick. Pärsson ½, ¼</p>	<p>Hans Larsson Hindrich Nilsson Thom Larsson Frans Larsson Mich Persson</p>			
Äggelby	<p>16 tp (10 ukm), 4 5/6 tv (ukm 23/12, noin 2 tv); 1545 savuluettelo 6</p> <p>Mich Philpusson ½, ¼</p> <p>Henr. Jönsson ¼</p> <p>Staff Sigfr:sson ½, 1/4</p> <p>Erick Jönsson ¼</p> <p>Knut Larsson 1/3</p> <p>Jöns Nilsson 1/3</p> <p>Sim. Matsson 1/3</p> <p>Jac. Bäntsson ½</p> <p>Mich Pärsson 1/4</p> <p>Ol. Andersson 1/4</p> <p>Pär Jönsson 1/6</p> <p>Clem Matsson 1/6</p> <p>Philpus Jönsson 1/12</p> <p>Matts Mich.son 1/12</p> <p>Mortn Hind:son 1/6</p> <p>Per And:sson 1/6</p>	<p>11 tp, 1 ukm, 4 1/3</p> <p>Olef Jac:sson Matts Hend:sson Jacop Bentsson Sim Mattson Knut Olsson Jöns Seffr:son Bert Staff:son Mats Ersson i Staffansby And. Olsson Clem Matson Henr. Persson Mich Persson</p>	<p>Erick Jönsson ¼ Mich Pärsson Ol. Andersson Pär Jönsson 1/6 Clem Matsson 1/6 Philpus Jönsson 1/12 Matts Mich.son 1/12 Mortn Hind:son 1/6 Per And:sson 1/6</p>	Mats Ersson i Staffansby	
Forsby	<p>4 tp, 1 ½ tv; 1545 savuluettelo 5</p> <p>Sim Matsson ½, ¼</p> <p>And. Olsson ¼</p> <p>Pär Jönsson 1/8 (1543 Clem Matsson 1/8) Mikel Persson 1/4</p>	<p>1553 5 tp</p> <p>Sim Matsson And. Olsson Per Jönsson Clem Matsson Mich Persson</p>			
Gumtäckby	<p>Ol Mickelsson ½,</p> <p>1545 (ks. kartta s. 53)</p> <p>And. Persson</p>	<p>Erick Persson Mats Andersson Sim Jönsson Oleff Michelsson Nilis Seffr:son</p>			

	Sim Jopsson Nils Siffr:son				
Haxböle 1556		Mick Clem:sson			
Helsinki Kirkonverot 1548					
Sandhamn					And. Olofsson Mich Larsson Simon Nilsson Mats Persson And. Persson Nils Nilsson Hans Halfvar
Hertonäs					Morten Lydigsson Mats Jonsson Eric Philpusson Anders Jonsson
Nurmijärvi					Iffvar Persson Nils Persson Henric Andersson Jöns Persson Hans Larsson Mats Larsson Frans Matsson Morten Benctsson Hans Larsson Per Olsson Anders Larsson Hans Henricsson Staffan Cisteresson Las Cisteresson Sigfred Persson Morten Andersson Las Magnusson Per Michelsson Mats Jönsson
Rödskogby					Las Henricsson Jöns Persson Frans Larsson Eric Olsson Michel Persson Henric Jönsson Jöns Larsson
Palojoki					Jöns Persson Jöns Olsson Henric Jonsson Örian Larsson Jons Jonsson Las Jonsson Jop Jonsson Henric Larsson Hans Larsson Nils Persson Las Mattsson Morten Jonsson Staffan Persson Las Magnusson Benct Persson Las Persson Jons Erichsson?
Skavaböle					Morten Jonsson Mats Mortensson Mats Persson Hans Nilsson Las Matsson Henric Thomasson Morten Olsson Las Persson Olof Nilsson Oleff Smedt Henric Nilsson Olef Jonsson Eric Michelsson Olef Grisson Mats Jonsson

					Henric Henricsson
Sipoo					
Sundomin neljännes					
Norsby	2 tp, 1 tv; 1545 savuluettelo 2 Staff. Mortensson ½ Bänth Philipsson ½	2 tp Knuth Staffanson Olef Bentsson			
Noringsböle	4 tp (2 ukm), 2 tv (ukm 2/3); 1545 savuluettelo 2 Lass Torstensson 2/3 Matz Olsson 2/3 Per i Husö 1/3 Simon i Gomböle 1/3	2 tp, 1 ukm Hans Mortensson Jac. Persson Mats Persson i Husö	Per i Husö 1/3 Simon i Gomböle 1/3	Mats Persson i Husö	
Norsökär	1 tp, 1 tv; 1545 savuluettelo 2 Henr. Morthson 1	Henr Mortensson			
Rasböle	3 tp, 1 tv; 1545 savuluettelo 2 And Gerichsson 1/3 Mats Jonsson 1/3 Jöns Jönsson 1/3	2 tp Mats Jönsson Mich. And:son			
Botby	9 tp, 5 tv; 1545 savuluettelo 8 Mickel Monson ½ Olof Jönsson ½ Matts Larsson ½, ¼ Mickel Tomason ¼ Mick. Morthson ½ Mick Tönsson ½ Jöns And:son 1 Lass. And:son 1	8 tp Sim Jönsson Lars Andersson Jöns And:son Mich Morthenson Mich Thomasson Mich Hansson And. Lars:son Mats Matsson			
Borg	2 tp, 1 ½ tv; 1545 savuluettelo 2 Nils Larsson 1 Märt Persson ½	1553 (1556 Mellungsby) Nils Larsson			
Mellungsby	5 tp, 3 ½ tv; 1545 savuluettelo 5 And Matzson ¾ Ol Jopsson 2/4 Jöns Nilsson	5 tp Jöns Nielsson Erich And:son Mich Larsson Bertil Olsson Nilis Larsson			Michel Larsson Olef Jopsson Hans Nilsson Anders Matsson Nils Larsson Jons Andersson Las Andersson Michel Jonsson Oleff Jonsson

	¼ Henr. Staffson 1 Mickel Larsson 1				Mats Larsson Michel Mortensson Jöns Henricsson Mats Jonsson Anders Persson Jons Jonsson
Västersundom	10 tp, 7 tv; 1545 savuluettelo 9 Erich Jönsson 2/3 Matz Mårtensson 1/3 Jöns Hinr:sson 1 Per Nilsson 1 Mattz Jönsson 1 And. Ervaldsson 1 Ol Larsson 1/2 Jöns Nilsson ½ Per Larsson ½ Per Larsson ½	9 tp, 3 ukm Nilis Jönsson Morth Andersson Nilis Ervastson Per Larsson Henr. Ersson Henr. Nilsson Mats Olsson Erich Jönsson Mich Jönsson Erich Bensson i Kärr And, Jönsson i Häkansböle Olef Larsson i Kärr		Erich Bensson i Kärr And, Jönsson i Häkansböle Olef Larsson i Kärr	
Kärrby	2 tp, 1 ½ tv; 1545 savuluettelo 2 Ol Larsson 1 Bänth And:son 1/2	2 tp, 2 ukm Erich Bensson Oleff Larsson Jac. Mattson i Granö Nils Nilsson ibn.		Jac. Mattson i Granö Nils Nilsson ibn.	
Husö	3 tp (2 ukm), 1 tv (ukm 1/3); 1545 savuluettelo 1 Per i Husö 2/3 Jöns And:son 1/6 Jöns Person 1/6	??? Mats Polsson (Grenöö)	Jöns And:son 1/6 Jöns Person 1/6		
Granö	3 tp, 1 tv; 1545 savuluettelo 3 Bänth Persson 1/3 Jop Matzon ½ Niels Person 1/6	3 tp Bent Persson Jacob Matsson Nilis Nilsson			
Gumböle	5 tp, 2 tv; 1545 savuluettelo 5 Sim. And:son ½ Morth Larsson ½ Knut Jansson ½ Heinr. Heinr:sson 1/3 Jöns Persson 1/6	6 tp Jac. Jönsson Morth. Larsson Anders Larsson Sim. And:son Mats Persson Benth Knuthsson			
Häkansböle	4 tp, 2 tv; 1545 savuluettelo 5	4 tp			Jons Henricsson Simon Hokansson

	<p>Hokan Jönsson 2/3 Jöns Heind:son 1/3</p> <p>Morth. Olsson 1/2 Lass. Persson 1/2</p>	<p>Mort Olsson And. Jönsson Sim.Hokansson And.Jönsson</p>			<p>Morte Olsson Eric Jonsson Olf Jonsson Per Nilsson Jons Henricsson Mats Mortensson Per Larsson Per Larsson Anders Bångsson Henric Mortensson Las Torstensson Mats Olsson Bengt Philpusson Staffan Mortensson</p>
Sottungsby	<p>12 tp, 5 tv; 1545 savuluettelo 12</p> <p>Mats Mickelsson 2/5 Per Nilsson 2/5 Las. Hansson 1/5</p> <p>Las. Michelsson 1/2 And. Jönsson 1/2</p> <p>Erik Larsson 3/4 Heinr. Hansson 1/4</p> <p>Las. And:son 2/5 Las. Morth:sson 2/5 Erik Olsson 1/5</p> <p>Morth Jönsson 1/2 Las. Japson 1/2</p>	<p>10 tp</p> <p>Sim. Larsson Frans Mich:sson Las Jacopsson Mats Mich:sson Erich Larsson And Jönsson Las Larsson Las Persson Morth Mortensson Jön Thomasson</p>			<p>Las Andersson Las Mortensson Mats Michelsson Eric Olsson Las Michelsson Per Nilsson Anders Jonsson Henric Jonsson Las Jonsson Eric Larsson Matte Jonsson Las Jopsson Las Persson</p>
Östersundom	<p>16 tp, 8 1/3; 1545 savuluettelo 16</p> <p>Matz Jönsson 2/3 Henrik Jönsson 1/3</p> <p>Hinr. Matsson 1/2 And. Jönsson 1/2</p> <p>Henr. Nilsson 2/3 Bärt. Persson 1/3</p> <p>Per Nilsson 1/2 Pelle Persson 1/2</p> <p>Jöns And:sson 1</p> <p>And. Olsson 1/2 Per Heinr:son 1/2</p>	<p>14 tp</p> <p>Jac Olsson JönsPersson And. Olofsson Henr. Matsson And. Jönsson Matts Jönsson Per Nilsson Per Persson And. Bentsson Mort. And:son Per Hend:son Christoff Olsson</p> <p>Elin Nilsson. Thom. Hendr:son</p>			

	Christoff Olsson $\frac{1}{2}$ Matz Henrichsson $\frac{1}{2}$ Mort. And:son $\frac{2}{3}$ Bänth Persson $\frac{1}{3}$ Hans Jönsson $\frac{1}{3}$				
Fannsby (yleensä osa Östersundomia)	1548 Jöns And:sson Henr. Mattson And. Olofsson	And. Olofsson Henr. Matsson And, Jönsson			